



№ 1 (12277)
7 январи
соли 2021

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАФТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

► НИШОН

Рамзи 20 – солагии таъсиси Созмони ҳамкориҳои Шанхай

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон рамзи 20 – солагии таъсиси Созмони ҳамкориҳои Шанхайро тасдиқ намуданд.

Рамзи мазкур дар намуди адади «20» дар шакли мунаввар кашида шуда, дар қисми болоии он парчамҳои давлатҳои узви Созмони ҳамкориҳои Шанхай, дар қисми поёни – атлас, ҳамчун нишонаи фарҳанги мардуми тоҷикон ва дар мобайни он навиштаҷоти «Душанбе. 2021» ҳамчун макони баргузори чорабинӣ тасвир ёфтаанд.

Дар ҳалқаи дуум навиштаҷоти Созмони ҳамкориҳои Шанхай ба забонҳои русӣ ва хитой ҷой дода шудааст. Дар маркази давра сайёраи Замин тасвир ёфтааст.



Вазорату идораҳо, ташкилоту муассисаҳо, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо, воситаҳои ахбори омма метавонанд ба сифати намуна аз рамзи

20 – солагии таъсиси Созмони ҳамкориҳои Шанхай, ки дар сомонии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (www.president.tj) ҷойгир шудааст, истифода баранд.

► ИБТИКОР

Ҷоизаи нави давлатӣ

Бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз 26.11.2020, №621) барои олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ Ҷоизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис ёфт. Ҳамасола барои дарёфти ин ҷоиза озмун баргузор мегардад.

Мақсади сарфарозгардонӣ бо ҷоизаи давлатӣ, дар амал татбиқи намунаҳои сиёсати давлатӣ дар соҳаи илм, маориф ва инноватсия бо роҳи ҳавасмандкунии олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ буда, ба рушди фанҳои мазкур, фаъолияти ҷодии олимону омӯзгорон, баланд бардоштани мақоми онҳо дар ҷомеа, тақмили методикаи таълим ва омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ аз ҷониби хонандагон донишҷӯён, магистрантон ва докторантон аз рӯи ихтисос нигаронида шудааст.

Ҷоизаи давлатӣ ба олимони барои натиҷаҳои фаъолияти илмӣ ва илмӣ-техникӣ, ки ба рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ мусоидат менамояд, коркард ва азхудкунии техника, кашфиёту ихтироот, ки тақвияти ҳамаҷонибаи рушди иқтисодӣ ва иқтисоди муҳофизатии мамлакат мебошад, барои

таҳияи китобҳои дарсӣ, наشري мақолаҳои илмӣ методӣ, маводи таълимӣ-методӣ, омода намудани донишҷӯён, магистрантон ва докторантон аз рӯи ихтисос ба оз-

иттилоотию коммуникатсионӣ (шабакаи ҷаҳонии интернет, проектор, тахтаи электронӣ), омода намудани хонандагон ба озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ



муну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ, иштироки фаъолони дар чорабиниҳои илмӣ педагогӣ ва корҳои ҷамъиятӣ, шахмзӯрӣ дар таҳия ва татбиқи барномаҳои илмӣ-техникӣ ҷумҳурий дода мешавад.

Ҳамчунин, ҷоизаи мазкур ба омӯзгорон барои навоҳарӣ дар таҷрибаи педагогӣ, мақолаҳои илмӣ методӣ, патент барои ихтироот, дастур ва китобҳои дарсии нашршуда, донишани санадҳои меъриҳои ҳуқуқии соҳа, маҳорати асоснок намудани омӯзиши фанҳои таълимӣ ва методикаи таълим, истифодаи мақсадноки технологияҳои

байналмилалӣ, муаррифии усулҳои ҳавасмандгардонии хонандагон, фарҳанги муошират, сатҳи забондонӣ, ҳамкориҳои омӯзгор бо хонанда, падару модар ва ҳамкорон тақдим мегардад.

Озмун барои дарёфти ҷоизаи давлатӣ барои олимони дар ду давр: дохилидоравӣ (муассисае, ки олим дар он ҷо фаъолият мекунад) ва ҷумҳуриявӣ, барои омӯзгорон дар се давр: шаҳрӣ (ноҳиявӣ), вилоятӣ ва ҷумҳуриявӣ гузаронида мешавад.

Мукофоти пулӣ барои ҳар як ғолиб 20 000 сомониро ташкил медиҳад.

• ДАР ИН ШУМОРА: •

НИЗОМНОМАИ

Ҷоизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ

саҳ. 2-3

Хатлон:

баррасии мушкилоти соҳаи маориф

саҳ. 4

Забон хишти аввалини кохи миллат аст

саҳ. 5

Неруи бозътимоди Ватан

саҳ. 6

Риёзидон бояд ҳамадон бошад

саҳ. 7

Дарси хуб ҷустуҷӯю омӯзиш мебохад

саҳ. 8

Масъулияти аҳли сайёра

саҳ. 9

Омӯзиши забонҳои хориҷӣ - тақозои замон

саҳ. 10

Кӯдак зар аст, муаллим - заргар

саҳ. 11

Стресс ва зухуроти он

саҳ. 12

Машқу таълим ҳар ду мебояд

саҳ. 13

Обуна ба ҳафтанонаи «Омӯзгор» барои соли 2021

Агар хоҳед, ки дар соли 2021 аз нағмонҳои соҳаи маориф ва илм огоҳ бошед, амру фармониш ва дастурҳои вазирӣ маориф ва илм ва асноди соҳаи маориф ва илмро сари вақт дастрас намоед, аз таҷрибаи ҳамкасбон огоҳ гардед, таҷриба, андеша ва дарҳости худро пешниҳод карда тавонед, ба нашрияи дӯстдоштаи худ – «Омӯзгор» обуна шавед.

Нархи обуна барои як сол бо иловаи хидмати почта 149 сомонӣ 05 дирам

СУРАТҲИСОБИ МО

ДХ БДА ҶТ «Амонатбанк»
с/х 20202972200317101000
х/м 20402972316264

РМБ 350101626
РМА 010009400
Ба «Омӯзгор»



@►► Почтаи электронии «Омӯзгор»: omuzgor@inbox.ru

Телефони боварӣ - 227-76-86

Қарори
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 26 ноябри соли 2020, № 621, ш. Душанбе

Дар бораи Ҷоизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои олимону омӯзгории фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ

Мутобики моддаи 17 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва бо мақсади дастгирии рушди илм ва маориф Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор мекунад:

1. Ҷоизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ таъсис дода шавад.

2. Низомномаи Ҷоизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ тасдиқ карда шавад (замима мегардад).

3. Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 январи соли 2021 ҳамасола мукофоти пулии Ҷоизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзиро аз ҳисоби мабалағҳои бучети таъмин намояд.

Раиси Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон	Эмомалӣ Раҳмон
---------------------------------------	----------------

ЗАМИМА

ба Низомномаи Ҷоизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ

Ҳуччатҳои аз ҷониби довталаб пешниҳодшаванда

Довталабе, ки дар озмун ширкат меварзад, бояд ҳуччатҳои зеринро вобаста ба корҳои анҷомдодааш пешниҳод намояд:

- Варақаи шахсӣ;
- Нусхаи ҳуччатҳо оид ба зинаҳои таҳсилот;
- Нусхаи шиноснома;
- Тарҷумаи ҳол;
- Расм бо андозаи 3x4 - 6 дона;
- Қарори Шӯро ё мушовараи муассисае, ки дар он довталаб кор мекунад, оид ба пешниҳод барои дарёфти Ҷоиза -1 нусха;
- Рӯйхати ҳамаи корҳои илмӣ довталаб – 2 нусха;
- Шарҳи мухтасари мазмуни асар ё асарҳои илмӣ ба озмун пешниҳодшуда дар ҳаҷми на зиёда аз як варақаи чопӣ – 2 нусха;
- Нусхаи шаҳодатномаи муаллифӣ (барои ихтироот)- 2 нусха;
- Маълумотнома аз идора ва ё мақомоти дахлдор дар бораи татбиқи амалии ихтироот, конструксияҳо, мавод ва технологияи нав, усулҳои мукаммали истеҳсолот дар соҳаҳои мухталифи ҳоҷагии халқ-1 нусха;
- Ҳуччати тасдиқкунанда оид ба доштани унвони илмӣ номзад ва ё доктори илм;
- Ҳуччати тасдиқкунандаи моҳияти воқеии илмӣ-амалӣ доштани натиҷаҳои илмӣ кашфиёту ихтирооти пешниҳодшуда бо замимаи маводи тасдиқкунандаи чопӣ, сабтӣ, аёний ва ғайра;
- Ҳуччати тасдиқкунандаи ҳолати амалишавии кашфиёту ихтироотҳои дар амал татбиқшуда ва татбиқшаванда;
- Ҳуччати тасдиқкунанда дар хусуси на кам аз як сол мавриди амал қарор доштани тадқиқоти довталаб;
- Китоби дарсӣ, маводи таълимӣ-методӣ ва монографияҳо;
- Нусхаи диплом, ифтихорномаи шогирдони довталаб (ҳонанда, донишҷӯӣ, магистрант, докторант ва рӯи ихтисос), ки дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ сазовор гардидаанд.
- Дигар ҳуччатҳое, ки довталаб ба озмун пешниҳод намудани онро зарур мешуморад.

НИЗОМНОМАИ
Ҷоизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ

Бо қарори
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 26 ноябри соли 2020, №621
тасдиқ шудааст

1.Муқаррароти умумӣ

1. Низомномаи Ҷоизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ (минбаъд-Низомнома) тартиби баргузор намудани озмун, шартҳои баргузорӣ, ҷамъбаст ва ҷораҳои ҳавасмандгардонӣ, инчунин, маблағгузории озмунро муқаррар менамояд.

2. Мақсади сарфарозгардонӣ бо Ҷоизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ (минбаъд-Ҷоизаи давлатӣ) дар амал татбиқ намудани сиёсати давлатӣ дар соҳаи илм, маориф ва инноватсия бо роҳи ҳавасмандкунии олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ буда, ба рушди фанҳои мазкур, фаъолияти эҷодии олимону омӯзгорон, баланд бардоштани мақоми онҳо дар ҷомеа ва тақмили методикаи таълим ва омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ аз ҷониби хонандагону донишҷӯён, магистрантон ва докторантон аз рӯи ихтисос нигаронида шудааст.

3. Ҷоизаи давлатӣ аз мукофоти пулӣ ва диплом иборат аст.

4. Ҷоизаи давлатӣ ба олимону барои дастовардҳои зерин дода мешавад:

- натиҷаҳои фаъолияти илмӣ ва илмӣ-техникӣ, ки ба рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ мусоидат менамояд;
- коркард ва азҳудкунии техника, кашфиёту ихтироот, ки тақвиятдиҳандаи рушди иқтисодиёт ва иқтисоди мудоғибаии мамлакат мебошанд;
- таҳияи китобҳои дарсӣ, нашри мақолаҳои илмӣю методӣ, маводи таълимӣ-методӣ, омода намудани донишҷӯён, магистрантон ва докторантон аз рӯи ихтисос ба озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ;
- иштироки фаъолона дар ҷорабиниҳои илмиву педагогӣ ва корҳои ҷамъиятӣ;
- саҳмгузори дар таҳия ва татбиқи барномаҳои илмӣю техникаи ҷумҳурий.

5. Ҷоизаи давлатӣ ба омӯзгорон барои дастовардҳои зерин дода мешавад:

- навоарӣ дар таҷрибаи педагогӣ; мақолаҳои илмӣю методӣ, патент барои ихтироот, дастур ва китобҳои дарсии нашршуда;
- донистани санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳа, маҳорати асоснок намудани омӯзиши фанҳои таълимӣ ва методикаи таълим;
- истифодаи мақсадноки технологияҳои иттилоотӣю коммуникатсионӣ, шабакаи ҷаҳонии интернет, проектор, тахтаи электронӣ, омода намудани барномаҳои муаррифкунанда (слайд);
- омода намудани хонандагон ба озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ;
- муаррифии усулҳои ҳавасмандгардонии хонандагон, фарҳанги муошират, сатҳи забондонӣ, ҳамкории омӯзгор бо хонанда, падару модар ва ҳамкорон.

6. Барои муайян кардани ғолибони Ҷоизаи давлатӣ аз ҷониби Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон озмун ташкил ва баргузор карда мешавад.

2. Тартиби баргузории озмун

7. Озмун барои дарёфти Ҷоизаи давлатӣ ҳар сол дар давраҳои зерин баргузор карда мешавад:

- барои олимону дар ду давр:
 - давраи якум-доҳилиндоравӣ, моҳи феврал дар муассисае, ки довталаб дар он кор мекунад;
 - даври дуюм – ҷумҳуриявӣ, моҳи апрел дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- барои омӯзгорон дар се давр:
 - даври якум – шаҳрӣ (ноҳиявӣ), моҳи январ дар шаҳр ва ноҳияе, ки довталаб дар он кор мекунад;
 - даври дуюм – вилоятӣ (шаҳри Душанбе), минтақавӣ (барои шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурий), моҳи феврал дар сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе, раёсатҳои маорифи вилоятҳо, барои шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурий ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - даври сеюм-ҷумҳуриявӣ, моҳи апрел дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон.
- Иштирок дар даври якуми озмун барои дарёфти Ҷоизаи давлатӣ барои олимону омӯзгорон озод мебошад. Аз даври якуми озмун

барои олимону ба даври дуюм аз ҳар як муассиса на зиёда аз 3 довталаб роҳ ёфта, ғолибони озмун дар даври дуюм муайян карда мешаванд. Ғолибони даври якуми озмуну омӯзгорон дар ҳайати на зиёда аз 3 довталаб аз ҳар як шаҳру ноҳия барои иштирок дар даври дуюм ҳуқуқ пайдо мекунанд. Аз даври дуюми озмун ба даври сеюм ба миқдори на зиёда аз 4 омӯзгор аз вилоятҳо, шаҳри Душанбе ва шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурий роҳ меёбанд. Ғолибони озмун барои омӯзгорон дар даври сеюм муайян карда мешаванд.

9. Барои давраҳои якум, дуюм ва сеюми озмун оид ба Ҷоизаи давлатӣ комиссияҳои доҳилиндоравӣ, шаҳрӣ (ноҳиявӣ), вилоятӣ (шаҳри Душанбе, минтақавӣ) ва ҷумҳуриявӣ таъсис дода мешавад.

10. Комиссияҳо оид ба Ҷоизаи давлатӣ дар давраҳои якум (барои олимону омӯзгорон) ва дуюми озмун (барои омӯзгорон) вазифаҳои зеринро иҷро менамоянд:

- роҳбарии умумиро оид ба омодагӣ, ташкил ва баргузории озмун таъмин менамоянд;
- ҷой, муҳлати баргузории давраҳои озмун, теъдоди иштирокчиёно аз ҳисоби ғолибон муайян ва ба раиси комиссияи ҷумҳуриявӣ барои тасдиқ пешниҳод менамоянд;
- номгӯи маводи иттилоотӣю иловагиро, ки барои истифодабарӣ иҷозат дода шудааст, тасдиқ менамоянд;
- ҳангоми баргузории озмун шаффофиятро таъмин менамоянд;
- масъалаҳои баҳссталабро дар раванди баргузории озмун дида мебароянд;
- ҷамъбасти натиҷаи озмунро таъмин намуда, рӯйхати ғолибонро барои иштирок дар дарсҳои минбаъдаи озмун пешниҳод менамоянд;
- иштироки ғолибонро дар даври минбаъдаи озмун таъмин менамоянд.

11. Комиссия оид ба Ҷоизаи давлатӣ дар даври ҷумҳуриявӣ вазифаҳои зеринро иҷро менамояд:

- баргузории озмунҳои то даври ҷумҳуриявиро назорат намуда, баргузории даври ҷумҳуриявӣю озмунро бевосита роҳбарӣ менамояд;
- ба Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи муҳлат ва баргузории даври ҷумҳуриявӣю озмун ва теъдоди иштирокчиёни даври ҷумҳуриявӣ аз ҳисоби ғолибони даври дуюм барои олимону омӯзгорон тақлиф пешниҳод менамояд;
- бо комиссияҳо оид ба Ҷоизаи давлатии давраҳои озмун мубодилаи иттилоотӣю зеринро ба роҳ менамояд;
- баргузорӣ ва натиҷагирӣю давраҳои озмунро баррасӣ ва таҳлил намуда, ба Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон маълумотномаи дахлдор пешниҳод менамояд;
- дипломи ғолибони озмунро омода мекунад;
- тартиби васеи рафти баргузорӣ ва натиҷаҳои озмунро тавассути воситаҳои ахбори омма ба роҳ менамояд.

12. Барои баҳодиҳии корҳо ва фаъолияти иштирокчиёни озмун бо ҷалби мутахассисони соҳа комиссияи эксперти таъсис дода мешавад. Комиссияи ҷумҳуриявӣ оид ба Ҷоизаи давлатӣ ҳамзамон метавонад ба ҳайси комиссияи эксперти баромад намояд.

13. Комиссия оид ба Ҷоизаи давлатии даври ҷумҳуриявӣ аз ҳисоби намоёндагони Дастгоҳи иҷроии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, вазоратҳои маориф ва илм, рушди иқтисод ва савдо, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, Академияи миллии илмҳо ва академияҳои соҳавӣ таъсис ёфта, аз ҷониби вазирати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мегардад. Ба ҳайати комиссия оид ба Ҷоизаи давлатии даври доҳилиндоравӣ барои одамон роҳбари муассисаи илмӣ, муовинони ӯ ва олимони соҳаҳои дахлдор шомил гардида, он аз ҷониби роҳбари муассиса тасдиқ карда мешавад. Ҳайати комиссия оид ба Ҷоизаи давлатии даври шаҳрӣ (ноҳиявӣ) бо пешниҳоди сардорони раёсатҳо ва мудирони шӯъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳо ва даври вилоятӣ (шаҳри Душанбе) бо пешниҳоди сардорони сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе, раёсатҳои маорифи вилоятҳо аз ҷониби

мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ тасдиқ карда мешавад. Ҳайати комиссия оид ба Ҷоизаи давлатиро барои шахру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурий вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян ва тасдиқ мекунад.

14. Озмун барои дарёфти Ҷоизаи давлатӣ ҳар сол як маротиба гузаронида мешавад. Ғолибон ҳуқуқи такроран иштирок крадан дар озмун ва сазовор гаштан ба Ҷоизаи давлатиро надоранд.

3. Шартҳои баргузори озмун

15. Довталабе, ки дар озмун ширкат меварзад, бояд ҳуҷҷатҳои дахлдорро татбиқи замимаи Низомномаи мазкур вобаста ба қорҳои анҷомдодааш пешниҳод намояд.

16. Комиссияҳои даври якум барои олимони ва даври дуюм барои омӯзгорони уҳдадоранд, ки то 1 апрел ба Вазорати маориф ва илм натиҷаҳо ва маводи озмунхоро пешниҳод намоанд.

17. Маводи ба озмун барои олимони пешниҳодшуда дар шакли ҳолгузори аз рӯи меъёрҳои зерин баҳогузори мешавад:

1) барои ҳар як навоарӣ, намунаи маводи навоарӣ (инноватсионӣ), ки дар натиҷаи иҷрои қорҳои илмӣ таҳқиқотӣ ва навоарӣ тибқи шартнома аз ҳисоби маблағгузори бучетӣ ё ғайрибучетӣ ё ин ки аз ҳисоби маблағгузори омехтаи бучетӣ ё ғайрибучетӣ ба даст оварда шудааст аз 10 то 50 ҳол;

2) барои ҳар як ихтироот, модели муфид, намунаи маводи инноватсионии бо ташаббуси муҳаққиқ пешниҳодшаванда ва ҳуқуқ барои патенти он – аз 10 то 50 ҳол;

3) иловатан барои ҳар як патент барои ихтироот ё модели муфид, ки дар ҳаққи ӯ бо донишҷӯёну магистрантон, докторантон аз рӯи ихтисос амалӣ шудааст-аз 10 то 20 ҳол;

4) барои ҳар як ихтироот, ки дар ҳориҷа патент гирифта шудааст – аз 30 то 60 ҳол;

5) барои китоби дарсӣ ва маводи таълимӣ-методӣ – аз 10 то 30 ҳол;

6) барои омода намудани донишҷӯёну магистрантон, докторантон аз рӯи ихтисос ба озмуну олимпиадаҳо, ки ҷои ифтихориро ишғол намудаанд:

-дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ – аз 10 то 30 ҳол;

-дар озмуну олимпиадаҳои байналмилалӣ – аз 20 то 50 ҳол;

7) барои ҳуҷҷати тасдиқкунандаи дар истеҳсол қорӣ намудани ихтироот ва инноватсия бо нишон додани самаранокии ихтисодӣ ва иҷтимоӣ аз 10 то 30 ҳол;

8) барои иштирок дар қорабиниҳои илмиву педагогӣ ва қорҳои ҷамъиятӣ аз 10 то 30 ҳол.

18. Маводи ба озмун барои омӯзгорони пешниҳодшуда дар шакли ҳолгузори аз рӯи меъёрҳои зерин баҳогузори мешавад:

1) барои ҳар як навоарӣ дар таҷрибаи педагогӣ ва нашри мақолаҳои илмӣ методӣ – аз 10 то 50 ҳол;

2) барои ҳар як патент барои ихтироот ё модели муфид, ки дар ҳаққи ӯ бо хонандагон аз рӯи равия татбиқ шудааст – аз 20 то 50 ҳол;

3) барои донишгари санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳа, донишҳои соҳавӣ ва сатҳи забондонӣ- аз 10 то 30 ҳол;

4) дастур ва китобҳои дарсии нашршуда-аз 10 то 30 ҳол;

5) барои маҳорати истифодаи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ – аз 10 то 30 ҳол;

6) барои омода намудани хонандагон аз рӯи равия ба озмуну олимпиадаҳо, ки ҷои ифтихориро ишғол намудаанд;

-дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ – аз 20 то 50 ҳол;

-дар озмуну олимпиадаҳои байналмилалӣ-аз 30 то 60 ҳол;

7) иштироки фаёлони дар қорабиниҳои илмиву педагогӣ ва қорҳои ҷамъиятӣ – аз 10 то 30 ҳол.

19. Ғолибони озмун аз рӯи ҷамъи умумии ҳолҳои бадастовардаи довталабон ва ҳулосаи қоршиносон муайян карда мешаванд.

4. Ҷамъбасти озмун ва қораҳои ҳавасмандгардонӣ

20. Озмун аз рӯи натиҷаҳои ҳар як давр ҷамъбаст гардида, ғолибон аз рӯи натиҷаҳои қорҳои илмӣ-педагогӣ ва фаёлиятшон дар даври ниҳой муайян карда мешаванд.

21. Дар мавриди ба миён омадани ҳолатҳои баҳснок бо мақсади таъмини шаффофияту воқеият дар баҳогузори натиҷаҳои қорҳои иштирокчиёни озмун маводи озмунӣ барои баҳодиҳӣ ба қоршиносии мустақил, ки аз ҷониби Вазорати маориф ва илм аз ҳисоби мутахассисони соҳа муайян мегарданд, дода мешавад. Ба қоршиносии мустақил ҳулосаи комиссияи эксперти доир ба маводи озмунӣ дода намешавад.

22. Қарори комиссия оид ба Ҷоизаи давлатии даври ҷумҳуриявӣ бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешавад.

23. Теъдоди умумии Ҷоизаи давлатӣ 15 ададро ташкил дода, аз он 6 ҷоиза ба шахсоне, ки унвони илмӣ доранд ва 9 ҷоиза ба омӯзгорони муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ ва ибтидоии касбӣ дода мешавад.

24. Ғолибони даври ҷумҳуриявӣ озмун бо Диплом ва мукофоти пулӣ сарфароз гардонидани мешаванд. Мукофоти пулӣ барои ҳар як ғолиб 20 000 (бист ҳазор) сомониро ташкил медиҳад.

25. Ҷоиза аз тарафи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё бо дастури ӯ аз тарафи шахси масъули дигар супорида мешавад.

26. Дар ҳолати вафот қардани ғолиби озмун Диплом ва мукофоти пулӣ мувофиқи тартиби муқарраркардаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ворисони ӯ дода мешавад.

5. Маблағгузори озмун

27. Харочоти барои гузаронидани озмун дар даври дохилидоравӣ, ба зиммаи муассисае, ки довталабон дар он қор мекунад ва харочот барои давраҳои ноҳиявӣ, шаҳрӣ ва вилоятӣ бошад, ба зиммаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ гузошта мешавад. Қумитаҳои иттифоқи қасаба ва сарпарастон, сармоягузоре, ки бо муассисаҳои таълимӣ, раёсат ва шӯъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳо ва вилоятҳо ҳамқорӣ доранд, метавонанд тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ин қор сахм гузоранд.

28. Харочоти гузаронидани даври ҷумҳуриявӣ озмун ба зиммаи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон гузошта шуда, ташкилотҳои давлативу ғайридавлатӣ ва шахсони алоҳида метавонанд тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ин қор сахм гузоранд.

29. Харочоти барои иштироки олимону омӯзгорон дар озмун ва ҷои қори асосии онҳо тибқи тартиби муқарраркардаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохт карда мешавад.

► БУНЁДҚОРӢ

Муассисаи нави таълимӣ



Дар доираи сафари қорӣ Сарвазир мамлакат Қохир Расулзода, вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадҷусуф Имомзода, раиси вилояти Хатлон Қурбон Ҳакимзода бинои душӯнаи муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №7-и ноҳияи Хуросонро дар ваъияти тантанавӣ ба истифода доданд.

Зимни ифтиҳон зикр гардид, ки муассиса барои 320 ҷои нишаст бо тамоми шароит барои хонандагон пешбинӣ шуда, синфхонаҳои фанӣ бо аёниятҳои дарсӣ пурра муҷахҳаз гардидаанд. Ҳамчунин, барои дар сатҳи хуб гузаронидани фасли сармо муассиса бо гармунақҳои бугӣ таъмин буда, хонандагон бо компютеру дигар таҷҳизоти муосири иттилоотӣ коммуникатсионӣ таъмин мебошанд.

Бунёди чунин иншооти замонавӣ дар деҳоти дурдасти кишвар боис мегардад, ки сатҳи сифати хониши хонандагони деҳот баланд гардида, иштироки онҳо дар

озмуну олимпиадаҳои шахриву ноҳиявӣ, вилоятиву ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ бештар ба роҳ монда шавад.

Ҳамзамон, Сарвазир мамлакат Қохир Расулзода, вазири маориф ва илм Муҳаммадҷусуф Имомзода, раиси вилояти Хатлон Қурбон Ҳакимзода, раиси ноҳияи Қӯшониён Иқромиддин Вализода аз рафти қорҳои ободонию созандагӣ баҳшида ба 30-солагии Истиқлоли давлатӣ дар ноҳияи Қӯшониён дидан намуданд.

Дар доираи ин сафар аз рафти қорҳои сохтмони муассисаи таълимии навбунёд дар деҳаи Обшорон, ки барои 640 ҷои нишаст пешбинӣ гардидааст, боздид сурат гирифт. Иттилоъ дода шуд, ки қорҳои сохтмонӣ дар иншооти мазкур ба анҷом расида, рангубор ва як қатор қорҳои хурди дохилӣ бокӣ мондаанд, ки тибқи нақша бояд то ҷашни байналмилалӣ Наврӯз бо шароити имконоти таълимии муосиру замонавӣ пурра омода гардад.

Вохӯрӣ дар шаҳраки Бохтариён

Дар доираи дастури доир гардид. Нахуст, раиси ноҳияи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар толори Донишгоҳи энергетикӣ Тоҷикистон дар ноҳияи Қӯшониён вохӯрии Имомзода Муҳаммадҷусуф Сайдалӣ, вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вализода Иқромиддин Сирочиддин, раиси ноҳия, роҳбарияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқи ноҳия бо фаёлони ҷамоати шаҳраки Бохтариён

Сипас, намояндаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ноҳияи Қӯшониён, вазири маориф ва илм Муҳаммадҷусуф Имомзода аз дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар маҷлиси навбатӣ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон баён доштанд, ёдрас шуда, ба масъулин супоришҳои мушаххас доданд.

Тухфаҳо ба мактаб - интернат

Ҷиҳати таъмири иҷрои дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар робита ба таъмини зиндагии шоистаи мардум, бахусус, табақаи ниёзманди аҳоли барои дар арафаи соли нави мелодӣ расонидани кумакҳои моддӣ ба ятимону маъюбон ва оилаҳои камбизоат, муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Диловар Қодирзода, муовини раиси вилояти Сӯғд Зайну-



Тоҷикистон Рамазон Одиназода, сардори раёсати маорифи вилоят Осим Қаримзода ва раиси Иттифоқи қасабаи қормандони маори-

фи вилоят Мӯсобеки Мироватов бо мақсади вохӯрӣ ва аёдат ба мактаб - интернати шаҳри Бӯстон ташриф оварданд.

Зимни мулоқот бо тарбиятгирандагон қайд гардид, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пайваста баҳри дастгирии ятимон ғамхорӣ зоҳир ме-намояд.

Аз тарафи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Иттифоқи қасабаи қормандони маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳамаи тарбиятгирандагони мактаб-интернат тухфаҳои солинавӣ тақдим карда шуд.



Дар вилояти Сӯғд дар таътили зимистона олимпиадаи «Spelling Bee» аз забони англисӣ доир шуд.

► МУЛОҚОТ

Вохӯрии вазир бо фаълони
Бустонқалъаи ноҳияи Кӯшониён

Муҳаммадҷосиф Имомзода-вазир маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар идомаи сафари кории худ ва иҷрои дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ки вобастаи ба масъалаи бемории сироятӣ коронавирӯс дар ҷойҳои ҷамъиятӣ тадбирҳои беҳдоштӣ рӯя карда шаванд. Ҳамзамон, М.Имомзода оид ба сарфакорона истифодабарии неруи барқ, вусъати кишти тирамоҳӣ ва омодагиҳо ба



мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки 15 декабри соли равон баён гардида буданд, бо фаълони Ҷамоати шаҳраки Бустонқалъа вохӯрӣ доир намуд.

Вохӯриро раиси ноҳия ифтитоҳ намуда, мақсад аз баргузори ҷамъомад ва масъалаҳои баррасишавандаро баён намуд. Дар идома вазир маориф ва илм Муҳаммадҷосиф Имомзода аз дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ- Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар Маҷлиси навбатӣ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон баён дошанд, ёдрас шуда, таъкид кард,

кишти баҳорӣ, ҷоннок намудани тарғибу ташвиқи гурӯҳҳои корӣ дар масъалаи сарфакорона истифодабарии қувваи барқ ва аёдати эҳтиҷмандон ва шахсонӣ имконияташ маҳдуд пешниҳодҳои судманд манзур намуданд.

Дар фарҷоми вохӯрӣ иштирокчи 7-солаи Озмуни ҷумҳуриявӣ “Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст” Мадина Ҷабборовна, хонандаи муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №70, ки сазовори ҷойи ифтихорӣ гардидааст, яқҷанд шеър қироат намуд. Ба ӯ аз тарафи вазир маориф ва илм тухфаи хотиравӣ супорида шуд.

► НАТИҶАГИРӢ

Дар толори раёсати маорифи вилояти Хатлон ҷаласаи кории вазир маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Имомзода Муҳаммадҷосиф Сайдали баргузор гардид, ки дар он мудирони шуъбаҳои маорифи шаҳру навоҳии вилоят иштирок карданд. Дар оғоз М. Имомзода аз дастгириҳои мунтазами Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бахри рушди пешрафти соҳаи мао-

таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Комилшоҳ Исозода оид ба вазъи таъмин ва пардохти маблағи иҷораи китобҳои дарсӣ дар раёсату шуъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои вилояти Хатлон дар соли 2020 суханронӣ намуд.

Мавсуф таъкид кард, ки маблағҳои китобҳои бадеӣ ва

таълимӣ мебошад.

Вазир маориф ва илм М. Имомзода ҷиҳати баланд бардоштани сифати таҳсилот, иҷрои барномаҳои давлатӣ, бартараф намудани норасоии омӯзгорон ва ҷойи нишаст, бунёди синфхонаҳои иловагӣ, таъмири сохтмони муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ва миёнаи умумӣ, пардохти саривақтии маоши омӯзгорон, таъмини

Хатлон: баррасии мушкилоти соҳаи маориф

риф ёдовар гардид. Таъкид шуд, ки мо - аҳли маорифро зарур аст, ки ҷиҳати истифодаи сарфакоронаи неруи барқ ва пардохти маблағи истифодаи он, вусъати корҳои ободониву созандагӣ, хифзи амнияти озуқаворӣ, истифодаи самараноки заминҳои наздиҳавлигӣ ва ёрирасон ва омодагӣ ба таҷлили 30 - солагии Истиқлоли давлатӣ корҳои фаҳмондадиҳиро миёни аҳоли ҷиддӣ ба роҳ монем.

Ҳамчунин, вазир маориф ва илм М.Имомзода дастовард, проблемаву мушкилот ва камбудҳои ҷойдошта дар соҳаи маорифи тамоми шаҳру ноҳияи вилояти Хатлон, аз ҷумла, таъмини муассисаҳои таълимӣ бо кадрҳои соҳибтаҳассус, таъмини хонандагон бо китобҳои дарсӣ, бунёди муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ва миёнаи умумӣ ва ба ин васила, бартараф намудани норасоии ҷойи нишаст, таъмири тармими муассисаҳои таълимӣ, иҷрои барномаҳои давлатӣ ва дар умум, баланд бардоштани сифати таҳсилотро мавриди таҳлилу баррасии ҳамачониба қарор дод.

Сипас, директори Маркази



маводи таълимӣ (журналҳои синфӣ, стандарту барномаҳои таълимӣ, роҳнамои омӯзгор ва ғ.) бояд аз ҳисоби маблағҳои саракасии муассисаҳои таълимӣ ва ё маблағҳои соли 4-ум ва минбаъдаи иҷораи китобҳои дарсӣ пардохт шаванд. Вале қисми зиёди муассисаҳои таълимӣ барои азхуд кардани ин маблағҳо аз ҷониби раёсатҳои молия дар шаҳру ноҳияҳо ба мушкилӣ рӯ ба рӯ мешаванд. Мушкилоти дигар, зуд иваз шудани китобдорони муассисаҳои

муассисаҳои таълимӣ ва хонандагон бо китобҳои дарсӣ бадеӣ, истифодаи васеи технологияи муосир, таъмини муассисаҳо бо кабинет ва озмоишгоҳҳои фанӣ, дар фасли зимистон мунтазам таъмин намудани синфхонаҳо бо гармӣ, пардохти маблағи қарзи иҷораи китобҳои дарсӣ ва дигар мушкилоти ҷойдошта ба мудирони шуъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳо ва масъулони соҳа дастури супоришҳои мушаххас дод.

Ҷаласаи Шӯрои ректорон

Дар толори Донишқадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик Муҳаммад Осимӣ дар шаҳри Хучанд бо иштироки муовини вазир маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Диловар Қодирзода, муовини раиси вилояти Суғд Зайнура Азимӣ, муовини раиси шаҳри Хучанд Фирӯза Нуруллозода ва ректорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ҷаласаи навбатии Шӯрои ректорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид, ки дар он раванди таҳия ва татбиқи низоми менечменти сифат дар Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон, вазъи фаъолияти Донишгоҳи Осимӣ Марказӣ дар шаҳри Хоруғи Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, ҳисоботи ректори Донишгоҳи давлатии Хоруғ ба номи Моёншо Назаршоев дар партави дастури супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Паёми навбатӣ аз 26 декабри соли 2019 роҷеъ ба фаъолияти китобхонаи донишгоҳ ва таъмини он бо адабиёти зарурӣ, аз ҷумла, таълимӣ, таҳассусӣ ва бадеӣ, фаъолияти Донишқадаи политехникии Донишгоҳи

техникии Тоҷикистон ба номи академик Муҳаммад Осимӣ дар шаҳри Хучанд ҷиҳати амалисозии Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 декабри соли 2019 «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилию хориҷии ҷумҳурӣ» оид ба “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф, вазъи автоматикунони раванди таълим ва қабули имтиҳонҳои давлатӣ тавассути техникаи компютерӣ дар Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор гирифт.

Нахуст, иштирокдорони ҷаласа бо дастовардҳои донишқада, ихтироот ва ташкили инфрасохтори муосири муассисаи таълимӣ аз наздик ошноӣ пайдо намуданд.

Муовини вазир маориф ва илм Д.Қодирзода дар оғози ҷаласа зикр кард, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суханронии худ бахшида ба Рӯзи дониш ва ифтитоҳи бинои муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №102-и ноҳияи Исмоили Сомонӣ шаҳри Душанбе таъкид намуданд, ки

баланд бардоштани сатҳи сифати таълим дар зинаи таҳсилоти олии касбӣ ҳамчун яке аз масъалаҳои асосӣ боқӣ мемонад. Дар ин радиф, бо мақсади пешрафти зинаи таҳсилоти олии касбӣ, ҷустуҷӯ ва дарёфти роҳу усулҳои пешқадаму муосири таълим, таҳкими пояҳои моддиву техникаи муассисаҳои таълимӣ, васеъ ҷорӣ кардани технологияҳои иттилоотиву иртиботӣ, ҷорӣ намудани ихтисосҳои нави ба талаботи иқтисоди миллӣ ҷавобгӯӣ ва воридшавӣ ба фазои ягонаи таҳсилот, муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва баъдидипломӣ як қатор тадбирҳоро ба анҷом расониданд.

Инчунин, дар идома вобаста ба масъалаҳои баррасишаванда ректори Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон М. Курбонзода, ректори Донишгоҳи Осимӣ Марказӣ Суҳайл Нақвӣ, ректори Донишгоҳи давлатии Хоруғ ба номи М. Назаршоев Г.Юсуфзода, директори Донишқадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи Муҳаммад Осимӣ дар шаҳри Хучанд Д.Саидӣ, ректори Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон М. Шарифзода суханронӣ намуданд.

Худуди як моҳ мешавад, ки аз ҷониби гурӯҳи кории Ҳукумати бо роҳбарии Нуралӣ Собирзода-муовини вазир маориф ва илми кишвар тақдими шохасари аллома Бобоҷон Ғафуров - “Тоҷикон” ба сокинони ВМКБ идома дорад.

Иқдоми наҷиб

Китоби “Тоҷикон”-и академик Бобоҷон Ғафуров ба сокинони шаҳри Хоруғи ВМКБ тақдим карда шуд. Ҳадаи Пешвои миллатро намояндагон аз Дастгоҳи иҷроии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, вазоратҳои маориф ва илм, корҳои дохилӣ, Кумитаи давлатии амнияти миллӣ, Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ ба сокинон тақдим намуданд.

Сокинони шаҳри Хоруғ аз иқдоми пешгирифтаи роҳбарияти олии кишвар изҳори хушнудӣ намуда, миннатдорӣ ва самимияти беандозаи худро баён доштанд.

Аз ҷониби гурӯҳи кории Ҳукумати ба сокинони ноҳияи Роштқалъаи ВМКБ шохасари академик Бобоҷон Ғафуров – “Тоҷикон” тақдим гардид.

Зимни тақдим намудани ин асари гаронбаҳо гурӯҳи кории Ҳукумати дар ҳайати намояндагон аз Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, вазоратҳои маориф ва илм, корҳои дохилӣ, Кумитаи давлатии амнияти миллӣ, Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Роштқалъа бо роҳбарии Нуралӣ Собирзода-муовини вазир маориф ва илм ширкат намуданд.

Сокинони ноҳияи Роштқалъа бо ба даст овардани ин ҳадаи гаронарзиш бо ҳисси қаноатмандиву хушхолӣ арзи сипосу садоқати хешро ба Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон баён доштанд.

Дар шаҳри Кӯлоб бо усули хона ба хона барномаи «Сайри китоб» ҷараён дорад.

► ФУРҶИ СУБҲИ ДОНОӢ КИТОБ АСТ

Як чузби фарҳанги чомеа

Китоб дар тамаддуни мардуми мо мақоми хос дорад. Гузаштагони мо ба китоб ҳамчун маҳзани илму дониш ва сарчашмаи завқу хиради инсонӣ эҳтироми калон мегузоштанд. Китобро барҳақ ба «дурри маъниву аниси кунчи танҳой ва фуруғи субҳи доноӣ» ташбеҳ намуда, бо ҳазор умеду ният дар гаҳвора, зери сари тифли навзод мегузоштанд, то ин ки ӯ шахси доно ва сазовори обрӯю иззат дар чомеа гардад.

Таърихи башарият борҳо шохид гардидааст, ки инсонҳои одӣ дар замони ҷангу харобкорихо, дар баробари наздиқону пайвандон китобхоро низ аз нобудшавӣ наҷот додаанд. Ҳарчанд қисми зиёди мардум имкони омӯхтани илму дониш надоштанд, ба таври оммавӣ шумидан ё гуш кардани китоб шавқу рағбати беандоза доштанд. Ба китоб ҳамчун воситаи таъминкунандаи ғизои маънавий арҷ гузошта мешуду шахсони донишманд аз обрӯю эҳтироми хос бархӯрдор буданд.

То ба имрӯз китоб муҳимтарин сарчашма ба даст овардани илму дониш ва ғизои маънавии инсон ба ҳисоб меравад. Маҳз ба воситаи китоб донишҳои андӯхтаи инсоният аз насл ба насл мегузаранд, яъне китоб таҷрибаи инсонро инъикос намуда, ҷаҳонбинии ўро ба вучуд меорад ва такмил медиҳад, ба офаридани дониши нав таъсир расонда, инсонро ба кашфиёт ва ҷустуҷӯҳои нав водор мекунад ва омилҳои пешрафту таракқиёти ҷамъият мегардад. Ҳатто дар шароити пешрафти техникаву технологияи иттилоотӣ низ ягон сарчашмаи дигар ҷойи китобро ғирифта наметавонад.

Мутаассифона, солҳои охир шавқу ҳаваси аҳли чомеа, махсусан, ҷавонону наврасон ба китобу китобхонӣ коста гардида буд. Аз ин рӯ, ташкили озмуни «Фуруғи субҳи доноӣ китоб аст» барои баланд бардоштани завқи наврасону ҷавонон ба китобхонӣ, ташаккули сатҳи маънавий, истеъдоду маҳорати суҳанварӣ, қобилияти эҷодӣ ва ғановати захираи луғавии онон ниҳоят муҳим мебошад.

Чунонки Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни суҳанронӣ дар Симпозиуми байналмилалӣ ба ифтихори 700-солагии шоир ва мутафаккири барҷастаи тоҷик Хоҷа Камоли Хучандӣ таъкид намуданд, «натиҷаҳои соли аввали озмуни мазкур нишон медиҳад, ки он ба тафаккури маънавий ҳама кишрҳои чомеаи мо таъсири мусбат гузошта истодааст». Ҳаминро бояд таъкид кард, ки мувофиқи банди 18-и Низомномаи озмуни «Фуруғи субҳи доноӣ китоб аст» ғолибони он, ҳамчунин, омӯзгороне, ки шогирдонашон дар озмун ғолибият ба даст меоранд, дар ҳар давр, ҳам аз ҷиҳати моддӣ ва ҳам аз ҷиҳати маънавий ҳавасманд карда мешаванд. Ин, бешубҳа, рағбати наврасон, махсусан, хонандагону донишҷӯёро ба мутолиаи китоб афзун менамояд. Албатта, ташкили озмун ва ҳавасманд намудани ғолибон ҳуб аст, аммо, барои он ки мутолиаи китоб ба як чузби фарҳангу маънавиёти чомеа табдил ёбад, падару модарон низ дар оила бояд бетараф набоянд ва фарзандонро аз хурдӣ ҳар чӣ бештар ба мутолиаи китоб водор намоянд. Хуб мешуд, падару модарон бо ҳар баҳона, махсусан, дар ҷашнҳои зодрӯз ва дигар ҷашну маросимҳои оилавӣ ба ҷойи тухфаҳои қиматбаҳо ба фарзандон китоб тақдим намоянд, то шавқу рағбати онҳо ба китобу китобхонӣ баштар гардад.

Мадина НУРОВА,
омӯзгори мактаби № 42-и
шаҳри Душанбе

Тамоми комёбиҳои инсон бо китоб алоқамандӣ дорад. Китоб калидест, ки қуфли дари маҳзанҳои маънавиро барои одамон боз менамояд ва онҳоро ба ҷодаҳои мунаввар раҳанамой мекунад. Ганҷинаи хирад дар китобҳо нухуфта аст. Китоб ҳикмати асрхоро дар худ ҷиғз ме-созад, аз наслҳо ба наслҳо мерасонад ва ғанитар менамояд. Ҳар қадар инсонҳо ба китоб рӯй оранд, бо он анису ҳамдам шаванд, онро ҷараёни гардонанду аз ганҷи маънавияш баҳрабардорӣ кунанд, ҳамоно қадар комёбу сарбаланд ва пешрав хоҳанд буд. Дурӣ аз китоб, ноогоҳӣ аз ин ҳазинаи хирад боиси ноқомию шикастҳо ва маҳрумияту мағлубиятҳо мешавад. Ба таъкиди аҳли адаб, ҳар фардро дӯст зиёд аст, аммо содиқтарин рафиқи

Тавоноӣ аз китобхонист

одам маҳз китоб мебошад ва аз ин ҷост, ки фармудаанд: «Рӯе, ки нагардад зи қасе, рӯи китоб аст».

Ҳар чомеае, кишваре, миллате, ки китобро арҷ мегузораду ба мардум мутолиаи пайвастаи онро талқин мекунад, имрӯзу фардои дурахшон хоҳад дошт ва аз ҳар гуна ҳатир эмин хоҳад буд. Боиси ифтихор аст, ки дар Тоҷикистони соҳибистиклоли мо китоб маснаду мартабаи баланд дорад, ин ҷо ба китоб ҳамчун ба сарчашмаи донишу тавоноӣ арҷгузори мешавад. Калонтарину зеботарин китобхона дар Осиёи Марказӣ дар кишвари мо – дар шаҳри Душанбе ҷойгир аст, ҳазинаи бузургеро дорост. Бо дастури Сарвари кишвар,

Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар маркази тамоми шаҳру ноҳияҳои мамлакат китобхонаҳо бунёд ёфтаанд ва бо китобҳои тоза-нашр таъминанд. Ҳамчунин, бо ибтиқори Президенти муҳтарамамон соли дуум аст, ки дар ҷумҳурӣ озмуни бонуфузи «Фуруғи субҳи доноӣ китоб аст» баргузор мешавад ва докталабони зиёде дорад. Ин озмун тақони тозае бахшид, барои бештар ҳамдами китоб гардидани қулли соқинони мамлакат. Дар он тӯлдои зиёди хонандагони мактабҳо ширкат варзида, маҳорату истеъдоди баланди худро собит месозанд. Акнун озмуни ҷумҳуриявӣ «Фуруғи субҳи доноӣ китоб аст» ҳукми анъанаро дарёфтаасту ҳамасола баргузор ме-

шавад.

Мо, омӯзгорон, бояд бар он бикӯшем, ки шогирдонамон ҳамеша китоб рӯи даст дошта бошанду мунтазам китоб мутолиа намоянд ва ин ҳислат ба одати яқумраи онҳо табдил ёбад. Барои ин ҳар чӣ бештар бояд тарғиби китоб ва аҳамияти китобхониро қарду худ аз ин лиҳоз барои шогирдон намунаи ибрат буд.

Салоҳ доништа мешавад, ки имрӯз дар тамоми таълимгоҳҳои ҷумҳурӣ маҳфили «Китобхонҳои ғайбӣ» созон дода шавад. Доноӣ аз китобхонист ва «Тавоно бувад, ҳар кӣ доно бувад».

Холби ТОШЕВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ

Забон хишти аввалини қохи миллат аст

Ҳар як дарси омӯзгори забон ва адабиёти тоҷик ба мақсади илмузӯии хонандагон ва тарбияи насли наврас дар рӯҳияи ватандӯстӣ, одамгарӣ, ғиромӣ ва ҷоку беолоиш нигоҳ доштани забони қадимаю вожаҳои ноби тоҷикӣ, ҳештаншинӣ, ҳоксорӣ, фурутанӣ ва инчунин, муқобил будан ба амалҳои номатлуби чомеаи имрӯза, ба монанди бегонапарастӣ, истифодаи ғайриқонунии маводи муҳаддир, бурдани муворизаи оштинопазир ба муқобили терроризм ва экстремизм, эҳтиром намудани суннатҳои миллий, бузургдошти ҷаҳраҳои намоёни чомеаи имрӯза, расидан ба қадри сулҳу дӯстӣ, ягонагӣ ва ҳамчунин, баланд бардоштани ҳувияти миллий равона карда мешавад.

Таъкидҳои Президенти кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро дар ҳусуси тарбияи насли наврас дар дарсҳои забон ва адабиёти тоҷик дар лаҳзаҳои гуногуни дарсӣ метавон истифода бурд. Агар дарс забони тоҷикӣ бошад, барои баланд бардоштани ҳувияти миллии хонандагон мо метавонем аз суҳанони пурмуҳтавои Президенти кишвар ба монанди: «Забони тоҷикӣ дар Осиёи Марказӣ ва дунё волатарин меросест,

ки аз ҳазорсолаҳои дур ҷун дурдонаҳои пок то давлати соҳибистиклоли тоҷикон омада расидааст». Ё ин ки «Лафзи модарӣ азиз аст ва онро азизу ғиромӣ бояд дошт».» метавонем истифода барем.

Дар ҳақиқат, ҷун дурдонаҳои пок ин забон аз замонҳои дур ба мо мерос мондааст ва он аз қадимӣ будани забони тоҷикӣ шаҳодат медиҳад. Лафзи модариро азиз нигоҳ доштан вазифаи ҳар як шарҳванди баору номус ва фарҳангдӯст мебошад.

Пӯшида нест, ки имрӯзҳо баъзе ҷавонони ғумроҳгаштаю қамсавади мо ба қадри забон, миллат, ватани осудаю ободи худ намерасанд. Ба ин гуна ҷавонони сустирода муруҷиат намуда, ба шогирдон аз ҷунин ғуфтору таъкидҳои Президенти кишвар мисолҳо овардан бамаврид мебошад: «Мо, пеш аз ҳама, барои рушди забони давлатӣ тадбирҳои лозимӣ андешида, танҳо дар ҳамин замина омӯзиши забонҳои хориҷӣ, ҳусусан, русӣ ва англисиро вусъат медиҳем.» ё ин ки «Ифтихор аз Ватан, ифтихор аз таърих, фарҳанг, ифтихор аз ҳувияти миллий ва гузаштагони сарбаланди ҳеш маҳз аз ҷоку бегозанд, нигоҳ доштани забони модарӣ сар ме-

шавад». Дар ҷои дигар Президенти кишвар меғӯянд: «Забони тоҷикӣ на фақат гавҳари ҳастии миллати мо, балки нишони барҷастаи фарҳанги қадимӣ ва қамолоти он аст».

Ба оламиён маълум аст, ки забони тоҷикӣ забони бою қадима буда, таърихи беш аз ҳазорсоларо доро мебошад. Ин забон дар арсаи байналмилалӣ соҳиби обрӯю эътибори хос буда, бо ин забони зебою ширин асарҳои оламшумули зиёде офарида шудаанд. Аз ҷумла, «Шоҳнома»-и Ҳақим Фирдавсӣ, «Ғулистон»-и Шайх Саъдӣ, «Наврӯзнама»-и Умарӣ Хайём, «Баҳористон»-и Абдурахмони Ҷомӣ ва даҳҳо китоби нодирро мисол овардан мумкин аст. Дар ин самт низ Президенти ҷумҳурӣ таъкид намудаанд, ки мутолиаи осори бузургон ва аз ҳар яке аз онҳо шеър аз бар намудани ҷавонон ва наврасон ҳатмӣ мебошад. Бо ин ҳидоят дар дили ҷавонону наврасон меҳру эҳтиром нисбат ба гузаштагони фарҳангдӯсти худ ёхӣ мегардад.

Ғулиан ЭШБОЕВА,
омӯзгори забон ва адабиёти
тоҷики литсейи №1,
шаҳри Бӯстон

► СЕМИНАР

Истифодаи воситаҳои техникӣ – талаби замон

Бо ташаббуси Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Маркази ҷумҳуриявӣ технологияи информатсионӣ ва коммуникатсия дар қоллеҷи информатика ва техникаи компютери шаҳри Душанбе дар мавзӯи «Дарёфт, мушқилот ва дурнамои истифодабарии технологияи муосир дар раванди таълим» бо иштироки омӯзгорони технологияи муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбии пойтахт семинар - машварат барпо гардид.

Мутахассиси пешбари раёсати таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии ВМИ ҚТ Бобочон Маҳмадалиев аз он изҳори нигаронӣ кард,



омӯзгорон аз онҳо ба таври бояду шояд истифода бурда метавонанд. Аз ин рӯ, Ва-

зорати маориф ва илм дар якҷоягӣ бо ТИК-и назди вазорат зарур шуморид, ки ҷунин семинарҳо минбаъд

ри Маркази ҷумҳуриявӣ ТИК Қиромуддин Назаров, имрӯз дар ҷумҳурӣ бештар аз 6 ҳазор нафар омӯзгори технологияи информатсионӣ ба шогирдон дарс меғӯянд. Дар сура-ти ба таври зарурӣ сарфаҳм наравтани воситаҳои тех-никии таълим ҳеҷ гоҳ дарс мақсаднок ва пурсамар нахоҳад гузашт. Аз ин рӯ, тасмири Вазорати мао-риф ва илм дар ҳамкорӣ бо ТИК дар ҳусуси гузарони-дани курсҳои дахрӯза дар ҳар як муассисаи таълимӣ саривақтист ва он дар рӯзҳои наздик амалӣ хоҳад шуд.

Ҳотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»



► ДУНӢИ ЧАВОНОН

Неруи боэътимоди Ватан

Чомеаи озоду демократии мо аз гурӯҳову ниҳодҳои гуногун таркиб ёфтааст ва муҳим он аст, ки тамоми онҳо имрӯз ҳадафи нек ва ягона доранд; тақвияти истиқлоли ҷумҳурӣ ва ривожбахши ба созандагии ободонӣ дар Ватан. Дар ин миён яке аз тавонмандтарин неруҳои чомеаи кунунӣ ҷавонон маҳсуб мешавад.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон борҳо нисбат ба ҷавонон изҳори эътимодмандӣ намууда, онҳоро «неруи муктадиру шафаманди ояндасозии мамлакат» номидаанд ва ҳамчунин, бо камолӣ эътиқод зикр кардаанд, ки «мо дар ҳалли мушкилтарин масоили иҷтимоию иқтисодии ҷумҳурӣ, дар бунёди иншооти азими кишвар ва дар таъминоти суботи амнияти давлату миллат, пеш аз ҳама, ба ҷавонони бонангу номуси Ватан таъя мекунему эътимод мебандем». Вобаста ба ин, ҷавонони саодатманди Тоҷикистонро мебоҷад, ки сазовори боварии Пешвои миллат амал намоянд, фаъолу бунёдкор бошанд ва харгиз хушёрину бедорию аз даст надиҳанд. Дар ҷаҳони муосир, ки вазъи хеле мураккабу печида дорад, ин ҷиҳати масъала аҳамияти махсусро молиқ аст. Ҷавононро мебоҷад, ки пайвасти ва амиқ биомӯзанду ба равандҳои ҷаҳонӣ сарфаҳм рафта тавонанд. Бояд гуфт, ки дар саросари олам имрӯз гурӯҳҳои террористии экстремистӣ амалиётҳои вусъат бахшида, ҳар чӣ бештар ба ифротгароӣ таҳрибдорӣ даст мезананд. Дар ин самт онҳо аз ҳама гуна васила кор мегиранд ва аз ҳама гуна бешарафӣ худдорӣ наметунанд. Ифротӣ ва хоинони Ватан мекушанд, ки давра ба давра сафҳои худро бештар кунанд ва дар ин ҳадафи нопоки хеш асосан ба ҷавонон рӯй меоранд. Онҳо ҳуб меҳонанд, ки ҷавонон, аз як тараф, неруи тозаву пуртавананд, аз тарафи дигар, таърибаи кофии ҳаёти надоранду фирефтани ба доми тазвир кашиданашон осонтар аст. Ҳарчанд аз ин ҷиҳат аксаран тири террористону экстремистон хок мекунад ва

ба муқовимати шадиди ҷавонон дучор меоянд, дар мавридҳои алоҳида ба мақсад расида, боиси бадбахтию қачравии бархе аз ҷавонон мешаванд. Вобаста ба ин масъалаи доғи рӯз Президенти ҷумҳурӣ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон чунин таъкид бинмудаву хушдор додаанд: «Инсоният дар симои терроризми байналмилалӣ бо душмани бераҳму шафқат ва маккорерӯ ба рӯ омадааст, ки тамоми меъёрҳои ахлоқӣ ва арзишҳои умуминсониро поймол карда, барои расидан ба ҳадафҳои худ аз ягон ваҳшоният рӯй намегардонад. Созмонҳои террористӣ бо истифода аз технологияи муосири иттилоотӣ ва бо роҳи тафсири ғарзнокӣ сарчашмаҳои динӣ дар мафкураи ҷавонони камтаҷрибаву ноогоҳ ғояҳои тундгароиро ҷой карда, онҳоро ба қатлу қуштор, барҳам задани амният ва суботу оромӣ дар мамлакатҳои гуногун ташвиқ менамоянд». Дар Тоҷикистон барои муқовимат бо терроризму экстремизм ва пешгирии кирдорҳои манҳусонаи ифротӣ тадбирҳои муҳим андешида шудаанд. Аз ҷумла, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муқовимат ба терроризм», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муқовимат бо экстремизм» ба тасвиб расидааст, ки аз онҳо ҷавонон низ оғаҳӣ комил доранд. Қонунҳои мазкур аҳдофи пурзиёну таҳрибкоронаи ифротгароёну нотаъвонобинон ва душманони амниятро осоиштагии халқро ошкор сохта, донишҳои сиёсии ҷавононро вусъат мебахшанд.

Ҷавонони тоҷик бояд ба ғояҳои ватандӯстонаву баҷарпарваронаи ниёгони барӯманди худ содиқ бошанду пайвасти донишҳои сиёсии хешро вусъат бахшанд, баҳри хиссагузори фаъолона ба ободии Ватани маҳбӯб бикӯшанд ва харгиз фирефтаи ваъдаҳои бебунёду ҳавоии хоинону бадҳоҳони халқу миллат нашаванд ва ҳаёти худро доғдор насозанд. Хушбахтона, ҷавонони мо имрӯз пешрафтаву фаъоланду баду нек, сиёҳу сафедро ҳуб фарқ карда метавонанд ва барояшон арзишҳои миллӣ, номуси ватандорӣ ва амниятӣ халқи азиз аз ҳама болою волост. Онҳо, воқеан ҳам, неруи бишкату боэътимоди ояндасозии миллатанд.

Қиёмиддин НАИМОВ,
сардори бахши кор бо ҷавонони коллеҷи омӯзгории шаҳри Ҳисор

► ХУШҲАБАР

Академикҳои нави АИБ МО

Дар ҷаласаи навбатии шӯъбаи тоҷикистони Академияи илмҳои байналмилалӣ мактабҳои олии аз байни довтолабон ду нафар олимони тоҷик аз ДДОТ ба номи С.Айни Ақобир Мирзороҳимов ва Саидмуроди Ҳочазод зимни овоздиҳии пӯшида академики Академияи илмҳои байналмилалӣ мактабҳои олии интиҳоб гардиданд. Доктори илмҳои биология, профессор Ақобир Мирзороҳимов муаллифи беш аз 15 таълифот ва доктори илмҳои филология, профессор Саидмуроди Ҳочазод муаллифи беш аз 20 китоб, дастур ва васонти таълимӣ мебошанд. Олимони мазкур бо дастовардҳои бунёдӣ дар ҷодаи илм ва маорифи ҷумҳурияти мо варзидаи соҳаҳои худ эътиф шуудаанд.

Ректори ДДОТ ба номи С. Айни, профессор Нуъмонҷон Ғаффорӣ зимни тақдими диплом ба олимони зикршуда иброз дошт, ки ба сифати академики АИБ МО интиҳоб шудани онҳо барои амали гардидани ташаббусҳои Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ҷодаи маориф ва илм, муаррифи ва тарғиби бештари дастовардҳои илми Тоҷикистон дар арсаи ҷаҳон мусоидат хоҳад кард.

► ДАСТОНИ МОҲИР

**Таърихи миллати тоҷик
гувоҳи он аст, ки сарзамини
Тоҷикистони соҳибистиқлоли
мо марзи хунармандист.**

Дар ҳар оилаи тоҷик нафар ба хунари авлодӣ дилбастагӣ дошта, дар вақтҳои фориғ аз кор рӯй ба ин хунар

мактабҳои ҷумҳурии хунарҳои мардумиро тарғиб ва ба шогирдон омӯзонидани шаванд.

Дар тарғибу муаррифии хунарҳои мардумӣ нақши ҷашнҳои миллӣ хеле калон аст. Масалан, дар арафаи ҷашни Наврӯз ба хотири эҳёи оину суннатҳои миллӣ намоиши хунарҳои мардумӣ ташкил кар-

масъулин хунари хунармандон кадршиносӣ мегарданд, ки ин завқу ҳаваси хунармандонро ба касбу хунарҳои мардумӣ зиёд месозад. Бояд зикр кард, ки хунарҳои мардумӣ, нодиртарин наваҳои кашададӯзию чакандӯзӣ, қандакориро қуроқдӯзӣ ва дигар анъанаҳои миллӣ, инъикоскунандаи таъ-

Тарғиби хунарҳои мардумӣ

меорад, маводе меофарад, ки дар рӯзгори ҳаррӯза лозим мешаванд.

Ҷубтарошию қандакорӣ, қуллоғарӣ, сангтарошию оҳангарӣ, бофандагӣ ва заргарӣ аз хунарҳое ба шумор мераванд, ки ба соҳиби касбу хунар обрӯю шараф меоранд. Асбобҳои сохтаи ин хунармандон аз дару тиреза, дарвоза, кати хоб, сандуқ, ғахвора, лавҳ, косяю табақ, қошуқу кафел, зин, гарданбандҳо, аз сангҳои ороишӣ, хунарҳои кашададӯзӣ, зардӯзӣ, гулдӯзӣ, шерозбофӣ, қолинбофӣ, кӯзасозӣ ва ғайраҳо дар бар мегиранд.

Ба таъкиди ҷаҳонӣ пайвастаи Пешвои муаззами миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, зарур аст, ки дар тамоми



дашуда, ин анъана дар идҳои Меҳрғон, Сада ва озмунҳои хунарӣ байни шаҳру ноҳияҳо аз қабилҳои «Бӯстон», «Андалеб» густариш ёфта, аз тарафи

рихи қухани мардуми тоҷик ба шумор мераванд.

Парвина АБДУАЛИМОВА,
омӯзгори мактаби № 78,
шаҳри Душанбе

► МАСЪУЛИЯТ

Сарчашмаи саодатмандӣ

Сарчашмаи ҳама гуна дорой хунар аст. Агар инсон асрори касбу кори гуногунро ҳуб омӯзад, зиндагонии пур аз шодию фараҳ хоҳад дошт. Дар давоми садсолаҳои гузашта одамони соҳибистеъдод чизҳое офариданд, ки он ашӣ зиндагонии одамизодро ба қуллӣ дигар кард.

Барои мисол ресидани пашму пахта ва аз онҳо тайёр кардани риштаҳоро бигирем. Чун риштаҳои гуногун тайёр шуданд, бофидаи матоъ, дӯхтани гилему қолин ва либосҳои гуногунсохт расм шуд. Охишта - охишта ин анъанаи нек ба ҳамаи минтақаҳои замин паҳн гашт. Либосҳои гарму нарам одамонро аз гармою сармо ҳифз карданд, гилему қолинҳои хушсохту гулдор зиндагониро зеботар сохтанд. Ба ҳамаи минвол, пай дар пай касбу кори зиёде пайдо шуд. Одамон аз ҷубу сангу оҳан ашӣ зарурии рӯзгор сохтанд. Бо мурури замон ва рушди илму

техника асбобу анҷоми зеботару нозуктар ва бадостттар истехсол карда шуданд. Ҷойи косяю табақ ва ҷумҷаҳои ҷубинро - зарфҳои мисию оҳанӣ ва пластикӣ гирифтанд. Дар раванди ин дигаргунӣ одамон саргарми таҳаввулот шуда, бисёр касбу хунари аҷодиро фаромӯш карданд. Хунарҳои хоси миллӣ, аз қабилҳои дуктарошӣ, сӯзангарӣ, қолинбофӣ, риштаресӣ, осиебсозӣ, аробасозӣ, хумгарӣ, танӯрсозӣ, мисгарӣ ва ғайра аз байн рафтанд. Хушбахтона, бо пешниҳоди Сарвари давлат солҳои 2019 - 2021 «Солҳои рушди дехот, сайёҳӣ ва хунарҳои мардумӣ» эълон шуданд. Дар давоми ду сол бисёр хунарҳои аз байн рафта дубора зинда гашта, хунармандони асил аз имтиёзҳо бархурдор шуданд. Дар байни сокинони мамлакат як ҳаракати эҳёгарона пайдо шуд. Имрӯз ҷавонони соҳибистеъдод дар паҳлуи хунармандони соҳибтаҷриба хунар омӯхта, кори устодони худро давом медиҳанд.

Маҳбуба ИБРОҲИМОВА,
омӯзгори мактаби № 58-и ноҳияи Фирдавӣ

► САБҚАТ

Беҳтаринҳо ғолиб омаданд

Баҳри амалӣ намудани Барномаи миллии «Ташаккули тарзи ҳаёти солим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2020» моҳи ноябри соли 2020 дар ҳамкорӣ бо Ҳазинаи нуфуси Созмони Милалӣ Муттаҳид (ЮНФПА) ва ташкилоти ҷамъиятии «Ҳамсол ба ҳамсол» озмуни беҳтарини муассисаи таҳсилоти умумӣ зерини унвони «Ташаккули тарзи ҳаёти солим» гузаронида шуд.

Ба ин хотир, моҳи ноябри соли 2020 дар 390 муассисаи таҳсилоти умумии шаҳрҳои Турсунзода, Ваҳдат ва ноҳияи Рашт даври якуми озмуни зикршуда барпо гардид. Дар

он аз ноҳия ва шаҳрҳои номбаршуда 9 муассисаи беҳтарин (Турсунзода – 3, Ваҳдат – 3, Рашт – 3 - то) ба даври ниҳонии озмун пешниҳод шуданд.

Дар асоси фармоиши вазирӣ маориф ва илм ҳайати ҳамамон ҷиҳати гузаронидани даври дуюм (ниҳонӣ) дар рӯзҳои муқарраршуда ба муассисаҳои таълимии рақамҳои 7, 75 98-и шаҳри Турсунзода, 58, 30 ва 71-и шаҳри Ваҳдат, 2, 12, ва 25-и ноҳияи Рашт рафта, аз қорҳои дар ин самт анҷомдодашудаи онҳо маълумот пайдо карданд ва дар асоси замиаи 1-и Низомномаи озмун баҳогузори намуданд.

Аз натиҷаи ҷамъбасти оз-

муни беҳтарини муассисаи таҳсилоти умумӣ зерини унвони «Ташаккули тарзи ҳаёти солим» маълум гардид, ки муассисаи таҳсилоти умумии № 58, шаҳри Ваҳдат (директораш Диловаршоҳ Нарзуллоев) бо гирифтани 234 ҳол соҳиби ҷои аввал, муассисаи таҳсилоти умумии № 12-и ноҳияи Рашт (директораш Аҳсанулло Ташрипов) бо гирифтани 228 ҳол соҳиби ҷои дуюм ва муассисаи таҳсилоти умумии № 7, шаҳри Турсунзода (директораш Фирӯза Неъматова) бо гирифтани 224 ҳол соҳиби ҷои сеюм гардиданд.

Ҳотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»

Риёзидон бояд ҳамадон бошад

Омода намудани омӯзгор нисбат ба муҳандис, иқтисодчӣ, агроном ва дигар касбҳо басо мураккаб аст. Ин ҳолатро то ҳанӯз на ҳама дурӯст дарк кардаанд. Тайёрии хуби донишҷӯён-муаллимони риёзии оянда дар мактабҳои олии омӯзгорӣ аз ҳалли бисёр проблемаҳо вобастагӣ дорад. Яке аз ин гуна проблемаҳо масоили мутассил такмил додани нақшаҳо ва барномаҳои таълимӣ аз рӯи тахассуси донишҷӯ ҳисоб меёбад.

Ба андешаи мо, норасоии асосиро дар тайёрии муаллимони оянда, қабл аз ҳама, дар мавҷуд набудани **нақшаҳо ва барномаҳои таълимии бардавом ҷустан** лозим аст. Нақшаҳои таълимӣ зуд-зуд тағйир меёбанд. Дар таҳияи онҳо **принсипи бардавомӣ** ба назар гирифта намешавад.

Дар давоми беш аз 20 соли охир нақшаҳои таълимӣ чандин бор иваз шуданд. Солҳои пешин ягон хатмкунандае набуд, ки аз дохилшавӣ то тамомкунӣ бо як нақша мактаби олиро ба анҷом расонида бошад.

Муқоисаи нимаасраи нақшаҳои таълимӣ аз математика барои ихтисоси омӯзгорӣ аз рӯи маълумоти сардори мактабҳои олии Вазорати маорифи собиқ ИҶШС В.К.Розов (Пути совершенствования подготовки учителей математики в педагогических институтах. Ж.-л. «Математика в школе», №5, 1970) ва соли 2018-и Вазорати маориф ва илми ҚТ нишон медиҳанд, ки миқдори фанҳои тахассусӣ рӯ ба **камшавӣ** ниҳодааст.

Тафовути соатҳо бе шарҳи муфассал аён аст. Камбудии дигари нақшаи таълимӣ аз **бисёр-фаннии он дар бахши I-фанҳои гуманитарӣ ва бахши II-фанҳои табиӣ-риёзӣ ва иқтисодӣ** иборат мебошад. Дар ин хусус фикру андеша бояд кард!

Дар аҳди Шуравӣ ҳар сари чанд вақт оид ба масъалаҳои модел (аз фр. Modele-намуна, ҳел)-и мутахассис, принципҳои методологӣ, методикаи мушаххаси муайян кардани мазмун ва беҳтар намудани нақшаҳои таълимӣ мунозираҳо барпо ме-

гардид.

Аммо, бояд қайд кард, ки ҳар чӣ қадар нақшаҳо ва барномаҳои таълимии мукамал тартиб дода нашавад, сифати тайёрии муаллимони оянда дар охир аз омодагии касбии онҳо вобастагӣ дорад. Мушоҳидаҳои солҳои охир нишон медиҳанд, ки қисми зиёди хатмкунандагон дар чарағни таълим тайёрии илмӣ-назариявии амиқ намегиранд, аз рӯи соҳаи муҳими ихтисос-математикаи мактабӣ тайёрии суҷт доранд, китобҳои дарсиро хуб наметонанд, аз барномаҳои таълимӣ воқиф нестанд. Гузориши машғулиятҳои фанҳои тахассусӣ (бахши IV, нақшаи таълимӣ) асосан ба **тайёрии умумии донишҷӯ**, бе назардошти ихтисоси омӯзгории ояндаи ӯ нигаронида шудааст. Аз ин рӯ, нақшаҳои таълимии солҳои охир аз рӯи ихтисоси «Математика», «Математика ва физика» тайёрии кифояи ихтисоси муаллимони мактабро таъмин карда наметавонад.

Ба андешаи мо, таълими фанҳои математикӣ бояд ба ихтисоси ояндаи омӯзгор ба курси математикаи мактабӣ (**КММ**) бояд алоқаи зич дошта бошад. Ин алоқамандиро бо самтҳои мухталиф ба амал овардан мумкин аст. Онҳоро баён мекунем.

1. Дар нақшаҳои таълимии муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ (равияи омӯзгорӣ) солҳои гуногун мақсад ва вазифаҳои **КММ** (бо унвони математикаи элементарӣ: алгебраи элементарӣ ва геометрияи элементарӣ) бо тарзҳои мухталиф муайян гардида, ҳамаи онҳо як мақсад доштанд: **курс вазифадор буд, ки донишҷӯро бевосита ба таълими математикаи мактабӣ тайёр ва аз тарафи дигар, ба фанҳои математикӣ хизмати бебаҳо кунад**. Масалан, дар нақшаи таълимии солҳои 60-уми асри XX барои донишҷӯёни курси I, шӯбаи физикаю математика ба мақсади омӯхтани алгебраи элементарӣ 30 соат лексия ва 90 соат корҳои амалӣ чудо гардида буд.

Бинобар ин, яке аз сабабҳои муҳими **тайёрии нокифояи касбии муаллимони математика-ин**

ҷой доштани норасоӣ дар мазмуни маълумоти математикӣ мактаби олии омӯзгорӣ мебошад.

Ин камбудӣ то ҳанӯз барта- раф нагардидааст. Маълум аст, ки асоси илмӣ курси мактаби (аз синфи 1 то 11)-ро мафҳуми адад ва намудҳои он ташкил медиҳад. Адад муъҷизаи мате-



матика аст. Ҳамаи назарияҳо, мафҳумҳо, таърифҳо, тасдиқҳо ба адад асос меёбанд, аз он ба амал меоянд. Аммо курсе, ки асоси илмӣ назарияи ададҳоро ба муаллими оянда меомӯзонад («Системаҳои ададӣ»), аз нақшаи таълимии соли 2018 берун мондааст (ДДК ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ) ва ё ҳамаҷун фанҳои интихобӣ дар ҳаҷми чор кредит (ДДОТ ба номи С.Айнӣ) омӯхтани он дар назар дошта шудааст. Чаро ҳатмӣ нею интихобӣ?! Оё бе таҳкурсии биноро сохтан мумкин аст? Ё магар «Асосҳои математикаи мактабӣ» (ба ҷойи «Асосҳои илмӣ курси математикаи мактабӣ») ивази ном шудааст)-ро бо 3 кредит қомилан таълим додан имкон дорад?

2. Ба устодони мактаби олии омӯзгорӣ маълум аст, ки дар ҳамаи фанҳои тахассусӣ қисмҳои ҳастанд, ки бевосита ба **КММ** алоқаманданд. Масалан, ҳангоми таълими «**Алгебра ва назарияи ададҳо**» аз қисмҳои гуногуни ин курс ба назарияи муқоисаҳо аҳамияти қалон додан лозим аст. Бо ёрии муқоиса **метод** (нишона)-и **умумии** тақсимишавии ададҳо ис-

бот карда мешавад. Ба манфиати муаллимони оянда мебуд, агар натиҷаҳои ин нишона ба методҳо (тарзҳои)-и хусусие, ки дар **КММ** истифода бурда мешаванд, муқоиса карда шаванд. Ин тасдиқро нисбат ба таҳлили математикӣ ва геометрия низ гуфта метавонем. Ба ин восита далелҳо ва мафҳумҳои, ки дар

ро дар вақти чен кардани масофаҳои дастнорас бо ёрии асбобҳои ченкунанда (рулетка, ресмони ченақдор, паргори саҳроӣ, астролябия, мензула, эклиметр, теодолит ва ҳоказо) аз худ менамуданд. Ҳамон солҳо ба ёрии муаллимони синфҳои V-VII дастури методии Ҳ. Асадов-«Гузариши корҳои ченкунӣ дар маҳал» низ ҷоп шуда буд. Чӣ тавре ки мебинем, курси зикршуда ба политехниконӣ дахлдор буда, ҳоло аз нақшаи таълимӣ гирифта шудааст. Ин боиси таассуф аст, зеро пешрафти техникӣ, қори мошини механизмҳо аз воситаҳои ченкунанда вобастагӣ дорад.

3. Ворид намудани тағйирот дар **мазмуни** нақшаҳои таълимӣ барои тайёрии мукамали касбии муаллимони математика ҳанӯз кифоя нест. Ҳоло донишҷӯён аз рӯи системаи тестӣ таълим мегиранд, ки он ба фаъолияти мустақилонаи онҳо вобастагӣ дорад. Бинобар ин, барои баланд бардоштани қобилияти мустақилонаи донишҷӯён зарур аст, ки методҳои таълим ҳама тарафа тақмил дода шаванд, зеро камбудии, ки дар ташкил ва гузаронидани машғулиятҳо ҷой доранд, боиси тайёрии сустии муаллимони математика мегарданд.

Масъалаи корҳои мустақилонаи донишҷӯён вақтҳои охир ба проблемаи **ногузир ва аҳамиятнок** табдил ёфтааст. Тадқиқотҳои зиёд ба вучуд омадаанд, рисолаҳои бисёри илмӣ ҳимоя карда шудаанд, вале корҳои мустақилона бештар аз **назари умумидидактӣ** дида баромада мешаванд.

Ҳамин аст баъзе масъалаҳои, ки таваҷҷуҳ ба ҳалли онҳо, бешубҳа, барои баланд бардоштани сифати тайёрии касбии муаллимони математика дар мактабҳои олии омӯзгории Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат хоҳанд кард.

*Ислом ҒУЛОМОВ,
доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи математика ва методикаи Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ*

► КӢДАКИСТОН

Бозӣ дар ҳаёти кӯдакон яке аз шӯғлҳои дӯстдоштан онҳо мебошад. Ба воситаи бозӣ кӯдакон ҳам рӯҳан ва ҳам ҷисман обутаб меёбанд.

Дар тамоми машғулиятҳои бозӣ аз рӯи мавзӯи додашуда мегузаранд. Масалан, дар машғулияти математика бозии «Қадам рақам нест шуд?» - ро мегузаронем, ки кӯдакон бо шавқу ҳавас аз иҷрои бозии мазкур ба хубӣ мебароянд.

Аз ин бозии дидактикӣ зехни кӯдакон тақомул ва рушд мекунад.

Дар машғулияти инкишофи нутқ бозии дидактикӣ «Овози қадам ҳайвон аст?» - ро мегузаронем, ки бозӣ тақлиди овозҳои ҳайвонҳоро дар бар мегирад.

Ба воситаи ин бозӣ нутқи кӯдакон бурро мегардад ва онҳо кӯшиш меку-

Ташкили бозӣҳои гурӯҳӣ

нанд, ки тақлиди овози ҳар як ҳайвонро дуруст иҷро намоянд.

Ҳангоми бозӣҳои серҳаракат кӯшиш



менамоём, ки кӯдакон бозиро ба таври гурӯҳӣ гузаронанд.

Вақте ки тарбиятирандагон бозиро ба таври комплексӣ мегузаронанд, меҳру муҳаббати онҳо нисбат ба якдигар меафзояд.

Ҳангоми бозӣ тавассути нақшҳо бо номи «Оила», кӯдакон худро ҳамчун қалонсолон вонамуд месозанд ва бо шавқу рағбати зиёд нақшҳои гуногунро иҷро менамоянд.

Дар сайру гашт як гурӯҳ кӯдакон ба бозии серҳаракат ва гурӯҳи дигар ба бозии нақшдор қалб карда мешаванд, ки ин ҳам фаро гирифтани кӯдакон ба бозӣҳои

гурӯҳӣ мебошад.

Дар бозии серҳаракат бо номи «Аз назди ҳонаи хирс» дар кӯдакон тақмил додани маҳорату малақаҳои ҷустуҷӯ, давидан ва таъмин намудани хушҳолӣ, рӯҳияи мусбати эмотсионалӣ ро тақмил медиҳем.

Кӯдакон вақти хондани ҷунун шеър ба ҳар тараф медаванд ва якҷо ин шеърро мехонанд:

*Аз назди ҳонаи хирс
Меваю сабзӣ ҷидем.
Дар сабадча ҷо карда,
Сӯи ҳона давидем.*

*Қутбия АЛИЕВА,
мураббии ширхоргоҳ-
кӯдакистони №95-и ноҳияи Сино*

► ФАЪОЛИЯТ

Дар ҳама гуна давру замон аз омӯзгор тақозо мешавад, ки пайваста дар талоши омӯхтани донишҳои нав ба нав бошад.

Омӯзгорро бо худомӯзӣ, пеш аз ҳама, объекте, ки ӯ мунтазам бо он сару кор дорад, водор месозад ва ин объект кӯдаке мебошад, ки мудом дар инкишоф ва ташнаи омӯхтани дониш аст. Омили дигари муҳиме, ки омӯзгорро ба худомӯзии пайваста хидоят мекунад, дар замони муосир инкишофи босуръати илму техника мебошад ва ниҳоят, сабаби сеюми худомӯзии омӯзгор эҳтиром ва ифтихор нисбат ба касбаш аст.

Аз нигоҳи ман, худомӯзии

омӯзгор дар се самт, ки ба хусусиятҳои касбии вай алоқамандии зич доранд, бояд амалӣ гардад.

Якум, бояд омӯзгор устоди ҳақиқии касби хеш бошад, яъне касби худро хуб донанд ва дар иртибот бо ин дониши мукаммали касбӣ дошта бошад. Шахсе, ки ҳамадон нест, чӣ гуна қодир аст ба дигарон дониш омӯзонад.

Аз ин ҷост, ки муаллим бояд пайи омӯхтани донишҳои касбии хеш ҳамаҷуза дар талош бошад.

Ҷу бояд аз тамоми адабиёти зарурӣ ва асноди соҳавӣ оғаҳ бошад. Матбуоти даврӣ низ

дар ин самт ба омӯзгор кумаки хубе шуда метавонад. Бахусус, рӯзномаву маҷаллаҳо, ки ҳаёти ҷаҳонро маҷмӯи маорифро равшан менадозанд. (Аз ҷумла, рӯзномаи «Омӯзгор» ва маҷаллаҳои «Маърифати омӯзгор»-у «Маорифи Тоҷикистон»).

Самти дуюми худомӯзии омӯзгор ҷустуҷӯ ва дарёфти роҳҳо ва усулҳои нав ба нави таълиму тарбия мебошад. Агар мо, омӯзгорон, дониши хуби касбӣ дошта бошем, бояд хуб донем, ки донишро ба хонандагон ба кадом тарзу услуб бидиҳем.

Хусусан, дар ин самт ҷаҳонгардонӣ, мунтазам хондан, хониши мустақилона, кор бо лугатҳо, гузаронидаи бозихо, арзёбӣ намудан, ба роҳ мондани таълим дар асоси стандартҳои нав, машғулиятҳои мустақилонаи гурӯҳӣ, қори лоиҳавӣ, низомии таълим, хондани матнҳои бадеӣ, шеърҳо, ҷистонҳо, пандҳо ва зарбулмасалҳо, дарсҳои хониши берун аз синфӣ, дарсҳои омӯзишӣ ва қорҳои ҳатти ба худомӯзии омӯзгор таъсири мусбат мерасонанд.

Марҳилаи сеюми худомӯзии омӯзгор доништан ва тарзи ду-

русти замону макони истифода намудани дониши омӯхтаре дар назар дорад.

Воситаи дигари худомӯзии омӯзгор қор бо лугатҳо мебошад. Лугатомӯзӣ дар мактаби ибтидоӣ яке аз қисмҳои асосии қори таълим буда, дар инкишофи нутқ ва ба хотир гирифтани нақши муҳим мебошад. Омӯзгор бояд дарси ҳаррӯзаро дар синфҳои ибтидоӣ бо омӯзиши лугат ба анҷом расонад. Ин ба омӯзгор имкон медиҳад, ки захираи лугавии хонандагонро бой намуда, худомӯзии худро сайқал дода, калимаҳои навро барои инкишофи зехнии худ қабул намояд.

Моҳбегим НОЁФТОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ

► СИТОИШ

Рисолати бузург

Омӯзгор ганҷинаи илму фарҳанг, мебошад, ки сар то пой худро бо зевари ғазлу ҳунар ва дониш ороштааст. Фардест, ки амиқ медонад: ҷуз илм дигар ҳеҷ неъмате сабаби соҳибэҳтиром ғаштани инсон ва нуруи шудани сиришти ӯ нахоҳад шуд.

Барои ҷунин ҳукм қардан як лаҳза рӯ ба гузашта оварда, авроки таърихро ҷарак задан қофист. Ҳамаи бузургони илму адаб нахуст хӯшачини хирмани дониши омӯзгор будаанд.

Оре, бе устоди соҳибғазлу адабпарварда ва худшинохтаре равшанзамир ҳеҷ кас ба ҷое намерасад.

Ҷунонки фармудаанд:

Ҳеҷ кас аз пеши худ ҷизе намуш,

Ҳеҷ оҳан ханҷари тезе намуш.

Ҳеҷ Мавлоно намуш муллои Рум,

То мӯриди Шамси Табрэзӣ намуш.

Дар ҷое Муҳаммад Рифоӣ гуфтааст:

«Муаллими шӯғл нест. Муаллими ишқ аст. Агар онро ҷун воситаи рӯзгузаронӣ интихоб намунай, раҳояш қун. Агар ишқи туст, муборакат бошад!».

Дар ҳақиқат, омӯзгорӣ ишқ аст нисбат ба шогирдон.

Устод, омӯзгори нуктасанҷу дилсӯз ва поксирит дар ҳар давру замон соҳибэҳтиром ва гули сари сабад дар маҳфилу ҷомеа аст. Сухангустарони адабиёт аз мақоми баланди омӯзгорони нуктасанҷу донишманд зиёд гуфтаву навиштаанд ва дар баробари ин, аз шахсони қамдонии камҳунар, ки номи устоди ро ба худ гирифта ва ба ҷои маънафӣ зиёни маънафӣ ба мардум оварданд, танқид қардаанд. Муаллими ахлоқ Саъдии Шерозӣ дар асари хеш «Бӯстон» мегӯяд, ки агар ҷун Қорун пулу мол дошта бошӣ ҳам, ба он ғарра нашуда, ба фарзандат ҳунар омӯзон, вале на дар назди омӯзгори нолоиқ ва бадсиришт. Зеро табиати инсон хушпазир аст ва ҳислатҳои зишти ӯ ба фарзанди ту мегузарад.

Сайрам ҚОСИМОВА,
омӯзгори мактаби №29-и
ноҳияи Шохмансур

► ТАҶРИБА

Барои он ки машғулиятҳои омӯзгор дар сатҳи сифати баланд ва созгор ба талаботи дидактикаи илми педагогикаи муосир бар-

Махсусан, дар синфҳои поёнӣ, ки таҳкурсии баъзе зинаҳои болоии таҳсил ба шумор меравад, омӯзгорро зарур аст, ки аз қолабу методҳои

наонки маълум аст, ҳоло машғулиятҳои ғанӣ дар асоси усули муносибати босалоҳият ба таълим роҳандозӣ мегардад. Муаллим бояд ҳангоми

монда шавад. Муҳим он аст, ки хонанда дар дарс ғайол, ҷолоқ, хушӯро ҳозирҷавоб бошад. Барои бехтаре хубтар гузаронидани дарс зарур аст, ки

Дарси хуб ҷустуҷӯю омӯзиш меҳаҳад

гузор шавад, ба ӯ лозим аст сарҷашмаи адабиёти иловагиро омӯхта, дар дарсҳо аз васоити гуногуни аёнӣ ба таври мақсадноқ самарабахш истифода қунд. Омӯзиши таҷрибаи пешқадами дигар омӯзгорон ва истифодаи роҳу усулҳои маънафӣтаврии таълимии онҳо дар машғулиятҳои низ ба бехтар гардидани сифати таълим ва сатҳи донишзудқунии хонандагон мусоидат мекунад.

яқрангу дилбазан, ки завқи донишандӯзии шогирдонро қоста мегардонад, даст қашада, бо қорбурди паҳлуҳои наву қолиби дарсӣ, ки хонандаро ба фикр қардану ҳулосабарорӣ таҳрик медиҳад, рӯ оварда. Албатта, дар ин бобат ҳунару маҳорати омӯзгор ба сифати ҳодио раҳнамо ва таҳкилдихандаи муҳиту ғазои рангини муассири таълимӣ ҳеле бузург мебошад. Ҷу-

истифода намудан аз усули маҷқури таълимӣ, қанбаҳои дигари таълимиро сарфи назар накунад. Қор бо матни қитоби дарсӣ, ҳалли мавзӯ аз қиҳати дарқи маънои он ва қоидаҳои сарфу наҳв, таҳкили сабқати гурӯҳӣ, таҳияи саҳнача, истифодаи бозихҳои дидактикӣ, қор бо лугат ва дарёфту маънидои қалимаҳои нав ва ғайра бояд таъам бо усули зикршуда дар машғулиятҳо ба роҳ

ҳеҷ як хонанда аз мадди назари омӯзгор дур намонад. Танҳо қонсе шудан ба қавобҳои 4-5 нафар шогирд ва муносибати беарвоёна нисбат ба хонандагонии суҷтхону қамлаёқат муаллимиро ба қуллай мақсуд намерасонад. Ба дарс фаро гирифтани ҳамаи хонандагон ва рушду тақомути зехнии онҳо вазифаи муқаддаси омӯзгор баҳисоб меравад.

Назира ЭСОЕВА,
омӯзгор

► ТАҲСИЛОТИ ИБТИДОӢ

Ҷаъол будани хонандагон ва бори омӯзиши масъулиятро ба уҳда гирифтани онҳо худ ба худ ба вучуд намеояд. Дар ин қода ташаббуси омӯзгор ҳеле зарур аст.

Барои қалби хонандагон ба дарсҳо ва баланд бардоштани сифати таълим дар синфҳои ибтидоӣ, пеш аз ҳама, муҳити созгори омӯзишро ба вучуд овардан лозим аст. Ҷунин муҳит ба дараҷаи азҳудқунии дониш, малақа ва маҳоратҳои хонандагон таъсири мусбат мерасонад. Ҷазое, ки дар он хонандагон худро роҳат ҳис қарда, ба гирифтани таълим ҳавасманд мегарданд, қуқни асосии баланд бардоштани сифати таълим мебошад.

Шеваҳои ғайолият

Ҳар як омӯзгор барои қалби хонандагон ба дарс ва ғайолияти таълимӣ усулҳои гуногунро истифода қарда метавонад. Омӯзгор дар раванди ғайолгардонии таълим дар синфҳои ибтидоӣ дар доираи як қан маҳдуд нашуда, ба мақсади баланд бардоштани сатҳи сифати омӯзиш ва қалби хонандагон ба дарс аз сабқу шеваҳои зиёде метавонад истифода қарад.

Дар ин раванд омӯзгор бояд омилҳои зиёдеро ба эътибор қирад. Аз ҷумла, хонандагон бояд худро дар муҳити солим ва бехтар ҳис қунанд, ба қобилиятҳои хонандагон диққати қиддӣ дода шавад, ташаб-

бусқории хонандагон бояд дастгирӣ қарда шавад, муносибатҳо ба таври мусбат ба роҳ монда шаванд, хонандагон ҷун меҳвари асосии қараёни таълим шинохта шаванд, дар синф ғазои ҳайрқоҳонаи роҳқаладӣ бояд ҳуқмфармо бошад.

Омӯзгори муваффақ таваассути метод ва воситаҳои арзёбӣ оид ба сатҳи рушди хонандагон далелҳои мушаххас қамъ оварда, онқоро таҳлил намуда, дар қадом марҳилаи рушд қарор доштани хонандагонро муайян мекунад.

Шуқрона ДОДАРҚОҶОНОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ

► РОБИТА

Дар назар доштани роия намудани робитаи байни ғанҳо зимни таълиму тарбияи шогирдон омили муҳим буда, ба амиқтар омӯхтани мавзӯҳо мусоидат меномад. Ин нукта, албатта, ба тадриси ғанни география низ тааллуқ дорад. Ҳангоми таълими ин ған як силсила мавзӯҳо пеш меоянд, ки бо ғанҳои дигар, аз ҷумла, бо ғанни геология алоқаманданд. Умуман, геология ҳамбастигии ҳеле наздик бо география дорад ва иддае аз олимон, ҳатто, онро як баҳши география ва баромада аз он медонанд. Аз ин рӯ, аз асосҳои илми геология ҳар қӣ бештар оғаҳӣ доштани омӯзгори география аҳамияти муҳим дорад.

Тарҷумаи таҳтуллағзии геология суҳан дар бораи замин аст. Ин илм соҳту тарқиб, пайдоиш, таърихи инкишофи

Ҳамбастигии ғанҳо муҳим аст

замин, ҳодисоти дар доҳилу рӯи Замин қараёнебаанда, қонуниятҳои пайдоиш ва қойгиршавии захираҳои ашёи минералиро меомӯзад. Пажӯҳишгарон илми мураккабу серсоҳан геологияро ба қор гурӯҳи қалон тақсим намудаанд: а) баҳшқое, ки тарқиб ва соҳти қишри Заминро меомӯзанд: минерология, петрография, литология, геологияи соҳторӣ, қристаллография, б) баҳшқое, ки равандҳои геологиро таҳқиқ меқунанд: тектоника, тектоникаи перименталӣ, неотектоника, в) баҳшқое, ки таърихи пайдарҳамии равандҳои геологиро меомӯзанд: геологияи таърихӣ, стратиграфия, полеография, геологияи давраи қо-

рум, г) баҳшқое, ки моҳияти амалӣ доранд: геологияи қонҳо (сарватҳои зеризаминӣ), гидрогеология, геологияи муҳандисӣ, геологияи ҳарбӣ. Албатта, ҳар илм дар қараёни рушд қарор дорад ва вобаста ба ин, илми геология ҳам солҳои охири тақомути бештар ёфтааст аз ҷумла, самтҳои тозаи ғанниаш, ҷун петроқимиё, петротектоника ба вучуд омадаанд. Бояд гуфт, ки геология заминаҳои таърихӣи пайдоиш худро дорад. Дар баробари истифодаи сарватҳои табиат ҳанӯз дар замонҳои ҳеле қадим аввалин тасаввурот дар бораи замин, шақл ва соҳти он ба вучуд омадааст. Аввалин қӯшишҳои аз нуктаи назари илмӣ

(барқилофи ривояту асотир) маънидоқ қардани ҳодисаҳои табиат дар замонҳои қадим (атиқӣ) ба мушоҳида расидааст. Ҷайласуфҳои Юнони Қадим оид ба заминқунбӣ, вулқон, пасту баландии сатҳи замин, қитъаҳои ҳушқию обӣ нахустин ақидаҳои нисбатан илмӣ изқор доштаанд, ки ин як навь заминагузори ба пайдоиши геология буд. Ҳиссаи олимони тоҷик низ дар ин самт қашмрас мебошад. Масалан, аллома Абӯалӣ ибни Сино дар шоҳасараш «Қитоб-уш-шифо» дар натиҷаи омӯзиши боқимондаҳои ҳайвоноти сангашта ба ҳулосае меояд, ки ҳушқию минбаъда як замоне қарри баҳр будаанд ва баъзе қабатҳои қинҳои қӯҳӣ (сангҳо) дар муҳити қарри обҳо ба вучуд омадаанд.

Вера ҚУРУТКИНА,
омӯзгори таърихи география



Хонандагони деҳоти дурдасттарини Ванҷ соҳиби мактаби муосир гардиданд.

► «ОБ БАРОИ РУШДИ УСТУВОР»

Масъулияти аҳли сайёра

**Чомеаи мутамаддини ҷаҳонӣ огаҳӣ дорад, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон та-
шаббускори як силсила тadbирҳои
сатҳи байналмилалӣ вобаста ба ис-
тифодаи оқилонаву сарфакоронаи об
ҳамчун муҳимтарин ва арзишмандта-
рин сарвати табиӣ мебошад.**

Ин ҳама тadbирҳои башардӯстона бо номи Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон алоқаманданд. Инак, соли сеюм аст, ки ташаббуси дигари Ҷумҳурии Тоҷикистон – Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028» дар тамоми ҷаҳон татбиқ мешавад. Ин тadbiri муҳим ба амалишавии барномаи Ҳадафҳои рушди устувор, ки низ дар миқёси олам эълон шудааст, мусоидат мекунад. Пӯшида нест, ки Тоҷикистон дорои манбаъ ва захираҳои фаровони оби ширин мебошад ва кишвари мо аз ин лиҳоз, аслан, мушкилиё надорад. Вале Ватани азизамон ҳамчун як ҷузъи чомеаи ҷаҳонӣ нисбат ба мушкилоти башарӣ ҳаргиз бетараф буда наметавонад. Устод Мирзо Турсунзода гуфта буданд, ки «Шодам, аммо меҳрам ғамҳои халқи дигаре». Ҳамдарди чомеа будан, ғаму шодии онро бо ҳам дидан, дар вазъи гарон бетарафӣ зоҳир накардан созгор ба хилкати азалии халқи тоҷик аст. Тоҷикон обдихиро савоб медонанд ва обро эҳтиёт мекунанду арҷ мегузоранд. Суханронҳои Сарвари кишвари мо аз минбарҳои ҷаҳонӣ вобаста ба истифодаи оқилонаи об ва корбасти сарфакоронаи захираҳои ҷаҳонӣ ин унсuri мукаддас далели барҷастаю раднопазири мавқеи башардӯстонаи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаи мазкур мебошад. Президенти ҷумҳурии мо омилҳои шарҳ додаанд, ки вобаста ба масоили марбут ба об ҳамкориҳои чомеаи ҷаҳониро тақозо доранд. Ба таъкиди Сарвари кишвари тоҷикон, тағйирёбии иқлим, ки ба миқдор ва сифати захираҳои об таъсиргузоро аст, ба кӯшишҳо баҳри ноил гаштан ба Ҳадафҳои рушди устувор ҳалал мерасонад. Гармшавии иқлим ва суръат гирифтани обшавии пирияхҳо вазъи ҷаҳонро дар иртибот ба захираҳои об ташвишовар месозад. Танҳо дар Тоҷикистон дар давоми даҳсолаҳои охир беш аз 30 дарсади пирияхҳо об шуданд ва ин ҳодисаи табиӣ, мутаассифона, ханӯз идома дорад. Дигар ин ки аҳолии ҷаҳон мунтазам афзоиш меёбад ва дар иртибот ба ин талабот ба оби тозаи нӯшиданӣ меафзояд. Шиддати рақобат барои дастрасии бештар ба об ва захирасозии он байни давлатҳо раванди ташвишовар аст ва тadbирҷӯиҳои таъҷилии чомеаи ҷаҳониро тақозо дорад.

Ҷониби Тоҷикистон ҳоҳони он аст, ки бо масъалаи истифодаи оқилонаи об ва захираҳои он, ҳамчунин, ба кулли мушкилоти вобаста ба об дар арсаи олам бамиёномада ҳеҷ кишваре бетараф набошад.

Бо катъият метавон гуфт, ки Тоҷикистони азизи мо ҳоло дар сафи пеши чомеаи ҷаҳонӣ вобаста ба истифодаи оқилонаи об қарор дорад. Аз ин лиҳоз дар дохили мамлакат низ мунтазам чорабиниҳои гуногун амалӣ мешаванд. Аҳли маорифи ҷумҳури дар масъалаи мазкур таваҷҷуҳи доимӣ доранд ва тавассути амалисозии тadbирҳои гуногун дар ҷараёни таълиму тарбия бар он мекушанд, ки насли наврас аз моҳияту аҳамияти обу ободонӣ, истифодаи оқилонаи ин сарвати пурарзиши табиати диёр ҳуб оғаҳ бошад ва дар оянда дар татбиқи ҳадафҳои башардӯстонаи Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста ба масоили об ҳиссагузори намояд.

Ҷамагул ЁРОВА,
омӯзгори литсегии ДССХ

► МУҲИТИ ЗИСТ

**Дар зинаи аввали таҳсилот дар шумори як қатор фанҳои дигар омӯзиши фанни табиатшиносӣ муқаррар карда шудааст. Ҳадафи асосӣ аз таълими ин фан ши-
нос намудани хонандагон бо асосҳои дониш дар бораи таби-
ат, ҳодисаву рӯйдодҳои табиӣ ва манзараҳои муҳити зист мебошад.**

Таълими табиатшиносӣ, ҳамчунин, ба тарбияи хонандагон дар рӯҳияи зебоишиносӣ ва муҳаббат ба Ватани маҳбуб мусо-

номанд. Тавассути ин воситаи адаби адаб манзараи табиатро тасвир карда, ба ин васила муносибати худро ба табиат муайян менамояд, вазъу сатҳи зебӣ, хислатҳои хоси табиӣ ин ё он мавзёро тасвир месозад. Пейзаж аксаран хеле муассиру дилчасп мешаваду хонандаро мафтун менамояд, таваҷҷуҳи ӯро ба табиат афзун мекунад. Масалан, дар ин шеърӣ устод Муъмин Қаноат манзараи кӯҳсори Варзоб дар сатҳи баланд ва хеле устодона ба риштаи тасвир кашида шудааст, ба дараҷае ки он манзара-ро бевосита пеши назар падида меовараду хонандаро мафтун месозад,

**Кӯҳи Варзобро чӣ даврон аст,
Гӯйе пири гулфурӯшон аст:
Чомаи беқасаб ба бар дорад,
Локии шоҳӣ дар камар дорад.
Саллаи суф гирди сар дорад,
Сабади гул ба пеши бар дорад.**

Дар яке аз шеърҳои машҳури шоири шаҳри тоҷик Пайрав Сулаймонӣ, ки «Баҳори Тоҷикистон ва нолаи ҷӯноӣ» ном дорад, тасвири манзараи табиат хеле таъсирбахш ва дар сатҳи баланд аст.

Ин китъаи шоири тавоно Мирсаид Миршакар хонандаро ба ваҷд меоварад: **Биё ба дашту сахро,
Тамошо кун, ҷӯраҷон.**

Манзараи зебо – тасхиргари дилҳо



алоқамандии ӯро, муҳаббаташро ба табиату манзараҳои он, ба зебоиҳои Ватани азиз дучанд менамояд:

**Чӣ хел зебо, дилрабо
Баҳори Тоҷикистон!**

Тасвири манзара дар наср низ мавқеи барҷаста дорад ва як намунаи марғуби он тасвири мавзеи Дараи ниҳон дар романи «Дохунда»-и устод Садриддин Айний мебошад.

Пораҳои пейзажӣ мададгори тавонои омӯзгоронанд зимни таълими фанни табиатшиносӣ дар синфҳои ибтидоӣ.

Мавлудахон ШИРИНОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии
мактаби №115-и ноҳияи Рӯдакӣ

► СОЛҲОИ РУШДИ ДЕҲОТ, САЙЁҲИ ВА ҲУНАРҲОИ МАРДУМӢ

Диёри қуллаҳои осмонбӯс

Эълони Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ дар Тоҷикистон икдоми наҷиб мебошад. Ба ин муносибат бисёр ҳунарҳои дерини мардумӣ ҳеҷ гардида истодаанд. Сайёҳӣ яке аз соҳаҳои муҳими бошугл фаро гирифтани аҳолии қобили меҳнат, баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардум, рушди дигар соҳаҳои хизматрасонию истеҳсолӣ, инчунин, муаррифгари таъриху фарҳанг, табиат ва анъанаҳои миллӣ ба ҳисоб меравад.

Дар Тоҷикистон барои рушди ин соҳа ҳамаи заминаҳои зарурии меъёрии ҳуқуқӣ фароҳам оварда шуда, илова бар ин, як силсила чораҳои ҳавасмандӣ низ татбиқ гардидаанд. Аз ҷумла, воридоти таҷҳизот ва масолеҳи сохтмон барои иншооти сайёҳӣ аз пардохтҳои андозу гумрук ва ширкатҳои сайёҳӣ дар панҷ соли аввали

фаъолиятҳои аз пардохти андоз аз ғоиди озод карда шудаанд.

Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ яке аз саҳифаҳои навини таърихи давлатдорӣ миллати



тоҷик ба ҳисоб меравад. Ин тadbир мо - омӯзгоронро водор месозад, ки фаъолияти худро боз ҳам тақвият бахшем. Ба ифтихори тadbiri мазкур ҳамаи шаҳравандони кишвар бояд маҳаллаи худро, хонаи худро ободу зебо гардонанд, чунки меҳмонон ва

сайёҳоне ки ба Тоҷикистон ташриф меоранд, ба тарзи зиндагии аҳолии аҳамияти ҷиддӣ медиханд. Бояд анъанаи меҳмоннавозиамонро тақмил бахшем ва ҳунарҳои миллии худро эҳе намоем.

Муассисаҳои таълимиро зарур аст, ки кадрҳои баландхисоси соҳаро омода намуда, дар рушди сайёҳӣ саҳми арзандаи худро гузоранд. Дар рушди сайёҳӣ забонҳои хориҷӣ аз манфиат дур нест. Аксари сайёҳоне, ки ба Тоҷикистон ташриф меоранд, бо забонҳои гуногун харф

мезананд ва воситаи муошират бо онҳо асосан забонҳои русию англисӣ аст. Мо бояд кӯшиш намоем, ки дар раванди омӯзиш ба хонандагонӣ онд ба аҳамияти забондонӣ бештар суҳбат ороем. Донишҷӯи забонҳои хориҷӣ ҷаҳонбинии хонандагонро низ вусъат ме-

бахшад.

Дар Тоҷикистон минтақаҳои сайёҳӣ хеле зиёд аст.

Сарвари давлат дар Паёми худ ба Маҷлиси Олӣ қайд намуданд, ки барои рушди ҳунарҳои мардумӣ ба соҳибкорон ва ҳунармандон ҷудо намудани қарзҳои имтиёзноро тавассути Фонди дастгирии соҳибкорон васеъ ба роҳ монда шаванд.

Инчунин, бо мақсади ҳавасмандгардонии аҳолии ҷиҳати истеҳсоли молҳои ниёзи мардумӣ, аз 1 январи соли 2018 фурӯши чунин молу мавод аз пардохти ҳамаи намудҳои андоз озод карда шаванд.

Мардуми шарафманди Тоҷикистонро сиёсати пешгирифтаи Сарвари давлатро сармашқи қори худ намуда, барои пешрафти тамоми соҳаҳои ҳаёти кишвар, аз ҷумла, соҳаи сайёҳӣ ҷидду ҷаҳд менамоянд.

Муҳаббат РОЗИҚОВА,
омӯзгори синфҳои
ибтидоии мактаби №35,
ноҳияи Шохмансур

► БИОЛОГИЯ

Дар байни маҷмӯи фанҳое, ки хонандагон дар мактаби миёна меомӯзанд, биология мавқеи муҳим дорад. Он насли наврасро бо донишҳои ҳаётан зарур мусаллаҳ намуда, ба фаъолияти зиндагии муваффақонашон дар оянда мусоидат мекунад. Биология илми хеле васеъмундариҷа ва серсоҳа буда, махсусиятҳои фаровонро дорад. Бо мурури замон дар заминаи таҳқиқоти олимони ва пажӯҳишу амалияи пайвасти ин илм тақмил ёфтаву муҳтавоашро вусъат башидааст ва доираи истилоҳҳои ӯро васеъ намунадааст. Истилоҳҳои имрӯз маъмули биологӣ, амсоли биологияи қайҳонӣ, бионавигатсия, биометрия, бионика, биомасса, биолокатсия, биофабрика, биотехния, биотелеметрия, биопсия, биотип, биофизика, биофилтр, биоэнергетика... вобаста ба марҳилаҳои рушди илми мазкур арзи ҳастӣ кардаанд. Ин маврид меҳоме суҳане чанд дар бораи биосфера, ки аз истилоҳҳои маъмули биология дар замони муосир мебошад, бигӯем.

Суҳане чанд дар бораи биосфера

Агар айнан тарҷума бикунем (аз юнонӣ), маънои биосфера ҳамбастаи калимаҳои био-ҳаёт ва сфера-кишр, кура мебошад. Биосфера табақаи маҳсули кураи замин, ҷои зисти ҷонварон аст. Ин табақа қисми атмосфера (тропосфера), тамоми гидросфера, қисми болоии кишри Замин (литосфера)-ро то қатри 2-3 км фаро мегирад. Истилоҳи биосфераро аввалин маротиба соли 1875 геолог австриягӣ Э.Зюсс истифода кардааст. Таълимоти асосиро онд ба биосфера академик, биолог маъруф В.И.Бернадский ба вучуд овардааст. Олимон бар он назаранд, ки Коинот 20 миллиард сол боз вучуд дорад. Замин, ба собитгари пажӯҳишҳо, 4,7 миллиард сол пеш аз замони мо пайдо шудааст. Аввалин организмҳои зинда дар сайёраи мо 3,8 миллиард сол қабл аз ин ва аввалин мавҷудоти серҳуҷайра 1 миллиард сол пеш аз айёми мо арзи ҳастӣ кардаанд. Ҳамин тавр, нахустин ҳайвоноти муҳрадор 500, рустаниҳо дар ҳушқӣ 400,

ширхӯрҳо 200 ва приматҳо 70 миллион сол қабл ташаккул ёфтаанд...

Биосфера, на танҳо соҳаи ҳаёт, балки дигар қисматҳои Заминро, ки аз ҷиҳати генетикӣ бо моддаҳои зинда вобастаанд, фаро мегирад. Газҳои атмосфера, оби табиат, нафт, ангиштсанг, оҳаксанг, гил ва ҳосилаҳои метафорзи онҳо (вараксанг, мармар, хоро...) дар асоси моддаҳои зиндаи Замин ба вучуд омадаанд. Дар рӯи Замин китъаи ҳушқӣ ё обие нест, ки дар он осори фаъолияти инсон набошад. Ифлос гаштани биосфера ба ҳаёти одамон зарари ҷиддӣ мерасонад. Ҳифзи биосфера ва муносибати оқилона бо он вазифаи муҳими аҳли чомеаи муосири ҷаҳонӣ мебошад.

Ин нуқтаҳоро, мо омӯзгорони биология, бояд зимни ҳар машғулият ба шоғирдон таъкид намоему тавзеҳ бахшем.

Раъно ГАДОЕВА,
омӯзгори биология



«Девон»-и Камоли Хучандӣ дар асоси беш аз шаст дастхати ашъори шоир нашр гардид.

► ШЕВАҲОИ ДАРС

Омӯзиши забонҳои хориҷӣ – тақозои замон

Чихати дар сатҳи баланд ва созгор бо талаби замони муосир ба роҳ мондани таълими забони англисӣ дар назди омӯзгорони ин фан вазифаҳои зиёде қарор мегиранд.

Аз ҷумла, бояд ба таври ҳатмӣ омӯзгори ин фан забони мазкурро хубу ҳамаҷониба донад, бо ин забон озоду беғалат тақаллум карда тавонад ва муҳим он аст, ки машғулияти таълимиро қомилан бо забони англисӣ гузаронад. Омили дигар дар масъалаи амиқу ҳамаҷониба аз худ кардани забони англисӣ аз ҷониби хонандагон, аз сарчашмаи адабиёти гуногуни илмӣ-методӣ, китобчаҳои шавқовари диққатҷалбкунандаи суратдору ранга (вобаста ба синну соли хонандагон) ва васоити аёнию техникии замони муосир, аз ҷумла, наворҳои кӯтоҳмуддат ва амсоли инҳо истифода кардани омӯзгор ба шумор меравад. Хусусияти дигар дар самти таълими забони англисӣ истифодаи бозихҳои шавқовари дидактикӣ ҳамчун методи таълимӣ мебошад, ки аз тарафи омӯзгор бо роҳи шеваҳои гуногун гузаронида мешаванд. Ба ҷуз ин ҳама тарзу усулҳо, ба омӯзгор зарур аст, ки дар муассисаи таълимӣ ҷорабиниҳои

мухталифи беруназдасӣ, аз ҷумла, махфилу ҳафтаи фанӣ, конференсу ҳамоиш, кироати шеърҳо, викторинаи шавқовар саволу ҷавобро баргузор намояд. Барои тақвият бахшидан ба тақомули ангазиши зеҳнӣ, ҳар моҳ ҳамроҳи шогирдон баровардани рӯзномаи деворӣ бо мухтавои мундариҷаи шавқовар, ки баргирифта аз ҳаёту ҳониши толибилмон мебошад, муассиру судманд аст. Ба мутолиаи китобҳои бадеии пурмухтаво, ки бо за-



бони англисӣ чоп шудаанд, ҷалб намудани шогирдон низ аз аҳамият ҳолӣ набуда, дар ҷодаи азхуд кардани вожаҳои таркибҳои забони мазкур ва тарзи талаффузи калимаҳо бо ин забон (ки тариқи транскрипсия нишон дода шудаанд) василаи асосию тақонбахш мебошад. Умуман, сабуку шеваҳои таълими самарабахши забони англисӣ ниҳоят фаровон буда, ба маҳорату лаёқат ва касбияти омӯзгор, дониш ва ҷаҳонбинии ӯ вобастагии амик дорад.

Миҷгона САФИЕВА,
омӯзгори забони англисӣ

► МАСЪУЛИЯТ

Забондонӣ рисолати ҳар шахс аст

Инкишофи нутқи хонандагон яке аз вазифаҳои ҳониши адабӣ ба шумор меравад. Ба ташаккули нутқ ҳосил намудани маҳорат ва малакаи иборасозӣ, фикри худро содаю раван ифода карда тавонистани хонандагон ҳар як омӯзгори муассисаи таълимӣ масъул аст. Дар баробари ин, фикрро босаводонаю фаҳмо, раван ифода кардан вазифаи ҳар як хонанда низ мебошад. Барои аз ин чихат саводнок шудан, пеш аз ҳама, хуб азхуд намудани қонуни қоидаҳои забон ва омӯхтани китобҳои бадеӣ зарур аст. Ин гуна раванд на танҳо ба омӯзгорони забони тоҷикӣ, балки ба муаллимони забонҳои русиву англисӣ низ басо муҳим аст. Мо дар таълимгоҳамон як рӯзро «Рӯзи забони англисӣ» эълон доштаем ва аз хонандагон, ки бо ин забон дарс меомӯзанд, тақозо мешавад, кӯшиш намоянд, ки то қадри имкон бо забони англисӣ байни ҳам муошират намоянд.

Яке аз роҳҳои омӯзондани забони англисӣ ташкил кардани дафғари луғат мебошад. Бештар ёд кардани калимаҳои ибора, ҷумлаҳо ва аз тарафи омӯзгор ёд додани тарзи дурусти талаффуз, савтиёти онҳо ба мақсад мувофиқ аст. Дар баро-

бари ин, бо супориш ва назорати омӯзгор сохтани диалогҳои кӯтоҳ аз ҳаёти ҳади хонандагон, аз нигоҳи оҳангу савтиёт монанд будани калимоти забони англисӣ ба забони тоҷикӣ аз воситаҳои зудтар омӯхтани ин забон ба шумор меравад.

Бешубҳа, пешрафти соҳаҳои маориф, илм, иқтисодиёт ва дигар соҳоти муҳими ҳаёти моро бе дараҷаи забондонии шахрвандони сокини ҷумҳурӣ, бахусус, бе донишгари забонҳои хориҷӣ, аз ҷумла, англисӣ, тасаввур кардан номумкин аст.

Мо - омӯзгорони забони англисиро зарур аст, ки ба назардошти мақоми ин забон дар кишвари мо, ҳамчунин, нақши он дар муоширати байни ҷамъаиятҳои дар хориҷи кишвар қарор дорадани муҳимро дарк намояд, зеро сатҳи дониш, маҳорат ва малакаи хонандагон дар омӯзиши ин забон, ба ҳар ҳол, беҳбудӣ мебошад.

Назираи ОБЛОҚУЛ,
омӯзгори забони англисӣ
мактаби №53, ноҳияи Рӯдакӣ

► ЗАБОНИ РУСӢ

Раванди ҷаҳонишавӣ, ки давра ба давра дар саросари олам неру мегирад, ба тамоми самтҳои ҳаёти инсоният таъсиргузоро аст. Ин раванд ба вазъи забонҳо низ баъъсир нест.

Бар асари он баъзе забонҳои камнуфус ва камиктидор мавқеъ аз даст медиҳанд, торафт маҳдудтар мешаванд. Баръакс забонҳои муктадир доираи амалашонро густариш мебахшанд, дар рақобат тоб меоваранд. Яке аз забонҳои ғанию тавонманди ҷаҳон забони русӣ эътироф шудааст. Он забони расмӣи бузургтарин ва сараҳолитарин давлати дунё – Федератсияи Россия мебошад. Забони русӣ забони муоширати байниҳамдигарии Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил (ИДМ) муқаррар гардидааст ва афзун ба ин, дар ҷаҳон аз кишварҳои пасошӯравӣ, ҷун Қазоқистону Қирғизистон забони дуҷуми расмӣи давлатӣ интихоб шудааст. Дар бонифузарин созмонҳои ҷаҳонӣ – СММ, ЮНЕСКО, ИДМ, САҲА, СҲШ... забони русӣ ба сифати яке аз забонҳои расмӣи коргузори амал менамояд. Имрӯз дар тамоми дунё бо ин забони

маъруф беш аз 260 млн нафар гуфтугӯ мекунанд. Бо забони русӣ адабиёти ҷаҳонгир ва осори илмӣю техникии пурарзиш офарида шудааст. Адибони барҷастаи рус Л.Толстой, А.С.Пушкин, М.Ю.Лермонтов, И.С.Тургенев, А.П.Чехов, Ф.М. Достоевский... бо осори беэвоҷу ҷаҳоншумули хеш иқтидори беназири забони русиро барои қулли оламиён собит намудаанд. Ба забони русӣ асарҳои зиёде аз забонҳои ҷаҳон мунтазам тарҷума мешаванд ва аз ин чихат забони русӣ дар дунё мақоми ҳафтумро ишғол меку-

лӯбияш калимаҳои иқтибосианд. Муҳаққиқон таърихи забони русиро ба се давра ҷудо кардаанд. Дар давраи аввал – асрҳои 6-14 ҷудо шудани славянҳои шарқӣ (гузаштагони русҳо, украинҳо, белорусҳо) аз иттиҳоди умумии славянҳо ба амал омадааст. Дар асри 14 се забони номбурда тадриҷан ба мустақилшавӣ оғоз намуданд. Давраи дуҷуми таърихи забони русӣ ба асрҳои 15-17 рост меояд. Дар ин давра пайдоиши забони халқи бузурги рус неру гирифт. Осори гуногун бо ин забон офарида шуданд. Дар

Тавонманду боғановат

над. Дар истифода аз Интернет ин забон дар микёси олам дар ҷои дуҷум қарор дорад. Ҷунонки дар сарчашмаҳои забоншиносӣ омадааст, забони русӣ ба зергурӯҳи шарқии забонҳои славянӣ мутааллиқ аст ва забони адабии устувор дорад. Таркиби луғавии забони русӣ таърихи ҷандинасраи ташаккуло аз сар гузаронидааст. Он бештар аз калимаҳои русиасли қадимӣ иборат мебошад. Ин забон асосан аз ҳисоби калимасозӣ батадриҷ захираи луғавиашро тақмил мебахшад. Манбаи дигари тақми-

асри 15 давлати бузурги Руси Маскав ташкил ёфт ва меъёрҳои забони русӣ дар он устувор гардиданд. Давраи сеҷуми таърихи забони русӣ (асри 18) ба марҳилаи гузариш аз асрҳои миёна ба давраи нав тааллуқ дорад ва дар ин давра ин забон ба яке аз тавонотарин забонҳои олам табдил ёфт. Дар бораи таърихи нуфузи забони русӣ ба хонандагони тоҷик нақл кардан боиси афзудани таваҷҷуҳи онҳо ба ин забони маъруф хоҳад гашт.

Зухро ВОҲИДОВА,
омӯзгори забони русӣ

► БИОЭНЕРГЕТИКА

Илмҳо тақомул меёбанд

Тамоми илмҳо дар натиҷаи таҷрибаҳои ҳаётӣ, рӯйдодҳои иҷтимоию иқтисодӣ, таҳқиқоти олимону ва рушди технологияҳои пажӯҳишӣ бо мурури солҳо тақмил ёфтаву мазмуну мухтавои васеъ пайдо кардаанд. Илми биология низ аз ин чихат истисно нест. Ин илми ҳаётан муҳим, махсусан, пас аз асри 17 ҳеле пеш рафтаву ба қомеъҳои беназир дастрасӣ пайдо кардааст. Дар натиҷа шоҳаҳои гуногуни биология ба вучуд омадаву ин илмро вусъат бахшидаанд. Ҷунончи, дар асри 19 бахши тозаи илми биология бо номи биоэнергетика ба майдон омад. Биоэнергетика бахше аз илми биология махсус ёфта, бо бахшҳои дигари ин илм – биологияи молекулавӣ, биофизика ва биокимия иртиботи қавӣ дорад. Биоэнергетика илмест, ки тарзи табдили энергияро дар организмҳои зинда меомӯзад. Ба таври дигар бигӯем, ин илм ё бахши биология ҳодисаҳои ҳаётро аз нуқтаи назари энергетика тавсифу баррасӣ ва таҳқиқ менамояд. Асосгузори биоэнергетика духтури олмонӣ Ю.Р. Майер мебошад. Ӯ соли 1841 қонуни бақо ва табдили энергияро дар заминаи таҳқиқи равандҳои энергетикӣ дар организмҳои одам кашф намуд. Ва ба ин тарик ба омӯзиши биоэнергетика замина гузошт. Омӯзиши равандҳое, ки манбаи неруи мавҷудоти зинда (ҷунончи, нафаскашӣ, ҷӯшиш, туршшавӣ) ва мувозинати неруи организм, инчунин, тағйири он дар

шароити гуногун (оромӣ, кор, муҳит, ҳарорат) мебошанд, солҳои зиёд мазмуну мундариҷаи асосии биоэнергетикаро ифода мекарданд. Аз миёнаҳои асри 20 вобаста ба рушди илмҳои биологӣ мухтавои асосии биоэнергетика аз омӯзиши тарзи табдили энергия дар организмҳои зинда иборат аст. Дар қори таҳқиқи табдили энергия дар организмҳои асосҳои термодинамикӣ истифода мегарданд, вале бо вучуди ин, биоэнергетика ва энергетикаи олами ғайриорганикӣ аз ҳамдигар тафовут доранд. Яқум, организмҳои метавонанд фақат дар шароити мубодилаи ҳамешагии энергия бо муҳит вучуд дошта бошанд. Дувум, ба равандҳое, ки дар ҳуҷайраҳо ба вукӯъ мепайванданд, тағйири ҳарорат, фишор ва ҳаҷм ҳос нест. Аз ин рӯ, бевосита ба неруи қорӣ табдил ёфтани гармӣ имконнопазир аст.

Бинобар ин, дар рафти эволютсия организмҳои малакаҳои гуногун ҳосил намуданд ва онҳо имкон медиҳанд, ки як шакли энергияи озод бидуни табдил ёфтани ба гармӣ ба шакли дигари энергия гузаронида шаванд... Ҳамин тавр, биоэнергетика дар таркиби илми биология ба аҳамияти махсус молик буда, ривочи минбаъдаи он ин илмро боз ҳам мукамалтар месозад.

Мавҷуда НАЗАРОВА,
омӯзгори биология

► АДАБИЁТ

Асоси таълиму тарбияро дарс ташкил медиҳад. Дарс онест, ки тамоми фаъолияти омӯзгор дар он таҷассус меёбад. Аз тарафи дигар, дар дарс ҳамқорӣ байни устоду шогирд сурат мегирад. Асосан, натиҷаи ҳар дарсро дар ҷавоби шогирдон муайян кардан мумкин аст.

Бо мақсади ривоч додани қобилияти фикрӣ ва инкишофи нутқи шифоҳии хонандагон, дар онҳо инкишоф додани малакаҳои мустақилият ва ҳулосабарорӣ ташкили қорҳои мустақилонаи хонандагон ҳангоми омӯхтани осори адибони тоҷик бамаврид аст.

Омӯзгорони фанни адабиётро зарур аст, ки барои васеътар ва амиқтар омӯзонидани асарҳои адибони пешин вобаста ба ҳар як синф рӯйхати асарҳоро пешакӣ ба хонандагон тавсия намоянд.

Хонандагон аз рӯйи тавсияи омӯзгорон адабиёти заруриро аз

Омӯзиши мустақилона

китобхона дастрас намуда, онро мутолиа менамоянд ва ба дарс омада мешаванд. Омӯзгор ҳамчун устоди пайвандгари илму дониш ба шогирдон майлу рағбати мустақилонаю эҷодқорона қор қарданро меомӯзонад.

Ҳангоми омӯзиши ҳикоятҳои асари беэвоҷи Абдурахмони Ҷомӣ (аз китоби «Баҳористон») дар синфи қорум метавон омӯзиши онро бо роҳи мустақилона ба роҳ монд.

Ман ҳангоми таълими ин ҳикояҳо хонандагони синфро ба гурӯҳҳо тақсим менамоям. Барои ҳар як гурӯҳ яктогӣ ҳикоят пешниҳод карда мешавад. Хонандагонро водор менамоям, ки мустақилона ҳикоятҳоро мутолиа намоянд.

Баъдан ҳар як нафар ҳикояи мутолиакардаи худро нақл мекунад. Хонандагони дигар дар бораи қаҳрамонҳои ҳикояҳо маълум-

мот медиҳанд. Аз тарафи дигар, бо роҳи саволгузори ғояи асосии ҳикоя ва мақсади муаллифро хонандагони дигар аз ҳар гурӯҳ муайян месозанд.

Ҳамин тавр, диққати синф ба дарс ҷалб қарда мешавад ва ҳамаи хонандагон дар дарс фаро гирифта мешаванд.

Дар охир байни гурӯҳҳо саволу ҷавоб ташкил қарда мешавад ва қори он муаррифи қарда мешавад.

Тарзу усулҳои гуногуни ташкили қори мустақилона ҳангоми омӯзиши осори классикони тоҷик ҳеле зиёд аст. Омӯзгор метавонад аз ин лиҳоз роҳу усулҳои гуногунро дар фаолияти хеш роҳандозӣ намояд.

Нигора ГАДОЕВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии
мактаби №44-и
ноҳияи Исмоили Сомонӣ



► АНДЕШАИ ОМУЌЗГОР

Ман ҳамчун омӯзгор дар муддати 30 сол бо хонандагони саркаш ва душвортарбия бисёр вохӯрдам. Ин хонандагонро бо усулҳои гуногун ба муассисаи таълими ҷалб намудам.

Дар шароити имрӯза илму тарбия хеле дигаргун шудааст. Ман сабаби инро дар якчанд омилҳои таъсиррасон мебинам. Аз ҷумла, истифодаи телефонҳои мобилӣ, истифодаи нодурусти шабакаи интернет, филмҳои фахшу беамазмун ва монанди инҳо.

Дар давоми таҷрибаи кори худ барои ҷалб намудани хонандагони саркаш ман бештар усулҳои ҳавасмандгардонии онро истифода мебарам.

Аз таҷрибаи кориам гуфта метавонам, ки хонандагони имрӯза аз хонандагони солҳои 90-уми қарни гузашта ба кулӣ фарқ мекунанд. Асосан, он кӯдаконе, ки дар оилаҳои носолими ба воя мерасанд, қисми зиёди хонандагонро ташкил мекунанд, ки аз муассисаи таълими саркашӣ мекунанд.

Кӯдак зар аст, муаллим – заргар

Масалан, соли 2010 вақте ки роҳбари синфи 5 «А»-ро ба уҳда доштам, як нафар хонанда аз ин синф муддати зиёде саркашӣ



мекарду ба муассиса намеомад. Сухбатхое, ки бо падару модари ин хонанда мегузaronидам, натиҷае намебахшиданд. Дар натиҷаи гуфтугузори зиёд оид ба ояндаш, оид ба ғойдаи таъ-

лим, гирифтани маълумот... вай ба муассиса ҷалб гардид ва баъди чанд муддат хонандаи хуби худ шуд. Ҳоло ин хонанда дар

ки ҳар қадар бисёртар омӯзем ҳам, ба умқи он намерасем. Вале ҳар як сабаки омӯхтаамон моро судманд хоҳад буд.

Дар ҳар деҳа, ноҳия, шаҳр ё вилоят одамони хушхлоку покқичдон бисёранд. Дар мавридҳои гуногун онҳоро ҳамчун намуна бояд нишон дод. Аз рӯзгори эшон мисолҳо оварда, толибилмонро ба ҳамон роҳ бояд ҳидоят кард.

Ояндаи инсон аз тарбия вобаста аст. Агар фарзандони мо нағз тарбия ёбанд, фардо кори падаронро бо сарбаландӣ идома дода, рӯзгори инсонро ҳаёти ҷомеаро обод карда метавонанд. Агар онҳо бетарбия монанд, пас ҷомеа рӯ ба харобӣ хоҳад ниҳод.

Тарбия ва таълим ду шохсутунанд, ки бинои вучуди инсон болои онҳо пойдор хоҳад монд. Агар яке аз ин сутунҳо қач ё ноустувор бошад, пас вучуди инсон ба ҳаводиси рӯзгор тоб нахоҳад

овард. Таълиму тарбия бояд баробар сурат гирад. Вале ба тарбия бештар бояд эътибор дод. Чунки бе тарбия таълим гирифтани ғайримон аст.

Муаллим ҷашми дилҳо боз созад.

Ҷаҳон бо одамии анбоз созад, Муаллим он, ки дар анҷоми кораши

Зи шогирдони худ устоз созад.

Вазиғаи аз ҳама мушқил ва сангини омӯзгор бомаърифат ва бо одоб тарбия намудани фарзандон ва шогирдон мебошад. Агар зар аз суфташавии бардавом зебо гардад, фарзандони инсон аз таълиму тарбияи хуб соҳибхирад мегарданд, ки ин кори осон нест.

Омӯзгори соҳибхунаро бо ин роҳ нони ҳалол меёбаду хушбахт мегардад.

Ҳадиса ЗАЙНИДДИНОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии
мактаби № 54-и
ноҳияи Рӯдакӣ

► ҲАМБАСТАГӢ

Амали ҳамагонӣ

Масъулияти волидон дар тарбияи таълим ва раванди инкишофи кӯдак бузург аст. Нахустин малакаи рафторро тифл аз волидони худ, сипас, аз ҷомеа меомӯзад. Муҳити хонаводагӣ ба ташаккули минбаъдаи шахсияти кӯдак таъсири амиқ мерасонад. Аз назари равоншиносӣ, тарбия дар чанд зина амалӣ мегардад: дар зинаи якум, зери таъсири волидон ва муҳит одатҳо дар кӯдак ташаккул меёбанд. Ба волидон лозим аст, ба кӯдак таълиму тарбияи дуруст диҳанд. Агар падару модар фарзанди худро бо гуфтугӯ амали нек тарбия кунанд, фарзанд ҳам ба онҳо пайравӣ карда, бо ҳислатҳои неки инсонӣ ба қамол мерасад.

Фарзандон воситаи бақои оила ва сарчашмаи асосии хушбахтии мо мебошанд. Аз ин сабаб, барои тарбияи дурусти онҳо муҳити боварӣ ва эҳтироми ҳамагираро фароҳам овардан зарур аст.

Дар солҳои соҳибистиклолӣ барои рушди ташаккули ҷаҳонбинии илмӣ ва тафаккури созандаи насли наврас ҳамчун неруи пешбарандаи ҷомеа тадбирҳои зиёде андешида шуданд. Аз ҷумла, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҷавонон ва сиёсати давлатии ҷавонон», «Консепсияи миллии сиёсати давлатии ҷавонон», «Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», «Консепсияи миллии маълумоти Ҷумҳурии Тоҷикистон» қабул гардиданд. Ҳамаи ин санаду барномаҳо ва қарорҳои қонунӣ аз он шаҳодат медиҳанд, ки давлату ҳукумат ба тарбияи шоистаи наврасону ҷавонон тавачҷуҳи махсус зоҳир менамоянд. Маҳз мураббия ва омӯзгор тамоми кӯшишро ба ҳарч бояд диҳанд, ки арзишҳои маънавӣ, ахлоқӣ, иҷтимоӣ, фарҳангиро ба шогирдони хеш омӯзонанд. Дар ин ҷо, аввалан, мураббӣ ва омӯзгор худ бояд дорони ҷаҳонбинии васеи илмӣ ва ифтихори дидгоҳи миллии бошанд. Ҳамчунин, падару модарон ба Ассотсиатсияи волидайну омӯзгорон ҳамкориҳои зич доштаву фаъолияти мураббӣ ва ё омӯзгорро назорат намоянд.

Аз ин рӯ, мо - аҳли маорифро меболад насли наврасро дар рӯҳияи ватандӯстию ифтихори миллии ба қамол расонем, то онҳо баҳри шуқуғони бештари Ватани азизамон - Тоҷикистон саҳми босазо гузоранд.

Гульнора ОЙМАДОВА,
мураббияи ширхоргоҳи
кӯдакистони №6, ноҳияи Данғара

► ТАРБИЯИ ҶИСМОНӢ

Солҳои пеш ба дарси тарбияи ҷисмонӣ чун ба машғулияти дуҷумдараҷа муносибат мекарданд. Хушбахтона, дар даҳ - бист соли охир ин муносибати нодуруст аз байн рафт ва дар баробари ин, масъулияти мо, омӯзгорони ин фан, дучанд шуд. Воқеан ҳам, бе тани солим ҷомеаи солим сохтан душвор аст. Имрӯзҳо теъдоди зиёди ҷавонони мо, варзишгарони Тоҷикистон дар мусобиқаҳои сатҳи ҷаҳонӣ ширкат варзида, бо пирӯзӣ ба Ватан бармегарданд. Ин, фикр мекунам, аз тавачҷуҳи ҳосаи роҳбарияти давлату ҳукумат ба соҳаи варзиш дарак медиҳад.

Банда ҳамчун омӯзгор ҳамеша ба он меқӯшам, ки дарсҳои амалиро бо тамоми қоидаҳои гузаронда, меҳри

варзишро дар дили шогирдон ҷой кунам. Шиорам ҳамеша дар раванди таълиму тарбия диққати ҷиддӣ додан, ба сифати таҳсилот, дониш,

маҳорат, малака, дар дарсҳои истифода бурдани воситаҳои таълим, дарёфти маводи бехтарин аз шабакаи «Интернет» оид ба соҳа, омӯхтани таҷрибаи омӯзгорони навогару эҷодкори ҷумҳурӣ, ИДМ ва сайқал додани маҳорату истеъдоди хонандагон мебошад.

Ман мутмаинам, ки агар ба сифати баланди таълим ноил нагардем, ислохоти соҳаи маориф арзише пайдо нахоҳад кард. Зиндагии оянда аз наслҳои нав саводу маъри-

фати баланд, ҷаҳонбинии васеъ, дониши амиқ, донишҳои техникаю технологияи навтарин ва забондониро ба таври қатъӣ талаб менамояд.

Дарси солимиву бардамӣ

Барои ба ин ҳадафҳо расидан, дуруст ба роҳ мондани таълими фанни тарбияи ҷисмонӣ низ ба мақсад мувофиқ аст, зеро бидуни тани солиму хотири ҷамъ ҳеч гоҳ аз худ кардани дигар фанҳо муяссар нахоҳад шуд. Варзиш додани бунӣ (организм)-и инсон ўро ҳамчун, шахси солим барои омӯхтани дигар касбу кор ва мутолиаи китобҳои дарсӣ бадеӣ роҳнамун месозад. Ниёгонамон ҳам вар-

зишро «ғарави саломатӣ» ва «қалиди муваффақият» номидаанд. Ҳамарӯза гардиш кардану тибқи машқу тамрини устоду мураббӣ

амал кардан ба ғойдаи ҳар як шахс аст. Беҳуда Шайхурраис Абӯалӣ ибни Сино нафармудааст, ки «Агар хоҳӣ, ки бемор нашавӣ, бидав, хоҳӣ, ки солим бошӣ, бидав!». Омӯзгори варзишро лозим аст, ки дар дарсҳои ҳамаи гуна фармудаҳои бузургонро талқин намуда, махсули дарси худро ғаний гардонад.

Наврӯз МИСОКОВ,
омӯзгори тарбияи ҷисмонӣ

► РИСОЛАТ

Тарбияи хештаншиносӣ дар кӯдакистон

Тарбияи кӯдакон дар рӯҳияи хештаншиносӣ ва эҳсоси воли ватандорӣ мавқеи муҳим дошта, баҳри бедории шуури тарбиятгирандагон тақони ҷиддӣ мебахшад. Мусаллам аст, ки ин масъала аз мураббӣ донишу таҷриба, малакаву маҳорати баланди касбӣ ва фаҳмишу дарки зиёдро тақозо мекунанд. Дар гуруҳҳои гуногуни синнусолӣ, вобаста ба фаҳмишу эҳси кӯдакон мураббӣ метавонад машғулиятиҳои ибратбахшу омӯзанда ва шавқоварро дар мавзӯҳои ватан, модар, ҳудӯғҳои миллии, эҳтироми қалонсолону волидон, дӯст доштани ҳар як ваҷабҳои кишвар, таърихи пурифтхори халқи тоҷик ва амсоли инҳо баргузор намояд. Мураббӣ бояд дар бораи ин мафҳумҳо ва моҳияти онҳо ба тарбиятгирандагон маълумоти аниқу мӯҷаз дода, бо истифода аз расмҳо, васоити техникаи муосир манзараҳои нодирӯ зебои табиати кишварро пешкаши кӯдакон намояд. Ҳамзамон, қироати порчаҳои насрӣ ва шеърӯ сурудҳо дар васфи ватан, ситоиши модар, қаҳрамонони муборизи гузаштаи халқи тоҷик, муқаддасоти миллии, рӯзгори боамну саодатмандонаи мардуми хушбахти кишвар ва ғайра бо ҳидоятӣ раҳнамоии мураббӣ (омӯзгор) аз ҷониби тарбиятгирандагон судманду муассир мебошад. Дигар аз омилҳои тарбияи ахлоқию ҳудӯғҳои кӯдакон, қашидани расмҳо дар мавзӯи ватан, табиати дилфиреб (боғу ҷаман, дарахтон, гулҳои гуногун, талу адир, кӯҳҳо, ҷашмасорон. ...), олами ҳайвонот ва одамони касбҳои ҳархела ба шумор меравад. Дар гуруҳҳо ба масъалаи тарбияи ҳунаромӯзию дӯст доштани пешаҳои гуногун бояд аҳамияти ҷиддӣ зоҳир кард. Ташкили экскурсияҳо ба Осорхонаи миллии кишвар ва шинос намудани кӯдакон ба ҳунароҳои мардумӣ судманду пураҳамият мебошад.

Гулсара БАЙЗАЕВА,
мураббияи кӯдакистони
№130, ноҳияи Фирдавӣ

► МУҲАНДИСИ РӯҲИ ИНСОН

Эҳёгари тафаккури насли наврас

Муаллим ақл, шарафу вичдон ва симои асосии ҷомеа мебошад. Вай донишу заковат, гармии қалбу меҳри худро бедареғ ба фарзандон мебахшад ва хешро хушбахт меҳисобад. Тарбияи шогирдони барқамолу шоиста маҳз ба омӯзгорон вобастагӣ дорад. Омӯзгорон вазиғаи ниҳоят душворро ба зимма гирифта, дар зиндагӣ насли наврасро тарбия менамоянд, илм меомӯзонанд, ки ин амали ҷандон осон нест. Муаллим ба қавли бузургон, муҳандиси рӯҳи инсон аст. Тавре ки муҳандис нақша ё сохтмони ягон корро таҳия ва мураббӣ месозад, муаллим низ аз рӯзи аввал ба шогирдон адаб меомӯзонанд ва онҳоро ба ҳаёти оянда омода месозад. Муаллимиро оинаи ҳаёти халқ меғӯянд. Оинае, ки ба он нигариста, қамбудиву нуқсонҳои баргараф мекунанд. Яъне ҳар қалому ҳар нигоҳу ҳар қадами гузаштаи омӯзгор саропо ибратомӯз аст. Хуррам онест, ки сазовори номи бузургӣ ин касби пуршараф аст. Омӯзгор бояд ҳамеша дар ҷустуҷӯи навоарӣ қарор дошта бошад. Ба дӯши устодон масъулияти бузург – аз тифле, ки аз олами маънӣ хабаре надорад, олиме сохтан вогузор шудааст.

Ба қадри муаллим он нафароне мерасанд, ки худ қадру қимат ва манзалати илмро медонанд, зеро илм нур аст ва нодонӣ то-риқиву зулмот. Педагоги рус А. С. Макаренко дар ин бобат таъкид доштааст: «Агар муаллим барои эҳёи тафаккури насли нав хизмат намекард, зиндагӣ як лаҳза ҳам пеш намерафт».

Бояд гуфт, даме ки устод шогирди ба ҷон парвардаашро рӯи қоре мебинад, мефаҳрад, ки нахли парвардааш самар додааст. Ҳар шогирди муаллим, ки обрӯманд мегардад, нахуст номи муаллимашро ба забон мегирад ва аз ў розист, ки алфози нақуш омӯзондааст.

Тухтахон КОМИЛОВА,
омӯзгор

► ПСИХОЛОГИЯ

Стресс ва зухуроти он

Стрессро метавон ҳамчун аксуламали организм ва психика ба тағйирот ва таҳдид дар муҳит баҳо дод. Стресс чузъи таркибии ҳаёти инсон аст ва бе стресс зиндагӣ қардан ғайриимкон аст. Стресс - ин аксуламали организм ба ҳама гуна талабот ба он аст.

Дарачаи стрессе, ки одамон аз сар мегузаронанд, аз дараҷаи дарк қардани вазъияти стрессовар вобастагӣ дорад. Ҳамин тарик, ҳамагон як ҳодисаи стрессовар аз тарафи одамони гуногун баҳо дода мешавад. Ҳодисае, ки як нафарро ба ташвиш меоварад, метавонад барои нафари дигар муқаррарӣ бошад.

Барои он ки аксуламалҳои стрессро дар наврасон дуруст фаҳмем, бояд, пеш аз ҳама, намудҳои стрессро баррасӣ намуд:

1. Стресси бунёдӣ - ин стресси рӯзмарра аст, ки ба рафтори ҷисмӣ, психикӣ ва эмотсионалӣ ҳангоми ба вучуд омадани мушкilot, тағйирот ва душворӣ зоҳир мешавад. Стресс метавонад бо ҳодисаҳои мусбат (аустресс) ё манфӣ (дистресс) алоқаманд бошад. Ҳар ду намуди стресс одамро метавонанд беҳол кунанд. Стресси мусбат одатан одамро рӯҳбаланд мекунад ва дар ҷунин мавридҳо ҳолати хуби равонӣ мушоҳида мешавад. Стресси манфӣ дар навбати худ, ба пессимизм ва муносибати манфӣ ба ҳодисаҳо меварад ва имконият намедихад, ки онҳо бартараф карда шаванд.

2. Стресси кумулятивӣ (ҷамъшаванда) - қатънашаванда ва такрорёбанда аст. Ин намуди стресс тадриҷан зери таъсири стрессовари як омил ё як қатор омилҳои стрессзо ташаккул меёбад.

Ҷунин омилҳо одатан ба вучудоварандаи стресси кумулятивӣ дар наврасон мебошанд:

- Фишори таълимӣ – кӯшиши танҳо бо баҳои «аъло» таҳсил намудан, ки сабабаш метавонад на танҳо худӣ навраас, балки волидайн ҳам бошанд. Дар баъзе ҳолатҳо талаботи волидайн ҷазодихии доимии ҷисмониро барои ба нишондодӣ аъло ноил нашудан дар бар мегирад. Ин дар интиҳо метавонад на танҳо ба ҷамъшавии стресс, балки ба осеби баъдистрессӣ бурда расонад;

- Талаботи перфекционӣ аз тарафи хешу табор, ки хоҳишашон на танҳо аълохон будани навраас, балки ноилшавӣ ба дастовардҳо беназир дар соҳаи мусикӣ, варзиш, санъат ва ғайра мебошад. Дар ҷунин ҳолат наврасон аксар вақт

нишонаҳои стресси ҷамъшаванда ва баъдан афсурдагии эмотсионалӣ мушоҳида мешавад;

- Тағйирёбии ҷисмонӣ, намуди зоҳирӣ ва системаи репродуктивӣ низ дар давраи ба балоғатрасӣ метавонанд ба стресс баранд, агар навраас барои ҳалли масъалаҳои нав омода набояд. Ин одат дар ҳолате ба вучуд меояд, ки агар бо навраас дар масъалаи маърифати нигоҳдории тандурустӣ ва шахвонӣ машғулият гузаронида шуда набояд.

- Мушкilotи оилавӣ ба монади низоъҳои байни волидайн, таъминоти нокифояи молиявӣ, камбизоатӣ, сӯйистифодаи машрубот аз тарафи як ё ҳарду волидайн метавонанд сабаби стресси доимӣ бошанд;

- Фишори манфӣ аз тарафи ҳамсолон, масалан, рӯя нақардани қоидаҳои либоси мактабӣ, гурӯҳбозӣ ё истифодаи моддаҳои нашъадор метавонанд сабаби стресси доимӣ бошад;

- Кӯчидани оила аз як ҷой ба ҷои дигар ба навраасоне таъсири носозгор мерасонад, ки ҳангоми мутобикшавӣ ба муҳити нав, мактаб ва ҳамсояҳо душворӣ мекашанд;

3. Стресси осебӣ (стресси лаҳзаҳои бухронӣ). Механизмҳои муқаррарии инсон, ки тавассути онҳо мушкilotҳоро ҳал мекунад, барои муқориза бурдан бо шиддатнокии мушкilotи зери таъсири стресси осебовар бавучудномада очизанд. Ҷунин мушкilot ногаҳон, яку якбора ба бошиддат ба вучуд омада, доимо ба некуаҳволии ҷисмонӣ ё психологӣ шахс таҳдид менамоянд. Ҷунин таҳдид қобилиятнокии одамро дар бартараф қардани мушкilotи ҳаётии зери фишор қарор медиҳад.

Сабабҳои нисбатан паҳнгардидаи стресси осебӣ дар наврасон: офатҳои табиӣ ва техногенӣ (заминҷунбӣ, тундбод, ҷанг, сӯхтор, садамаҳо ва ғ.), бемории вазнини аъзои оила, аз даст додани аъзои оила ё рафиқи наздик, қандашавии муносибат бо шахси маҳбӯб, зӯрварии шахвонӣ ё таҷовуз, одамрабӣ, муфлисшавии оила, амалҳои хушунатбор ё таҳқиромез, савдои одамон, ақди никоҳи маҷбурӣ мебошад.

Навраасони ба стресс гирифташудаҳо оқибати вайроншавии қараёни муқаррарии ҳодисаҳо ҳайратзада мекунад. Аксар вақт аксуламалҳои қарахтшуда ё ба таъхирафтадо мушоҳида карда мешаванд. Одамоне, ки ба бартараф намудани оқибатҳо тавассути дараҷаи баланди назорат қардани ҳодисаи осебовар даст меёбанд, аксар вақт бо ҳайрат аксуламалҳои худро ба ёд меоваранд.

Сомон ЛАТИФЗОДА,
Бахрулло САИДЗОДА

► ЭЪЛОН

ТАВАЧЧУХ!

Ба тавачҷуҳи қорхонаҳои полиграфӣ ва ширкатҳои ноширии ватанӣ расонида мешавад, ки бо мақсади рушди маҳсулоти ватанин воридотивазкунанда Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тасмим гирифтааст, ки ҷопи китобҳои дарсӣ, барномаву, стандартҳои таълим, журнали синф, роҳнамои омӯзгор, дафтари машки хат ва рӯзномаҳо барои хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мувофиқ ба хусусиятҳои миллӣ ба роҳ монад.

Қорхонаҳои полиграфӣ ва ширкатҳои ноширии ватанӣ метавонанд барои иштирок дар ҷопи маводи номбаршуда ба Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон муроҷиат кунанд.

Сохтори кунунии ҷомеаро бе рушди илму фарҳанг, мукамал омӯхтани забонҳои русию англисӣ, бо техникаи компютерӣ, муҷаҳҳаз намудани мактабҳо тасаввур намудан ғайриимкон аст.

Беҳтар намудани тайёриҳои психологӣ донишҷӯён ба фаъолияти омӯзгорӣ, пеш аз ҳама, ба самаранок ба роҳ мондани таълими фарҳанги психологӣ ва гузаронидани ҳар гуна

Ҳангоми омӯзонидани курси психологӣ инсон, устодон ба донишҷӯён-муаллимони оянда зарурат ва аҳамияти масоили психологӣ инсонро тавсиф дода, тавачҷуҳи онҳоро ба мавзӯи баҳси пси-

явии илми равоншиносиро дар бар гирифта, соҳаҳои алоҳидаи он ба монанди: психологияи бача, синнусолӣ, педагогӣ, иҷтимоӣ, психологияи мактаб, психологияи махсус ва коррекционӣ барои рушду қобилияти тахассусии омӯзгори оянда зарур аст. Нақши психологияи синнусолӣ ва омӯзгорӣ дар рушду қамолати сифатҳои маънавий-психологӣ мутахас-

Сифатҳои маънавий

қорабиниҳои беруназсинфӣ вобаста аст, зеро баланд бардоштани сатҳи дониш ва тайёриҳои психологӣ муаллимони оянда ба қори амалӣ дар мактаб бидуни мукамал таълим додану омӯхтани масъалаҳои психологияи инсон, хусусияти синнусолӣ, педагогӣ, иҷтимоӣ, психологияи мактаб, психологияи махсус ва коррекционӣ ғайриимкон аст. Психология ва соҳаҳои дигари он дар иртиботи байниҳамаи фарҳанги тахассусӣ, методӣ, педагогика ва силсилафарҳанги ҷомеашиносӣ дар тайёри ва ташаккули сифатҳои маънавий – психологӣ, ягонагии симон ботинию зоҳирии муаллим, тавсифи қобилияти педагогӣ, одоби муошират, хусусиятҳои синнусолиро психологӣ, қонуниятҳои психологӣ таълиму тарбия ва масоили иҷтимоию психологӣ гурӯҳ, гурӯҳҳои расмиву ғайрирасмӣ, тарзҳои муошират ва инчунин, рушди маърифати психологӣ омӯзгори оянда нақши муассир мебозанд.

хология, ки он қонуниятҳои зухуроти ҳодисаҳои психикӣ одамро дар рафти фаъолият меомӯзад, ҷалб месозанд. Сипас, донишу сатҳи маълумоти муҳассилинро доир ба тарзу воситаҳои муоширати байниҳамӣ, шаклҳои ба дигарон таъсир расонидан ва тавачҷуҳи дигаронро ба худ ҷалб қардану батанзимдории рафтори хонандагон равона месозад. Ғайр аз ин, донишҷӯён ба ҳубӣ дарк менамоянд, ки дар мактаб ҳангоми рушду нумӯи қобилияти маърифатӣ (эҳсос, идрок, диққат, хотир, тафаккур) хонандагонро дар қараёни таълими фарҳанги гуманитарӣ, тиббӣ, илмҳои дақиқ инкишоф дода, хусусиятҳои иродавӣ ва тафовутҳои фардӣ-психологӣ (фёлу рафтор, мизоч, қобилияту истеъдод) ҳар як хонанда-ро ба ҳисоб гирифта зарур аст. Вобаста ба ин, мутахассиси оянда бояд бошуурона дарк намояд, ки психологияи инсон асоси умуминазари-

сисони оянда ниҳоят қалон аст.

Муаллим дар раванди таълиму тарбия бо хонандагон синну соли гуногун дар алоқаи байниҳамӣ буда, ҳам бо мактаббачагони синфҳои ибтидоӣ ва ҳам навраасону хонандагони синфҳои болоӣ қорҳои таълимию тарбиявӣ ва сиёсӣ мегузаронанд.

Барои ташаккули сифатҳои маънавий-психологӣ мутахассиси оянда қобилияти махсуси педагогӣ зарур аст, то ин ки онҳо дар раванди таълиму тарбия ба хонандагон таъсири мақсадноки педагогӣ расонанд. Бинобар ин, омӯзгори ҷавон ҳамагон вақт соҳиби обрӯю эътибори умум мегардад, ки ӯ қорони сифатҳои баланди маънавий ва қоронбинии васеъ бошад.

Ситора ҲАМРОЕВА,
мудир кафедраи педагогика ва психологияи коллеҷи омӯзгори Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ

► АНДЕША

Ташаккули шахсияти хонандагон

Ташаккули шахсият раванди хеле мураккаб аст ва бузургтарин ақлҳои башарӣ ва хирадмандони давраи замони гуногун ин масъаларо таҳти омӯзиш қарор дода, андешҳои қолибу судманде пешниҳод намудаанд. Ҳамагӣ бар он ақидаанд, ки яке аз муҳимтарини самти инкишофи ҷамъият ба вучуд овардани шахсияти қорони тафаккури эҷодии рушдқфта, зехни мустақил, маҳорати дар муҳлати қӯтоҳ аз худ намудани ҳаҷми имқонпазири иттилоот ба шумор меравад. Дар ин ҳолат раванди таълим аз ҳар як шахсият дараҷаи қории фарҳанги фикрро талаб мекунад. Яке аз вазифаҳои муҳими илми педагогикаи муосир таъмини на танҳо аз худ қардани дониш, маҳорат ва навоариҳо, балки ба вучуд овардани усулҳои фаъолияти маърифатӣ эҷодӣ ҳамчун зухуроти фарҳанги зехнӣ маҳсуб мешавад. Фарҳанги зехнӣ қиро тақозо менамояд? Дар зери мафҳуми зехн (интеллект) қудрати шахсият қорони амалӣ қардонидани маърифат ва ба таври осон бартараф қардани мушкilot, аз қумла, зимни интиҳоби вазифаҳои нави ҳаётии фаҳмида мешавад. Ба андешаи академик Н.Н. Моисеев, зехн (интеллект) ин, пеш аз ҳама, истифода бурдан, ба нақша гирифтани захираҳо ва ташкили дурнамои расидан ба мақсадҳо мебошад. Зехният тавассути ҷунин қудратҳо амалӣ мешавад: маърифат қардан, омӯхтан, мантиқан фикр қардан, таҳлил намудан ва тасниф қардани он, дарқфти алоқҳо бо он, қонунмандӣ ва фарқият аз он ва ғ. Сифатҳои нисбатан афзалиятноки зехнияти шахс қунҷқовӣ, яъне, нисбат ба қизе мароқ зоҳир намудан, масъаларо ба таври амик фикр қарда, мантиқан ба ҳалли он наздик шуда, собит намудан маҳсуб меёбанд, ки маҳсусан, дар хонандагони қурдсол

ривоқ додани ин сифат хеле муҳим аст ва аз омӯзгор вобастагии қалон дорад.

Дар синфҳои ибтидоӣ ташкил намудани дарсҳои муназзами зехнӣ, ки дар онҳо бачагони бо омодагии муҳталифи зехнӣ, суғт ва қурқувват метавонанд супоришҳои ғайритаълимӣ, қустуқӣ, эҷодии берун аз маводи таълимиро ҳаллу қасл қунанд, зарур аст. Ҳалли ҷунин вазифаҳо асосан на ба дарсҳои мактабӣ, балки фаъолноқӣ ва таассуроти бачагон вобаста мебошад.

Дар синфҳои ибтидоӣ қорони ташаккули ақл, аз қумла, тафаккур, марқилаи ҳассос ба ҳисоб меравад. Ин қорони ташаккули ҳамаи қобилиятҳои маърифатӣ мусоидат намуда, дар тамоми раванди таълим истифода мегардад. Дар зимни ташаккул додани ақл мо ба бачагон имқон қароҳам меоварем, ки муҳити атрофро маърифат намоянд.

Соҳаи маориф талаб менамояд, ки қорони инкишоф додани завқи қоранда аз усулҳои муҳталифи таълим, маълумоти иловагӣ истифода бурда шавад.

Муҳаққик С.Л. Рубинштейн қайд менамояд, ки агар қоранда маҳорати қомили ҳалли масъалаҳои математикиро нақошта бошад, қорони омодагӣ ба дарсҳо нисбат ба қорандагон, ки маҳорат ва қобилияти хуби математикӣ доранд, вақти зиёдро сарф мекунад. Аз ин рӯ, қӣ гуна маҳорат доштани қорандагон имқон медиҳад, ки ҳангоми омӯзиши қанни таълимӣ аз қадом усули таълим истифода бурда шавад ва қадом усули таълим ба нақша гирифта шавад ва дар қадом дарсҳо ин маҳорат таҷассум ва мустақам қардонида шавад.

Ҳосият ҲАКИМОВА,
омӯзгори мактаби №35-и шаҳри Душанбе



► СИНФИ ИБТИДОӢ

Машқу таълим ҳар ду мебояд

Яке аз ҷиҳатҳои бартари таълими савод дар синфҳои ибтидоӣ диққати аввалиндарача зоҳир намудан ба хондан ва навиштан ба шумор меравад. Мушоҳидаҳои нишон медиҳанд, ки агар хонанда матро равон ва баланд хонад, дар навишт ҳам камтар ба хатоӣ роҳ медиҳад ва ҳар қадар тоза ё озода нависад, майлаш ба хондан зиёд аст. Дар гузашта ҳам бузургони илму адаб ба ин маънӣ ишора ва таъкид намудаанд:

Машқу таълим ҳар ду мебояд, Гар яке нест, хат наку н-ояд.
Дар давраи таълими савод оид ба машқи хат вазифаҳои зерин гузошта мешаванд:
а) шогирдон бояд дар партаҳо тарзи дуруст нишастанро пайдо карда тавонанд;
б) аз уҳдаи истифодаи абзори хатнависӣ барои таълими савод калон, калимаҳои ҷудогона ва ҷумлаҳои кӯтоҳро навишта тавонанд;
г) дар байни калимаҳо фосила гузоштанро ёд гиранд.

Баъди гузаронидани як қатор таҷрибаҳо, дар мактабҳои ҷумҳурӣ шакли нави ҳарфҳо қабул карда шудааст, ки он кори муаллиму хонандагонро як қадар осон мегардонад.

Ин ҳама имкон медиҳад, ки хонандагон ба навиштани унсур (элементҳо)-и ҳарфҳо вақти зиёд сарф накарда, якбора ҳама ҳарфҳои навиштанро онҳо хангоми машқи ҳарфҳои алоҳидаи хурд калон, ҳолати дастро тағйир надовд, якбора бо як ё ду равиш ҳарфҳои менависанд. Масалан, барои навиштани ҳарфи калони «В» дастро ягон бор ҳам бечо қардан ҳолати надорар: дар навишти ҳарфи «Б» бошад, ҳолати дастро танҳо як бор тағйир дода, ҳарфи мазкурро танҳо як бор менависанд. Бартари шакли нави ҳарфҳо боз дар он аст, ки хонандагон метавонанд бо ҳаракати даст якбора ҳарфҳои калону хурдро васл қарда нависанд. (Вв, Бб, Мм, Дд). Дар вақти навиштани шакли нави ҳарфҳо дастро бемавриду бемаврид зер набояд қард, зеро акнун ҳама тарафҳои ҳарф як ҳел навишта мешаванд.

Бо мақсади таълими савод ҳар рӯз ду соат дарс таъкил қарда мешавад, ки аввали хондану дуюм навиштан мебошад. Қисми зиёди дарсҳои хондан ба таҳлили овози меғузарад. Таҳлили овози яке аз он омилҳои, ки хонандагон дар асоси он саводи комил мебароранд. Пеш аз он ки ҳар як ҳарф ва калимаҳои ҷудогона навишта шаванд, аввал овозҳо бурро равшан талаффуз қарда мешаванд.

Қудратулло ТОШОВ,
омӯзгори мактаби №73-и ноҳияи Рӯдакӣ

► ОМӢЗИШ

Омӯзиши густурдаву амики забонҳои хориҷӣ (забонҳои англисӣ, олмонӣ, фаронсавӣ, чинӣ корейӣ...) дар замони муосир аҳамияти барҷаста дошта, барои ошноии бештар пайдо қардан дар бораи тамаддуну фарҳанги кишварҳои

Ҷазираи волоии ҳар шахс

хориҷӣ ва ҳамзамон, таълиғу муаррифии фарҳангу адабиёти ҳазорсолаи форсу тоҷик нақши судманду муассир мебозад. Омӯзиши ин забонҳо ҷиҳати тарбия ва ба қамол расидани мутахассисони варзидаву саршинос аз байни насли нав, ҳамчун қармони қармони дипломати байналмилалӣ, сафаратхонаю идораҳои давлатии марбут ба давлатҳои хориҷӣ, олимону муҳаққиқони донишманд, ки бево- сита дар донишқадаю донишгоҳҳои

► ГЕОГРАФИЯ

Истифодаи таҷҳизоти нав дар дарс

Маълум, ки дав- раи мо давраи пешрави илму техни- ка ва технология аст. Омӯзгор бояд дар дарс аз воситаҳои техни- ки истифода қард, дар- ро рағзоранг қардо- над, то хонанда ба дарс шавқу рағбат пайдо ку- над. Ман дар дарсҳои география аз воситаҳои техни- ки: компютер ва тахтаи электронӣ ва- сеъ истифода мебарам. Дар синфи 7-ум, ки географияи материкҳо ва уқёнусҳо аст, доир ба омӯзиши ҳар як ма- терик диск қарам, ки дар онҳо дар қаран олами ҳайвоноту на- ботот, зисту зиндагии аҳоли, шаҳрҳои қалон- тарини саноатӣ маълу- мот ҳаст. Меҳрам аз таҷриба 1 соат дарси географияро дар син- фи 7 ба шумо шарҳ диҳам. Масалан, баъди баъни мавзӯи “Мавқеи табиӣ, географӣ, дарёҳо, қўлҳо, олами

кишварҳои хориҷӣ дарс меғўянд ва дарс маҷмў, диғар ихтисосу қасбу пешаҳо ба ҳисоб меравад. Маҳз ба ҳамин хо- тир, аз қониби Ҳукумати ҷумҳури барномаҳои давлатӣ дар самти бештар хубтар ва амиқтар омўхтани забонҳои хориҷӣ (англисӣ русӣ) таъин солҳои охири роҳандозӣ мешаванд. Бо дастури Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соли дуюм аст, ки дар кишвар озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯги субҳи доноӣ қитоб аст» баргузор мегардад. Рух- доди ҳурсандибахш дар озмун он аст, ки дар муаррифии осори адибон, ҳусусан, дар номинатсияи адабиё- ти қарон иддаи бештаре аз довтала- бон маҳорату дониши баланд нишон дода, изҳор доштанд, ки асарҳои

Робия МИРЗОБЕКОВА,
омӯзгори забони англисӣ

► ЭЪЛОН

Эътибор надорад
Дипломи гумшудаи ДТО №0027469, ки онро соли 1986 Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба Додихудоева Зулфия Қарамхудоевна додааст, эътибор надорад.
Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТУ №0392832, ки онро соли 2017 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №100-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Абдула-ева Марваҳон Исақовна додааст, эътибор надорад.
Шаҳодатномаи гумшудаи А №009161, ки онро соли 1990 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №10-и ба номи Садрид-дин Айнии ноҳияи Исмоили Сомониӣ шаҳри Душанбе ба Аблақулова Умеда Муминовна додааст, эътибор надорад.
Шаҳодатномаи гумшудаи А №021487, ки онро соли 1992 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №47-и ноҳияи Рӯдакӣ ба Сангова Қиматпошо Ҳамроевна додааст, эътибор надорад.
Дипломи гумшудаи ДМБ №0109197, ки онро соли 2018 Донишгоҳи техни- ки Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ ба Додарбеков Ҷовидон Баллаҷонович додааст, эътибор надорад.
Дипломи гумшудаи ДТО №0062292, ки онро соли 2009 Донишгоҳи техни- ки Тоҷикистон ба номи академик М. С. Осимӣ ба Додарбеков Ҷамшед Баллаҷонович додааст, эътибор на- до- рад.

Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода барои ишғоли вазифаҳои холии зерин озмун эълон менамояд

№	Номи кафедра	Муdiri кафедра (доктори илм, номзади илм) бо маоши шартномавӣ (нафар)
1.	Фалсафа ва сиёсатшиносӣ	1
2.	Информатика ва фанҳои табиӣ-риёзӣ	1
3.	Тарбияи ҷисмонӣ ва муҳофизаи шаҳрвандӣ	1
4.	Забони тоҷикӣ	1
5.	Забони русӣ	1
6.	Филологияи англис	1
7.	Забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷума	1

Ҳошиямандон ба Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода бояд ҳуҷҷатҳои зеринро пешниҳод намоёнд: ариза ба номи ректори донишқада, тарҷумаи ҳол, қор дона сурат (андозаи 3х4), варақаи шахсии қарман, нусхаи диплом дар бораи таҳсилоти олий, унвон ва дараҷаи илмӣ, тавсифнома аз қои қори охири, рӯйхати номиҳои қорҳои илмӣ, ки аз тарафи роҳбари муассисаи илмӣ ва ё таълими таъдиқ қарда шудааст, нусхаи дафтарҷаи меҳнатӣ, нусхаи шиноснома.

Муҳлати пешниҳоди ҳуҷҷатҳо барои иштирок дар озмун то 30 рӯз аз рӯзи қопи эълон қабул қарда мешавад.

Нишонӣ: Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода, шаҳри Душанбе, қўҷаи Муҳаммадиев, 17/6, тел.: 232-50-00, 232-50-05

Қоллеҷи муҳандисию омӯзгории шаҳри Душанбе

барои ишғоли вазифаҳои холии зерин озмун эълон менамояд

- Муdiri кафедраи “Автомобил ва мошинсозӣ”;
- Муdiri кафедраи “Фанҳои табию риёзӣ”;

Маоши вазифавӣ 1093 сомонӣ.

Барои иштирок дар озмун ҳуҷҷатҳои зерин пешниҳод қарда мешаванд:

- ариза ба унвони директор;
- варақаи шахсӣ;
- шаҳри ҳол;
- нусхаи диплом бо қаримааш;
- расми 3х4, 2 дона;
- нусхаи дафтарҷаи меҳнатӣ;
- нусхаи шиноснома;
- маълумотнома дар бораи надоштани доғи судӣ;
- нусхаи РМА;
- маълумотнома аз қойи истиқомат;
- маълумотнома оид ба вазъи саломатӣ (шақли №038 УЕ);
- нусхаи СИН;
- маълумотнома (объективка);
- нусхаи маҷалаи мазкур;

Суроғаи қабули ҳуҷҷатҳо:

Қоллеҷи муҳандисию омӯзгории шаҳри Душанбе, ноҳияи Фирдавсӣ, қўҷаи Борбад-48, шуъбаи қардрҳо, қорҳои маҳсус ва бойгонӣ.

Телефон барои тамос: 2-31-27-30, 985-73-27-10.

Муҳлати қабули ҳуҷҷатҳо аз 01.01.2021 то 25.01.2021.

Барномаи ҳарсолаи стипендия барои шаҳрвандони хориҷӣ, ки аз ҷониби Ҳукумати Руминия тавассути Вазорати корҳои хориҷӣ ба шаҳрвандони хориҷӣ дар асоси Қарори Ҳукумат таҳти №288/1993 пешниҳод шудааст

Маълумот дар бораи барнома

1. Шартҳои умумии додани стипендия:

Стипендия барои таҳсил дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии аккредитатсионии Руминия аз ҷониби Вазорати корҳои хориҷӣ (ВКХ) ва Вазорати маориф ва таҳқиқот дар асоси пешниҳоди ариза ва ҳуҷҷатҳои зарурӣ дода мешавад.

Шаҳрвандоне, ки ҳукуки мурочиатро надоранд:

Шаҳрвандони хориҷии кишварҳои Иттиҳоди Аврупо, ба истиснои шахсони зерин, ки ба ин барнома ҳукуки мурочиат қарданро надоранд:

- шаҳрвандони аслии Руминия ва ё шаҳрвандоне, ки қисме аз ҷомеаҳои таърихӣ Руминия ва ё наздикии онро ташкил медиҳанд;
- шаҳрвандоне, ки аз Руминия ягон намуди ғимоятро дархост қардаанд ё ба даст овардаанд;
- шахсони бешаҳравандӣ, ки истиқоматашон дар қаламрави Руминия тибқи қонун ба расмӣ таъин шудааст;

• аъзои корпуси дипломатӣ ва консулӣ ё аъзои оилаи корпуси дипломатӣ ва консулии дар Руминия аккредитатсияшуда, аъзои ҳаёти маъмурию техникӣ намоёндагҳои дипломатӣ ва муассисаҳои консулии дар Руминия аккредитатсияшуда;

• қорамандони ташкилотҳои байналмилалӣ муқими Руминия ё аъзои оилаи қорамандони ташкилотҳои байналмилалӣ муқими Руминия;

• гирандагони стипендия аз давлати Руминия барои ҳамаин давраи омӯзиш.

Шахсоне, ки ҳукуки мурочиатро доранд:

Барои гирифтани стипендия докталаб бояд:

- парвандаи пурраро пешниҳод намоёнд (ниг. ба банди 4);

• ҳуҷҷати намунаи давлатиеро, ки аз ҷониби муассисаҳои таълимии аккредитатсионӣ / эътирофшудаи кишвар дода шудаанд, пешниҳод қунад;

• талаботи пешниҳоди ҳуҷҷатҳоро риоя қунад (ниг. ба банди 2);

• қоидаҳои қабулро риоя қунад (ниг. ба банди 3).

• Мухлати бақайдгирии муқарраршударо риоя намоёнд (ниг. ба банди 3).

Дарчаи таълимии фарогирии стипендия:

Докталаби стипендия метавонад ҳар се дарчаи таълимиро дар муассисаҳои таҳсилоти олии аккредитатсияшудаи Руминия интиҳоб қунад:

а) дарчаи бакалавр: барномаи бакалавр фарогири хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ё курсҳои тайёри барои дохилшавӣ ба муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, ки пас аз ба итмом расидани онҳо дарчаи бакалавр ё муодили онро гирифтаанд, инчунин, номзадҳое, ки барои таҳлили минбаъда дар донишгоҳҳои Руминия мурочиат қардаанд, мебошад. Барнома вобаста аз ихтисоси интиҳобқарда аз 3 то 6 солро фаро гирифта, бо имтиҳони дарчаи бакалавр ба анҷом мерасад;

б) дарчаи магистр: барномаҳои магистр барои донишҷӯёне, ки муддати аз 1-1,5 ё 2 сол таҳсил қардаанд ва бо имтиҳони диссертатсионӣ онро хатм менамоёнд;

в) дарчаи доктор PhD: барномаи доктор PhD фарогири аспирантҳо ё шахсони ба онҳо баробарқардашуда буда, дар факултаи мушаххаси интиҳобқарда дар муҳлати аз 3 то 5 сол таҳсил қарда, онро бо пешниҳоди диссертатсияи номзадӣ хатм мекунад.

Забони таълим:

Бо мақсади тарғиби забон ва фарҳанги руминӣ, гирандагони стипендияҳое, ки аз ҷониби давлати Руминия барои таҳсил дар донишгоҳҳои он ба сифати бакалавр ва магистр қабул мешаванд, ба забони руминӣ таҳсил мекунад. Ба таври истисно, докторантҳо метавонанд таҳсилро бо забони руминӣ ё забони хориҷии муқаррарнамудаи барномаи докторӣ интиҳоб қунад. Барои номзадҳое, ки забони руминиро наметавонанд, барои омӯхтани забони руминӣ пеш аз таҳсил дар донишгоҳ, ба истиснои докталабони стипендияҳои докторӣ, ки шакли таҳсили забони хориҷии дар докторантура муқарраршударо интиҳоб қардаанд, як сол барои омӯзиши забони руминӣ пешбинӣ шудааст.

Шахсони зерин аз дохил шудан ба курси тайёрии забони румӣ озод қарда мешаванд:

а) шахсоне, ки ҳуҷҷатҳои намунаи ҳуҷҷатҳои давлатии таълимӣ таҳсилоти Руминия (диплом ё шаҳодатнома)-ро доранд ва ё дар қаламрави Руминия на камтар аз чор сол пай дар пай дар муассисаҳои таълимӣ бо забони руминӣ таҳсил қардаанд;

б) шахсоне, ки барои дохил шудан ба донишгоҳ бо забони руминӣ тибқи қоидаҳои амалкунанда имтиҳон месупоранд;

в) шахсоне, ки шаҳодатномаи салоҳияти лингвистиро ба забони руминӣ барои дохил шудан ба донишгоҳ пешниҳод мекунад, дарчаи ҳалли ақали B1, ки мутобиқи қоидаҳои амалкунандадодаро доранд.

2. Пешниҳоди ҳуҷҷатҳои дархостшаванда:

Ҳуҷҷатҳои докталабон аз ҷониби номзадҳо дар шакли

электронӣ ё аслӣ (бехтараш, дар шакли электронӣ) танҳо тавассути намоёндагҳои дипломатии Руминия фиристо-да мешаванд.

Ба истиснои парвандаҳо метавонанд номзадҳо дар шакли электронӣ ё аслӣ (бехтараш, дар шакли электронӣ), инчунин, тавассути намоёндагҳои дипломатии давлатии шаҳрвандии дар Бухарест аккредитатсияшуда пешниҳод қарда шаванд. Дар сурати пазируфтани намоёндагҳои дипломатии дахлдор (бо почтаи махсус) ба суроғаи намоёндагҳои хориҷии Руминия, ки барои ин мақсад аккредитатсия шудаанд, пешниҳод қарда мешаванд).

Агар намоёндагҳои дипломатӣ аз қабули парвандаи дархост барои интиқол ба Вазорати корҳои хориҷӣ саркашӣ қунад, парванда бояд тибқи тартиби дар банди 1 зикршуда пешниҳод қарда шаванд.

Аризаҳои докталабон мустақиман ба идораи сабти асноди Вазорати корҳои хориҷӣ ё Вазорати маориф ва илм ё ба суроғаҳои почтаи электронии қорамандони Вазорати корҳои хориҷӣ / шӯъбаҳои дастгоҳи марказии Вазорати корҳои хориҷӣ пешниҳод қарда намешаванд.

3. Санаи қабул:

Давраи дохилшавӣ ҳар сол аз 15 ноябр барои сессияи донишгоҳии соли оянда оғоз мешавад. Мухлати қабули ҳуҷҷатҳо то 30 апрели соли 2021 идома меёбад. Номзад бояд дар бораи сана ва шароити дохилшавӣ ба намоёндагҳои дипломатӣ мурочиат қунад ё аз вебсайти Вазорати корҳои хориҷӣ маълумот гирад.

Ҳуҷҷатҳои пас аз муҳлати муайяншуда пешниҳод меқарданд, қабул қарда намешаванд.

4. Ҳуҷҷатҳое, ки барои пур қардани анкета заруранд:

Барои дархости стипендия пешниҳоди ҳуҷҷатҳои зерин зарур аст:

4.1. Шакли дархости стипендияи Руминия ва варақаи қабули ариза, ки пурра пур қарда шудааст (замимаи 1).

Маълумоти дар анкета воридшуда хатмист

Барои интиҳоби номзадҳо рӯйхати пурраи муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Руминия дар сайти <https://www.edu.ro/institutiinvatamant-superior-peshnihod-shudaast>.

Стипендияҳо дар соҳаи тиб, стоматология ва дорусозӣ пешниҳод қарда намешаванд.

4.2. Нусхаҳои дипломҳои гирифташуда (дарчаи бакалавр ё бо муодили он, илова бар дарчаҳои бакалавр, магистр, докторӣ, агар дастрас бошад) ва тарҷумаи тасдиқшудаи онҳо ба забонҳои англисӣ, фаронсавӣ ё руминӣ.

4.3. Нусхаҳои транскрипти таҳқиқотҳои анҷомшуда ва тарҷумаи тасдиқшудаи онҳо ба забони англисӣ, фаронсавӣ ё руминӣ;

4.4. Нусхаи шаҳодатномаи таваллуд (ё муодили он) ва тарҷумаи тасдиқшуда ба забонҳои англисӣ, фаронсавӣ ё руминӣ;

4.5. Нусхаи се саҳифаи аввали шиноснома.

4.6. Резюме бо забонҳои англисӣ ё фаронсавӣ дар шакли (замимаи 2) ва инчунин, барои давраи докторӣ нақшаи мақсадноқи докталаб бо забонҳои англисӣ, фаронсавӣ ё руминӣ;

Нусхаи далели тағйири ном (агар лозим бошад) ва тарҷумаи вақолатдор ба забонҳои англисӣ, фаронсавӣ ё руминӣ;

• Нусхаи маълумотнома дар бораи супоридани имтиҳони бакалавр, бакалавр ё имтиҳони магистр, вобаста ба ҳолате, ки хатмкунандагон, диплом нагирифтаанд бо тарҷумаи тасдиқшуда ба забонҳои англисӣ, фаронсавӣ ё руминӣ.

• Нусхаи маълумотнома дар бораи супоридани имтиҳони хатм, ки донишҷӯ дар соли охир бояд супорад бо тарҷумаи тасдиқшуда ба забонҳои англисӣ, фаронсавӣ ё руминӣ.

• Нусхаи транскрипт, ки фаъолияти таълимии шахсро дар соли охири таҳсил тасдиқ мекунад, пеш аз пешниҳоди ариза ва тарҷумаи вақолатдор ба забонҳои англисӣ, фаронсавӣ ё руминӣ.

• Нусхаи шаҳодатномаи хатми соли омодагӣ ба забони руминӣ ё шаҳодатномаи салоҳияти забонӣ.

Нусхаи аризаи розигии волидайн, дар бораи фарзандоне, ки ба синни 18 нарасидаанд ва нотариус онро тасдиқ қардааст ва тарҷумаи он забонҳои англисӣ, фаронсавӣ ё руминӣ.

5. Эълони расми натиҷаҳо барои номзадҳои қабулшуда

Натиҷаҳои қарарҳои интиҳоби стипендия ҳар сол рӯзи 15 июл аз ҷониби намоёндагҳои дипломатӣ, ки ба Вазорати корҳои хориҷӣ пешниҳод мешаванд, эълон меқардад.

• Номаи қабул дар асоси дархости шахсии бо ариза пешниҳодшуда аз ҷониби Вазорати корҳои хориҷӣ ба аризадиҳанда тавассути намоёндагҳои дипломатӣ, ки ба он ариза пешниҳод шудааст, фиристода мешаванд.

• Барои гирифтани равобиди дарозмуддат ва вуруд «Номаи қабул барои таҳсил дар Руминия» зарур аст.

• Пас аз гирифтани мактуби қабул, донишҷӯ дар муҳлати дар он зикршуда ба намоёндагҳои дипломатии Руминия, ки ба он мурочиат қардааст, мефиристад.

6. Ҳуқуқ ва уҳдадорихи докталабон

6.1. Ба гирандагони стипендия имконоти зерин фароҳам оварда шудаанд:

• озодқунӣ аз пардохти ҳаққи бақайдгирӣ ё ҳама гуна пардохтҳои дигар, ки барои баррасии ариза, санҷиши дони-стани забони руминӣ, супоридани озмуни дохилшавӣ барои докторантура ва санҷишҳои махсуси қобилият заруранд;

• маблағгузорӣ хароҷоти таълим дар соли омодагӣ ба-зони руминӣ;

• маблағгузории хароҷоти таълими воқеӣ, вале на беш-тар аз давомнокии давраи донишгоҳӣ, ки ба барномаи ин-тиҳобшуда мувофиқ аст;

• пешниҳоди стипендияи хармоҳа ба донишҷӯёне, ки ба курси тайёрии забони руминӣ номнавис шудаанд;

• додани стипендияи хармоҳа ба донишҷӯёне, ки дар бакалавр, магистратура ё докторантура таҳсил мекунад, вале на бештар аз давраи давомнокии донишгоҳӣ;

• маблағгузории хароҷоти зиндагӣ дар хобгоҳҳои донишҷӯён дар доираи субсидияи ҷудошуда, ки аз ҳисоби бучаи Вазорати маориф ва илм пешбинӣ шудааст;

• кумаки тиббӣ барои амалиётҳои таъҷилии тиббӣ ва бемориҳои дорои эпидемия тибқи қонунгузории амалку-нанда.

6.2. Шаҳрвандони хориҷӣ талаботҳои зеринро бояд риоя намоёнд:

а) Конститутсияи Руминия ва қонунҳои давлати Румини-яро эҳтиром қунад;

б) қоидаҳои дохилии муассисаи таълимие, ки дар он таҳсил намуда истодаанд, риоя қунад;

в) дар вақти қабул ба донишгоҳе, ки онҳо қабул қарда шудаанд, маълумотномаи тиббӣ дар бораи он, ки ӯ барои таҳсил мувофиқ буда, ба бемориҳои сироятӣ гирифтадор нест, пешниҳод намоёнд ва тарҷумаи онро вақолатдори он ба забонҳои англисӣ, фаронсавӣ ё руминӣ пешниҳод қунад.

7. Маълумоти дигар дар бораи шартҳои стипендия

Дар Руминия, соли хониш одатан 1 октябр сар меша-вад. Мувофиқи принципи мустақилияти донишгоҳҳо, онҳо тақвими худро таъсис медиҳанд. Донишгоҳҳои мизбон низ метавонанд дар бораи чораҳои мушаххаси таълим ва омӯзиш мутобиқи дастурҳои саломатии аҳоли қарор қабул қунад. Мақомоти Руминия метавонанд талаботи иловагии саломатии аҳолиро пешниҳод қунад.

Стипендияи гирифташуда, аз ҷумла, соли омодагӣ, агар лозим бошад, иборат аст аз:

• маблағгузории хароҷоти таҳсил;

• маблағгузории хароҷоти зиндагӣ дар хобгоҳҳо аз ҳисоби бучаи Вазорати маориф ва илм дар доираи субсиди-яи барои ин мақсадҳо ҷудошуда (манзил дар доираи ҷойҳои мавҷуда таъмин қарда мешавад);

• расонидани кумаки моҳонаи молиявӣ ба андозаи зерин: муодили 65 евро бо лей барои донишҷӯёни бакалавр; муо-дили лей ба маблағи 75 евро барои аспирантҳо, муодили лей ба маблағи 85 евро пешбинӣ шудааст.

Ин стипендия хароҷоти байналмилалӣ нақлиёт ва хароҷоти нақлиёти дохилро аз гузаргоҳи марзии Руминия ба донишгоҳи ҷудошуда наметавонад. Аз ин рӯ, номзадҳо бояд барои дастгирии молиявии шахсӣ барои хароҷоти иловагӣ омода шаванд.

Донишҷӯёни соли омодагӣ ба забони руминӣ, инчу-нин, донишҷӯёни барномаҳои бакалавр ва магистр бояд дар охири соли таҳсил миқдори қамтарини кредитҳои муқаррарқардаи қоидаҳои донишгоҳро гиранд, то ба соли хониши оянда гузаранд. Ҳуқуқҳое, ки аз стипендия барме-оянд, метавонанд дар соли хониши оянда пас аз гирифтани миқдори зарурии қарзҳои интиқолшаванда барқарор қар-да шаванд, ба шарте ки шумораи стипендия аз давомнокии давраи таълимӣ зиёд набояд. Ҳангоми боздоштани сти-пендия ва маблағгузории хароҷоти таҳсил аз донишҷӯён талаб қарда мешавад, ки ба андозаи муқарраршуда тибқи муқаррароти қонунгузории амалкунанда пардохт қунад.

Дар муҳлати муқаррарқардан донишгоҳ, докталабо-ни қабулшуда бояд ба шӯъбаи робитаҳои байналмилалӣ / маъмурияти донишгоҳе, ки ба он қабул шудаанд, гузориш диҳанд.

• пур қардани парванда бо ҳуҷҷатҳои манбаъ аз парван-даи ариза; донишгоҳҳои мизбон метавонанд талаб қунад, ки ҳамаи ҳуҷҷатҳои бақайдгирӣ бо нусхаҳои тасдиқшуда ва тарҷумаҳои қонунӣ ба забони руминӣ ҳамроҳ қарда ша-ванд;

• номаи қабул барои таҳсил;

• шиноснома (асл ва нусха) бо равобиди дуруст (раводи-ди дарозмуддат барои таҳсил);

• маълумотномаи тиббӣ, ки донишҷӯ аз бемориҳои сироятӣ ё дигар бемориҳои ба таҳсили дархостшуда номувофиқ мебошад, инчунин, тарҷумаи тасдиқшуда ба забонҳои англисӣ, фаронсавӣ ва руминӣ, дар мавриди тасдиқшуда;

• дигар ҳуҷҷатҳое, ки донишгоҳҳо талаб мекунад. Докталабон барои пешниҳоди ҳуҷҷатҳо метавонанд ба «Маркази барномаҳои байналмилалӣ» мурочиат намоёнд.

Суроға: М. Туреунзода-47 (назди бинои Алиф - сармоя)

Тел: 221-18-83 mbb-2008@mail.ru

Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Озмун барои интихоби бақайдгирандаи нуқтаи бақайдгирӣ

Мансаб: бақайдгирандаи нуқтаи бақайдгирӣ (138 ҷой)
Мухлат: 35 рӯз (аз 1-уми март то 15-уми апрели соли 2021 бо имкони тамдид)
Макони иҷрои вазифа: ш. Душанбе – 32 нафар, ш. Ваҳдат – 4 нафар, ш. Турсунзода – 4 нафар, ш. Ҳисор – 4 нафар, ш. Хучанд – 10 нафар, ш. Истаравшан – 4 нафар, ш. Исфара – 2 нафар, ш. Конибодом – 2 нафар, ш. Панҷакент – 2 нафар, ш. Бохтар – 12 нафар, ш. Кӯлоб – 10 нафар, ш. Хоруғ – 4 нафар, н. Рашт – 4 нафар, н. Рӯдакӣ – 2 нафар, н. Ашт – 2 нафар, н. Б. Ғафуров – 4 нафар, н. Деваштич – 2 нафар, н. Спитамен – 2 нафар, н. А. Ҷомӣ – 2 нафар, н. Вахш – 2 нафар, н. Восеъ – 4 нафар, н. Данғара – 4 нафар, н. Ёвон – 4 нафар, н. Панҷ – 2 нафар, н. Фархор – 2 нафар, н. Ҳамадонӣ – 2 нафар, н. Қубодиён – 2 нафар, н. Ҷ. Балхӣ – 4 нафар, н. Шаҳритус – 4 нафар.
Мансаб: бақайдгирандаи нуқтаи бақайдгирӣ (4 ҷой)
Мухлат: 26 рӯз (аз 1-ум то 30-юми апрели соли 2021 бо имкони тамдид)
Макони иҷрои вазифа: н. Айни – 2 нафар, н.

Мастҷох – 2 нафар.
Маркази миллии тести назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (Марказ) бо мақсади бақайдгирии довталабон дар доираи ташкил ва баргузории имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ дар вилоят ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ нуқтаҳои бақайдгирӣ таъсис медиҳад. Барои идораи раванди бақайдгирии довталабон дар нуқтаҳои бақайдгирӣ кормандони муваққатӣ ҷалб ва омӯзонида мешаванд. Бо ин мақсад Марказ барои интихоби бақайдгирандаи нуқтаҳои бақайдгирӣ озмун эълон менамояд. Кормандони интихобгардида барои ташкил ва идораи раванди бақайдгирии довталабон дар нуқтаҳои бақайдгирӣ масъул мегарданд.
Вазифаҳои асосӣ:
• омода намудани нуқтаи бақайдгирӣ ва таҷҳизоти техникӣ барои бақайдгирии довталабон;
• таъмини ворид намудани маълумоти дақиқ тибқи қоида ва дастурамали мансабӣ;
• таъмини ниғаҳдорӣ маълумоти дақиқи довталаб то замони ба роҳбари нуқтаи бақайдгирӣ супоридан;

• пешниҳоди ҳисоботи ҳаррӯза ва ҷамъбасти ба роҳбари нуқтаи бақайдгирӣ.
Талаботи таҳассусӣ:
• маълумоти олии ёлии нопурра;
• таҷрибаи қорӣ дар соҳаи маориф;
• малакаи қор бо воситаҳои технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ: ноутбук, веб-камера, принтер, шабакаҳои маҳаллӣ, флеш-хотира, барномаҳои офисӣ ва дастаи барномаҳои қорқарди электронии ҳуҷҷатҳо;
• озодона суҳбат намудан бо забони тоҷикӣ.
Барои иштирок дар озмун хоҳишмандон бояд маълумотнома, ки дар шабакаи Интернет бо суроғаи <http://vacancy.ntc.tj/> гузошта шудааст, бо забони тоҷикӣ пур карда, ба он нусхаи шиноснома бо ҷойи зист, нусхаи рақами мушаххаси андозсупоранда, нусхаи рақами инфиродии сугуртавӣ ва нусхаи билети ҳарбиро (агар дошта бошад) замима намоянд.
Интихоб ба воситаи озмун гузаронида мешавад. Мухлати ниҳии пешниҳоди дархост барои иштирок: 22-юми январи соли 2021, то соати 16:00.

Озмун барои интихоби роҳбари нуқтаи бақайдгирӣ

Мансаб: роҳбари нуқтаи бақайдгирӣ (38 ҷой)
Мухлат: 48 рӯз (аз 1-уми март то 30-юми апрели соли 2021 бо имкони тамдид)
Макони иҷрои вазифа: ш. Душанбе – 6 нафар, ш. Ваҳдат – 1 нафар, ш. Турсунзода – 1 нафар, ш. Ҳисор – 1 нафар, ш. Хучанд – 2 нафар, ш. Истаравшан – 1 нафар, ш. Исфара – 1 нафар, ш. Конибодом – 1 нафар, ш. Панҷакент – 1 нафар, ш. Бохтар – 3 нафар, ш. Кӯлоб – 2 нафар, ш. Хоруғ – 1 нафар, н. Рашт – 1 нафар, н. Рӯдакӣ – 1 нафар, н. Ашт – 1 нафар, н. Б. Ғафуров – 1 нафар, н. Деваштич – 1 нафар, н. Спитамен – 1 нафар, н. А. Ҷомӣ – 1 нафар, н. Вахш – 1 нафар, н. Восеъ – 1 нафар, н. Данғара – 1 нафар, н. Ёвон – 1 нафар, н. Панҷ – 1 нафар, н. Фархор – 1 нафар, н. Ҳамадонӣ – 1 нафар, н. Қубодиён – 1 нафар, н. Ҷ. Балхӣ – 1 нафар, н. Шаҳритус – 1 нафар.
Мансаб: роҳбари нуқтаи бақайдгирӣ (2 ҷой)
Мухлат: 26 рӯз (аз 1-ум то 30-юми апрели соли 2021 бо имкони тамдид)
Макони иҷрои вазифа: н. Айни – 1 нафар, н. Мастҷох – 1 нафар.
Маркази миллии тести назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (Марказ) бо мақсади бақайдгирии довталабон дар доираи ташкил ва баргузории имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ дар вилоят ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ нуқтаҳои бақайдгирӣ таъсис медиҳад. Барои идораи раванди бақайдгирии довталабон дар нуқтаҳои бақайдгирӣ кормандони муваққатӣ ҷалб ва омӯзонида мешаванд. Бо ин мақсад Марказ барои интихоби роҳбари нуқтаҳои бақайдгирӣ озмун эълон менамояд. Кормандони интихобгардида барои ташкил ва идораи раванди бақайдгирии довталабон дар нуқтаҳои бақайдгирӣ масъул мегарданд.
Вазифаҳои асосӣ:
• иштироки фаъолони дар ташкил ва идораи раванди бақайдгирии довталабон;
• омода намудани нуқтаи бақайдгирӣ барои бақайдгирии довталабон;
• назорати фаъолияти кормандони муваққатӣ тибқи тартиби муқарраргардида;
• пешниҳоди ҳисоботи ҳаррӯза ва ҷамъбасти ба намояндаи Марказ.

Талаботи таҳассусӣ:
• маълумоти олии;
• собиқаи педагогӣ на камтар аз 5 сол;
• таҷрибаи қори ташкилотчиӣ: ташкили қорабиниҳои васеъ бо иштироки шумораи зиёди иштирокдорон;
• қобилияти хуби муошират;
• малакаи қор бо воситаҳои барномавӣ-идоравии технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ: ноутбук, веб-камера, принтер, шабакаҳои маҳаллӣ, флеш-хотира, барномаҳои офисӣ ва дастаи барномаҳои қорқарди электронии ҳуҷҷатҳо;
• озодона суҳбат намудан бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ.
Барои иштирок дар озмун хоҳишмандон бояд маълумотнома, ки дар шабакаи Интернет бо суроғаи <http://vacancy.ntc.tj/> гузошта шудааст, бо забони тоҷикӣ пур карда, ба он нусхаи шиноснома бо ҷойи зист, нусхаи рақами мушаххаси андозсупоранда, нусхаи рақами инфиродии сугуртавӣ ва нусхаи билети ҳарбиро (агар дошта бошад) замима намоянд.
Интихоб ба воситаи озмун гузаронида мешавад.
Мухлати ниҳии пешниҳоди дархост барои иштирок:
22-юми январи соли 2021, то соати 16:00.

Озмун барои интихоби ёвари роҳбари нуқтаи бақайдгирӣ

Мансаб: ёвари роҳбари нуқтаи бақайдгирӣ (38 ҷой)
Мухлат: 48 рӯз (аз 1-уми март то 30-юми апрели соли 2021 бо имкони тамдид)
Макони иҷрои вазифа: ш. Душанбе – 6 нафар, ш. Ваҳдат – 1 нафар, ш. Турсунзода – 1 нафар, ш. Ҳисор – 1 нафар, ш. Хучанд – 2 нафар, ш. Истаравшан – 1 нафар, ш. Исфара – 1 нафар, ш. Конибодом – 1 нафар, ш. Панҷакент – 1 нафар, ш. Бохтар – 3 нафар, ш. Кӯлоб – 2 нафар, ш. Хоруғ – 1 нафар, н. Рашт – 1 нафар, н. Рӯдакӣ – 1 нафар, н. Ашт – 1 нафар, н. Б. Ғафуров – 1 нафар, н. Деваштич – 1 нафар, н. Спитамен – 1 нафар, н. А. Ҷомӣ – 1 нафар, н. Вахш – 1 нафар, н. Восеъ – 1 нафар, н. Данғара – 1 нафар, н. Ёвон – 1 нафар, н. Панҷ – 1 нафар, н. Фархор – 1 нафар, н. Ҳамадонӣ – 1 нафар, н. Қубодиён – 1 нафар, н. Ҷ. Балхӣ – 1 нафар, н. Шаҳритус – 1 нафар.
Маркази миллии тести назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (Марказ) бо мақсади бақайдгирии довталабон дар доираи ташкил ва баргузории имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ дар вилоят ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ нуқтаҳои бақайдгирӣ таъсис медиҳад. Барои идораи раванди бақайдгирии довталабон дар нуқтаҳои бақайдгирӣ кормандони муваққатӣ ҷалб ва омӯзонида мешаванд. Бо ин мақсад Марказ барои интихоби ёвари роҳбари нуқтаҳои бақайдгирӣ озмун эълон менамояд. Кормандони интихобгардида барои ташкил ва идораи раванди бақайдгирии довталабон дар нуқтаҳои бақайдгирӣ масъул мегарданд.
Вазифаҳои асосӣ:
• иштироки фаъолони дар ташкил ва идораи

раванди бақайдгирии довталабон;
• омода намудани нуқтаи бақайдгирӣ ва бақайдгирандагон барои бақайдгирии довталабон;
• назорати фаъолияти кормандони муваққатӣ тибқи тартиби муқарраршуда;
• дар вақти зарурӣ иваз намудани яке аз бақайдгирандагон дар нуқтаи бақайдгирӣ;
• пешниҳоди ҳисоботи ҳаррӯза ва ҷамъбасти ба намояндаи Марказ (дар ҳолати зарурӣ).
Талаботи таҳассусӣ:
• маълумоти олии ёлии нопурра;
• таҷрибаи қори ташкилотчиӣ: ташкили қорабиниҳои васеъ бо иштироки шумораи зиёди иштирокдорон;
• қобилияти хуби муошират;
• малакаи қор бо воситаҳои технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ: ноутбук, веб-камера, принтер, шабакаҳои маҳаллӣ, флеш-хотира, барномаҳои офисӣ ва дастаи барномаҳои қорқарди электронии ҳуҷҷатҳо;
• озодона суҳбат намудан бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ.
Барои иштирок дар озмун хоҳишмандон бояд маълумотнома, ки дар шабакаи Интернет бо суроғаи <http://vacancy.ntc.tj/> гузошта шудааст, бо забони тоҷикӣ пур карда, ба он нусхаи шиноснома бо ҷойи зист, нусхаи рақами мушаххаси андозсупоранда, нусхаи рақами инфиродии сугуртавӣ ва нусхаи билети ҳарбиро (агар дошта бошад) замима намоянд.
Интихоб ба воситаи озмун гузаронида мешавад.
Мухлати ниҳии пешниҳоди дархост барои иштирок:
22-юми январи соли 2021, то соати 16:00

► ТАҲСИЛОТИ ТОМАКТАБӢ

Тарғиби мутолиа дар кӯдакистон

Яке аз масъалаҳои муҳиме, ки дар муассисаҳои томактабӣ аз ҷониби мураббияҳо (омӯзгорон) бояд ба он аҳамияти аввалиндараҷа зоҳир карда шавад, ба мутолиа ва дӯст доштани китоб бо шеваю роҳҳои гуногун ҷалб намудани тарбиятгирандагон ба шумор меравад. Мусаллам аст, ки дар кӯдакистонҳо хониши бадеӣ гузаронида мешавад. Аммо бедор намудани эҳсоси дӯст доштани китоб ва шавқу рағбат ба мутолиа амали осону сода намебошад. Пеш аз ҳама, дар гуруҳҳои гуногуни синнусоии кӯдакониро бо асарҳои шавқовари бачагона шинос бояд намуд. Барои ин, ба тарбиятгирандагон китобчоҳи ҳаҷман хурди рангаи суратдорро барои шиносӣ ва мутолиа

пешниҳод намудан ба мақсад мувофиқ аст.
Кӯдакониро бо ҳар гуна асарӣ камзавқӣ мавзӯяш дилбазан наметавон ба мутолиа фаро гирифт. Аз ин рӯ, хуб мебуд, агар ба онҳо китоби афсонаҳоро барои мутолиа тавсия намуд. Имрӯз дар ҷумҳурӣ барои кӯдакон асарҳои бешумори шавқовар, ки дар шакли китобҳои ранга ва бо ороиши баланд таълиф ва нашр шудаанд, бо теъдоди зиёд дар дуқону фурушгоҳҳои китоб мавҷуданд. Дар ин китобчоҳи вобаста ба мазмуну муҳтавои афсонаю ривоят ва шеърҳои суратҳои ҳайвонот, парандагон, ҳазандагон, олами наботот ва ғайра тасвир ёфтаанд. Бахусус, яқчо бо тарбиятгирандагон хондани барчидаҳо аз китоби

«Афсонаҳои халқи тоҷик», шеърҳои халқӣ аз китобҳои шоиру нависандагонӣ муосири тоҷик хеле судманду муассир мебошад. Дигар аз усули тарғибу ташвиқ ва рӯ овардан ба мутолиа, ташкили вохӯриҳо бо адибони бачагон маҳсуб мебад. Воқеан, вақте ки кӯдакон аз наздик бо муаллифи ину он асар шинос мешаванду адиб бевосита худаш шеър ё хикояву афсонаи эҷоднамудаашро қироат мекунад, таъсири он ба тарбиятгирандагон дучанд мегардад. Дар масъалаи бедор намудани шавқу рағбати кӯдакон ба мутолиа ва асарҳои бадеӣ нақши падару модари тарбиятгирандагон низ хеле калон мебошад.
Маишӯраҳои ЗОИРОВА, мураббия

ПОСИ ХОТИР

Ўди устод поянда бод

Мо пас аз хатми мактаби олий бо роҳхат ба даби-стони деҳа ба кор омадем. Муҳити ошно, мактаби зодгоҳ, устодони худӣ, бачаякону толибилмони маҳаллу гузарҳо, духта-ракони дӯстрӯяку хандон, ташнагонии илму дониш, булбулакони навапрузи маориф даста-даста гурӯҳ – гурӯҳ ба сӯи маърифатгоҳ бо фараҳу шодӣ шитоб доштанд мунтазир садои занг буданд. Инак, занги даромад садо доду хонандагон саф ораста, бо роҳбарии омӯзгорон вориди хучраҳо мешуданд...

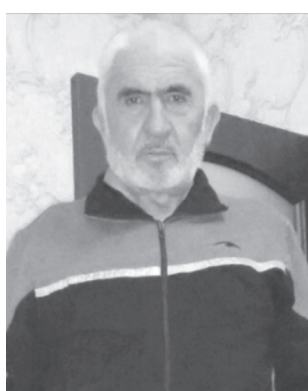
Моро дар чаласаи августӣ бо омӯзгорони собикадору таҷрибаандӯхта бо амри махсуси директор вобаста карда буданд. Чанд рӯз пештар аз оғози дарсҳо «масъул»-и ман – устод Саидҷалол Асламов аз хусуси донишҷӯию омӯзиш, фаҳмиши масоили омӯзгорӣ тавассути саволу пурсишҳо бо ман суҳбатҳо доштанд. Мо, ҷавономӯзгорон, таҷрибаи кор кардан бо нақшаи дарсӣ надоштем. Соатҳои дарсиро тақсим кардану корҳои хаттиро тӯли соли хониш чӣ тавр ҷо ба ҷо бинмуданро сарфаҳм намерафтем. Он кас нақшаи соатҳои дарсии риёзии синфи 5-ро дода, ҳарфе нагуфта, фармуданд, ки барои як чоряки соли хониш нақшаи корӣ созад, баъд гуфтугӯ мекунем. Маро фикри оё метавонам ё на, безобита кард ва таваккал аз рӯи барнома 30 соат

мавзӯро тақсимбандӣ кардаму соатҳои тақрири кори санҷишӣ фаромуш шуд. Пас аз омода кардани нақшаи корӣ ба суҳбати устод рафтам. Аз он чизе, ки рӯи сафҳа омада буд, баъди таҳрири устод қариб осоре намонд...

... Фаъолияти омӯзгориам оғоз ёфт. Он вақтҳо (солҳои 80-и асри 20) тадрису таълим аз рӯи талаботи мактабҳои шаҳри Липетск сурат мегирифт. Омӯзгори химияи мактабамон Саттор Пиримов аз таҷрибаомӯзӣ аз он шаҳр омада буданд ва аҷоиб рӯҳияе муаллимону хонандагонро фаро гирифта буд. Роҳу усулҳои нави «оварда»-и устод шавқовару рангин буд. Барои маъмурият дар ҳамаи айём як таконе ба амал оварду судманд ҳам гардид. Бароям маҳорати дарсгӯӣ намерасид, нуткам «мелангид», донишҳои назариявиамро ба шогирдон додан душворӣ меовард.

«Кори неку кардан аз пур кардан аст, гуфтаанд. Тадричан зери роҳбарии маслиҳатҳои устод Саидҷалол Асламов мушкилиҳои коромӯзӣ паси сар шуданд. Омӯхтанам аз он кас маҳорати дарсгӯӣ, роҳу равиши бо хонанда муносибат кардан, тақсими вақт бо алоқамандии лаҳзаҳои дарс ва дигар шикасту рехти соҳаро.

Устод Саидҷалол Асламов риёздони хуб буданд. Мантқиқдон, соҳибсуҳан, хушгуфтор, аз такаббур



орӣ. Омӯзгори асил ва соҳибдил. Аксарияти муаллимони имрӯзаи даби-стон аз мактаби амалии риёзии устодон Саидҷалол Асламов ва шодравон Ҳасан Раҳмонов маҳорати худро сайқал додаанд имрӯз баҳраманд аз онанд.

Аммо зиндагӣ қоидаҳои нонавиштаи худро дошта аст. Устодро ба нафақа гусел кардем. Маслиҳату дастурҳои хонанда ба мо буданд. Шогирдони зиёдашон то ба дараҷаи номзаду доктори фанҳо ва ба мансабҳои баланд расиданд.

Устод Садҷалал Асламов охири моҳи ноябр чанд вақт нотоб шуданд. Ба аёдашон рафтам. Ҳамаи хушгуфторию ҳазлгӯӣ. Ҳеч гумон надоштам, ки пагоҳ хабари марги устодро мешунавам. Қояшон ҷаннат шавад, устоди оқилу доно, муаллими ҳамаи фарзандони деҳаро.

Шодиқул НАРЗИЕВ,
омӯзгори мактаби №2-и
деҳаи Урметани
ноҳияи Айӣ

Омӯзгоре буд шарафманд

Шоиста Одинабекова 8 июли соли 1964 дар деҳаи Ҷӯйбодони ноҳияи Рӯдакӣ дар оилаи омӯзгор ба дунё омадааст. Мактаби миёнаро соли 1981 тамом намуда, ҳамаи сол ба Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи С.Улугзода дохил шуда, соли 1986 донишқадаи мазкурро бо ихтисоси забони русӣ хатм кардааст. Фаъолияти худро дар мактаби №63 ба номи Амирбек Одинабеков ба ҳайси омӯзгори забони русӣ



оғоз намуда, ҳамчунин, солҳои зиёд дар раёсати маорифи ноҳияи Сино кор кардааст. Аз соли 2018 то соли 2020 дар муассисаи №63 ба номи А.Одинабеков ба ҳайси директор фаъолият дошт. Марги нобаҳангом ин муаллимаи пешсафро 25-уми августи соли 2020 аз байни мо рабуд. Ёдат ба хайр, муаллимаи азиз!

Зарина РИЗОЕВА,
омӯзгори мактаби №63,
ноҳияи Рӯдакӣ

Раёсат, ҳайати иттифоқи касаба ва кормандони Маркази ҷумҳуриявии таълимию методии назди Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мутахассиси пешбари марказ Бӯри Ҳайдаров бинобар даргузашти нобаҳангоми келинаш Мавҷуда ХОЛИҚОВА, омӯзгори муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №35-и ноҳияи Рӯдакӣ ҳамдардӣ баён мекунамд.

Раёсат ва Иттифоқи касабаи кормандони филиали Донишқадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф дар шаҳри Душанбе аз вафоти собикадори соҳа Эркин АЛМАТОВ андухгин буда, ба пайвандони марҳум изҳори ҳамдардӣ менамоёнд.

НОМИ НЕК

Шарафманде дар ҷодаи маориф

Инсони шарифу некухисол, фидоии соҳаи маориф буд устод Ҷумъаназар Комилов. Барои тақмили пешрафти таълиму тарбияи насли наврас, равнақи бахши таҳсилоти касбӣ ҳамчун омӯзгори асилу соҳибистеъдод ва тозақор корҳои зиёдеро сомон бахшид ва ҳамвора кӯшиш бар он дошт, ки шогирдони лаёқатманду дилсӯзи халқу миллатро бипарварад ва дастгирӣ раҳнамои ҳамешагии онҳо бошад. Устод Ҷумъаназар Комилов хатмкардаи ду боргоҳи пуровозии маърифат-омӯзишгоҳи омӯзгории шаҳри Панҷакент ва факултаи таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон буд ва ҳамбаста ба ин, тамоми умр даме аз омӯзишу тақмили ихтисос барканор набуду эъти-моди комил бар он дошт, ки «Зи дониш бувад мардро обрӯӣ». Чун ҳамеша гӯш ба амри Ватан бинҳода буд, бо роҳхати Вазорати маориф сола чанд дар ноҳияи Файзобод, ки таълимгоҳҳои ниёзи шадид ба омӯзгорон доштанд, ба омӯзгорӣ машғул шуд. Ин ҷо мавқеъ, обрӯю эътибор, ҳурмату эҳтиром пайдо кард, шогирдони зиёде бипарварид, бо омӯзгорию варзида риштан дӯстиву ҳамкорӣ бипайваст. Аз соли 1964 фаъолиятро дар шаҳри Душанбе идора бахшиду дар омӯзишгоҳи касбӣ-техникии рақами 30 ба сифати мураббӣ, омӯзгор ва муовини директор кор кард ва ҳамчун устоди варзидаву нававару ғамхор шинохта шуд. Солҳои пасин дар омӯзишгоҳҳои касбӣ-техникии рақамҳои 58 ва 1 ҳамчун дирек-



тор сарбаландона ифои вазифа намуд. Дар марҳилаи охири фаълиятҳо (солҳои 1969-2015) ҳамчун муовин ва мушовири директори литсейи касбии информатика ва техникаи компютери шаҳри Душанбе фаъолияти босамар дошт.

Устод Ҷ.Комилов эҷодкору нававар буд ва мақолаву рисолаҳои зиёди илмию методӣ ба нашр расонду дар таҳияи як қатор барномаву нақшаҳои таълими барои омӯзишгоҳҳои касбӣ-техникии фаёлона ширкат варзид. Ў иштирокдор ва суҳангӯи якҷанд ҳамоширу конфронси илмию методӣ дар шаҳрҳои Маскав, Рига, Алма-ато, Минск буд.

Барои хидматҳои пу-рарзишу самарбораи бо нишонҳои «Аълочии маълумоти касбӣ-техникии Тоҷикистон», «Аълочии маориф ва илми Тоҷикистон», медали «Н.А.Крупская» (барои қомебиҳои арзанда дар ҷодаи таълиму тарбияи коргарҷавонон) ва бо Ҷоиизаи НКХХ-и ИҶШС, ҳамчунин, нишону ифтихорномаҳои дигар муқофотонида шудааст.

Устод Ҷумъаназар Комилов, ки зодаи шаҳри бостонии Истаравшан (15.06.1940) буд, дар шаҳри Душанбе (23.12.2020) аз олам даргузашт. Ў аз худ, аз фаъолияти самарбораи номи неку шогирдони зиёд ба ёдгору гузошт ва барҳақ:

**Номи неку гар бимонад 3-одамӣ,
Бех, к-аз ӯ монад сарои зарнигор.
Гурӯҳи дӯстон**

Аз дида ба дилҳо

Тилло Солеҳов соли 1912 дар ноҳияи Ёвони вилояти Хатлон ба дунё омадааст. Номбурда, бо вучуди он ки падар ва модараш барвақт (пеш аз Инқилоби Октябр) вафот карданд, рӯҳафтада нашуд ва барои расидан ба кулаи мурод ҷаҳду талош намуд, зеро шиораш дар зиндагӣ ин буд: «Гавҳарнамои ҷавҳари зотии хеш бош!».

Таҳсили ибтидоиро дар зодгашт гирифта, соли 1929 курси таълим ва тарбияро дар шаҳри Душанбе хатм намуд. Бо вучуди ҷавон будан, донишу малака ва кордонияро ба инobat гирифта, соли 1930 Тилло Солеҳовро дар шаҳри Ваҳдат директори мактаби ибтидоӣ таъин намуданд ва ӯ то соли 1934 дар ин вазифа кор кард. Барои тақмил ва рушди дониши хеш солҳои 1934-1936 дар омӯзишгоҳи шаҳри Хучанд таҳсил намуд. Баъди хатми омӯзишгоҳ да-воми солҳои 1936-1941 дар шуъбаи маорифи ноҳияи Ёвон ба сифати мутахас-сис ифои вазифа кард. Аз моҳи сентябри соли 1941 ба вазифаи муовини дирек-тор оид ба корҳои таълими

мактаби №5-и ноҳияи Ёвон таъин шуда, то моҳи ян-вари соли 1943 дар ин ва-зифа фаъолият дошт. Ин давра давраи бисёр ҳассос ва душвор, на танҳо ба-рои миллати тоҷик, бал-ки барои тамоми ҷаҳон буд. Дар ҳамаи шароити ниҳоят ҳассоси таърихӣ аз моҳи январи соли 1943 то моҳи апрели соли 1944 директори мактаби №6-и ноҳияи Ёвон кор карда, моҳи апрели ҳамаи сол мудири шуъбаи маорифи ноҳияи Ёвон таъин шуд. Маҳз масъулиятшиносиву кордонӣ ва малакаи балан-ди роҳбарияш буд, ки то моҳи майи соли 1946 дар ин вазифа кор карда, сипас то моҳи августи соли 1948 дар вазифаи мудири шуъ-баи тарғибот ва ташвиқоти Кумитаи ҳизбии ноҳияи Ёвон фаъолият намуд. Дар давоми солҳои 1948-1950 мактаби дусолаи ҳизбии назди Кумитаи Марказии Ҳизби Кому-нисти Тоҷикистонро хон-да, онро бо муваффақият хатм намуд. Пас аз хатми ин мактаби сиёсӣ солҳои 1950-1951 раиси Куми-таи иҷроияи ноҳияи Ёвон кор кард. Аз соли 1951



то охири умр дар вази-фаи директори муассисаи таҳсилоти миёнаи асосӣ фаъолият дошт. Қалби пур аз меҳру муҳаббат ва саршор аз ишқи ватани Тилло Солеҳов моҳи ок-тябри соли 1964 хангоми сари кор будан аз тапидан бозмонд. Ў умри зиёд на-дид, вале 52 соли ҳаёти худро тавре сипарӣ намуд, ки номи некаш дар миё-ни ҳамдеҳагону ҳазорон нафар шогирд зинда монд. Барои хизматҳои шоён, меҳнати босамар ва поквирдонона бо ордени «Нишони фахрӣ» сарфа-роз гардонид шудааст. Ҳамчунин, Аълочии мао-рифи Тоҷикистон, доран-даи се медали ҷашнӣ мебо-шад.

Саида ҒАҒҒОРОВА,
директори мактаби
№102-и ноҳияи Шохмансур

Саробарҳи ҳақон омӯзгор аст.

ОМӢЗГОР

Муассис: Вазорати маориф ва
илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Почтаи электронӣ: omuzgor@inbox.ru
Сомонаи ҳафтанома: www.omuzgor-gazeta.tj

Сармуҳаррир
Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА

Ҳайати М.ИМОМЗОДА, А.РАҲМОНЗОДА, Н.САИД, М.САЛОМИЁН, Л.НАЗИРӢ, Д.ҚОДИРЗОДА,
таҳрир: Н.СОБИРЗОДА, Ф.РАҲИМӢ, А.МУРОДӢ (ҷонишини сармуҳаррир), Н.ОХУНЗОДА (қотиби масъул)

Суроға: 734025, ш.Душанбе, х. Айӣ 126, Телефонҳо: қабулгоҳ – 225-81-55, ҷонишини сармуҳаррир – 225-81-58, қотибот – 225-81-57, муҳосибот – 225-81-61

«Омӯзгор» тахти рақами 0018/рз, аз 13.07.2015 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Кумитаи андозии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири ҷандандешӣ маводе низ ба таъйири мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамаи мақолаҳо ба барои онҳо масъулият ба уҳда нагирад. Набаҷадори шумора А. МУРОДӢ

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплекси «Шарқи озод» ба таъйири расид. | Индекси обуна – 68850 | Адади нашр: 37978 | Насха | Тарроҳ: С. Ниязов | Ҳуруфчинон: М. Диловарова ва Д. Забиров

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридгашта ба ғайриқайд намерасанд. Идораи ҳафтанома навиштаҳои дар ҳамаи на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозаи 14 (фосилаи 1,5) – и ҳарфи Times New Roman Tj, қабул менамояд.